

AMIKSESTA AMKIIN

Väyläopintojen toteuttamisen ja ohjauksen kehittäminen toisen asteen
ammattilliseen aikuiskoulutukseen

Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Liiketoiminnan kehittäminen, Visamäki

2021

Sari Ahola

Liiketoiminnan kehittäminen

Tiivistelmä

Tekijä Sari Ahola

Vuosi 2021

Työn nimi AMIKSESTA AMKIIN. Väyläopintojen toteuttamisen ja ohjauksen kehittäminen toisen asteen ammatilliseen aikuiskoulutukseen

Ohjaaja Leena Nikander

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia väyläopintojen toteuttamista ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kesken liiketalouden koulutusalojen näkökulmasta ja kehittää ohjeistusta väyläopintojen suorittamisesta ja opiskelijan ohjaamisesta väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana ammatillisessa koulutuksessa liiketoiminnan aikuiskoulutuksen näkökulmasta Pirkanmaan alueen toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen, Tampereen seudun ammattiopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun välille. Näkökulmina koko opinnäytetyössä oli vahvasti ammatillinen koulutus ja aikuiset opiskelijat.

Opinnäyte työ toteutettiin toiminnallisena, kvalitatiivisena, osin kvantitatiivisena kehittämistutkimuksena ja aineistoa kerättiin sekä ammattikorkeakoulujen että ammatillisten oppilaitosten verkkosivuilta ja rajatulle joukolle opinto-ohjaajia kohdennetulla sähköisellä kyselyllä. Tutkimuksen teoriaosuudessa tarkasteltiin väyläopintojen taustaa, jatkuvan oppimisen teemaa sekä aikuisen opiskelijan ohjausta. Tutkimuksessa nousi esille sekä väyläopintojen suunnitteluun, että ohjaukseen liittyviä tekijöitä. Merkittävimpänä löydöksinä oli ensinnäkin väyläopintojen toteuttamisen hajanaisuus eri ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten välillä sekä ohjauksen merkityksen korostuminen aikuisilla opiskelijoilla.

Teorian ja tutkimuksen tuloksena kehitettiin Tampereen seudun ammattiopistossa olemassa olevan mallin pohjalta ohjeistusta väyläopintoihin liittyen nimenomaan aikuisen opiskelijan näkökulmasta. Ohjeistuksessa nostettiin esille informaation tärkeys jo opintoihin hakeutumisen vaiheessa sekä opintojen aloitusvaiheessa. Ohjeistus laadittiin sekä opiskelija että opettajan ja opinto-ohjaajan näkökulmista, näin pyrittiin huomioimaan keskeiset tekijät eri toimijoiden näkökulmista.

Avainsanat Aikuiskoulutus, väyläopinnot, jatkuva oppiminen, ohjaus, ammatillinen koulutus

Sivut 82 sivua ja liitteitä 2 sivua

The aim of the thesis was to study the implementation of pathway studies between Universities of Applied Sciences (UAS) and Vocational Education and Training (VET) institutions from the perspective of business education and to develop guidelines on completing pathway studies and guiding students to pathway studies and during pathway studies in Vocational Education from the perspective of adult business education, between the Pirkanmaa Region Secondary Vocational College, Tampere Vocational College and Tampere University of Applied Sciences. The perspective of the entire thesis was strongly in vocational education and adult students.

The thesis was carried out as a practice-based, qualitative, quantitative, development research and material was collected from the websites of both University of Applied Sciences and Vocational Education Institutions and through to a limited number of study counsellors a targeted electronic survey. The theoretical parts of the study examined the background to pathway studies, the theme of continuous learning and the guidance of an adult student. The study highlighted both the planning of pathway studies and the factors related to guidance. The most significant findings were, firstly, the fragmentation of the implementation of pathway studies between different UAS and VET and the emphasis on the importance of guidance for adult students.

As a result of the theory and research, guidance on pathway studies was developed on the basis of the existing model at the Tampere Vocational College, specifically from the perspective of an adult student. The guidelines emphasized the importance of information already at the stage of applying for studies and at the beginning of studies. The guidelines were developed from the perspectives of both the student and the teacher and the study counselor, thus trying to take into account the key factors from the perspectives of different actors.

Keywords Adult education, pathway studies, continuous learning, guidance, Vocational Education and Training

Pages 82 pages and appendices 2 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ammatillinen koulutus ja väyläopinnot	2
2.1	Väyläopinnot	5
2.2	Väyläopintoihin liittyvät hankkeet ja tutkimukset.....	6
2.3	Väyläopintojen nykytila case organisaatiossa	11
3	Jatkuva oppiminen	13
3.1	Jatkuvan oppimisen uudistus.....	16
3.2	Jatkuvaan oppimiseen liittyvät tutkimukset.....	17
4	Ohjaus ja jatkuva oppiminen.....	18
4.1	Aikuisohjaus	20
4.2	Aikuisohjaukseen liittyvät tutkimukset.....	22
5	Tutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät	23
5.1	Tutkimuskysymykset	24
5.2	Tutkimusmenetelmät.....	24
5.3	Kehittämistutkimus.....	26
5.4	Aineistonhankinta- ja analysointimenetelmät.....	29
5.4.1	Kysely.....	31
5.4.2	Dokumenttianalyysi ja sisällönanalyysi.....	32
6	Väyläopinnot ammatillisessa aikuiskoulutuksessa Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
6.1	Ensimmäisen vaiheen tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi.....	34
6.2	Ensimmäisen vaiheen tutkimusaineiston yhteenveto.....	50
6.3	Toisen vaiheen tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi.....	53
6.3.1	Koulutuksen järjestäjien verkkosivujen informaatio	53
6.3.2	Opinto-ohjaajille suunnattu kysely	55
6.4	Toisen vaiheen tutkimusaineiston yhteenveto.....	61
7	Väyläopintojen kehittäminen liiketoiminnan aikuiskoulutukseen.....	64
8	Johtopäätökset ja kehittämisetodukset	69
8.1	Pohdinta ja tutkimuksen luotettavuus	74
8.2	Tutkimuksen luotettavuus	75
	Lähteet.....	77

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Valtakunnalliset suositukset väyläopintojen järjestämisestä.....	8
Kuva 2. Yhteenveto väyläopintoihin liittyvien hankkeiden keskeisistä tuloksista	10
Kuva 3. Amk-väyläopintojen ja muiden korkeakouluopintojen ohjaus ammatillisessa koulutuksessa case organisaatiossa	13
Kuva 4. Jatkuvan oppimisen hankkeen visio ja tavoitteet	16
Kuva 5. Kokonaisvaltaisen ohjauksen malli	21
Kuva 6. Kehittämistutkimuksen malli opinnäytetyössä	27
Kuva 7. Kehittämistutkimuksen syklisyys	28
Kuva 8. Dokumenttianalyysin vaiheet	32
Kuva 9. Sisällönanalyysin eteneminen	33
Kuva 10. Liiketoiminnan perustutkinnon ja aikuisten opiskelijoiden ohjaus	56
Kuva 11. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatija	57
Kuva 12. Näyttöjen suorittamisen ajankohta	60
Kuva 13. Ennen opintojen aloitusta	65
Kuva 14. Opintojen alussa	66
Kuva 15. Väyläopintojen aikana	67
Kuva 16. Opintojen päättyessä ja jälkeen	68
Taulukko 1. Liiketalouden koulutusta tarjoavat ammattikorkeakoulut ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen yhteistyökumppanit.....	36
Taulukko 2. Aineistona käytettävät ammattikorkeakoulut ja liiketoiminnan perustutkintoa tarjoavat ammatilliset oppilaitokset	37
Taulukko 3. Väyläopintojen osaamispistemäärät ja opintojen sisällyttäminen tutkintoihin	40
Taulukko 4. Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten yhteistyöoppilaitosten väyläopintoihin liittyvä opintojaksot	42
Taulukko 5. Tampereen ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattiopiston väyläopintojen opintojaksot.....	45
Taulukko 6. Väyläopintojen tunnustaminen osaksi ammatillista perustutkintoa	45

Taulukko 7. Väyläopintojen ajankohta, aloitusajankohta ja kesto	48
Taulukko 8. Verkkosivujen informaatio väyläopintoihin ohjaamisesta ja väyläopinnoissa ohjaamisesta.....	54
Taulukko 9. Aikuisten opiskelijoiden väyläopintojen hakeutumisen ohjaus	56
Taulukko 10. Opiskeluaika ja väyläopinnot	58
Taulukko 11. Väyläopintojen aloitusajankohta	59

Liitteet

Liite 1	Aineistonhallintasuunnitelma
Liite 2	Kysely opinto-ohjaajille: Väyläopinnot: Opiskelijan ohjaaminen ammatillisessa koulutuksessa

1 Johdanto

Työelämän vaatimukset muuttuvat kiristyvällä tahdilla ja tulevaisuuden työelämä ja vaadittava osaaminen muuttuvat nopeasti. Koulutuksen järjestäjien kaikilla koulutusasteilla on pystyttävä vastaamaan nopeasti muuttuvaan tilanteeseen. Keskiössä on jatkuva oppiminen, joustavat opintopolut opiskelijoille sekä työelämän tarpeisiin vastaaminen nopealla syklillä. Tämä edellyttää alueellista yhteistyötä eri koulutuksen järjestäjien kesken ja myös valtiovaltan taholta on laadittu sekä lainsäädäntöä että linjauksia erilaisten yhteistyömahdollisuuksien luomiseen ja toiminnan kehittämiseen. Aiheen ympärille on syntynyt useita hankkeita, joiden tavoitteena on ollut kehittää toiseen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä, muokata eri koulutusasteilta siirtymisen nivelvaiheita ja mahdollistaa opiskelijoiden joustava opintopolku esimerkiksi toiselta asteelta ammattikorkeakouluun väyläopintojen avulla ja sitä kautta tuottaa elinkeinoelämän tarvitsemaa ammattitaitoista työvoimaa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja kehittää Pirkanmaan alueen toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun välistä nivelvaihetta, väyläopintoja liiketoiminnan koulutusosalalla aikuisopiskelijan näkökulmasta. Väyläopintoja on toteutettu menestyksekkäästi ammatillisen oppilaitoksen muilla koulutusaloilla sekä liiketoiminnan koulutusosalalla nuorten opiskelijoiden lähtökohdista. Koulutuksen rakenne ja kesto kuitenkin poikkeavat selkeästi liiketoiminnan aikuisopiskelijoilla ja on syntynyt tarve kehittää sekä väyläopintojen kokonaisuutta, että väyläopintoihin liittyvää ohjausta nimenomaan aikuisille opiskelijoille. Tavoitteena on kehittää yhtenäinen ohjeistus aikuiskoulutukseen väyläopintojen suorittamisesta ja opiskelijan ohjaamisesta väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana ammatillisessa koulutuksessa liiketoiminnan koulutusosalalla.

Opinnäytetyön teoriaosassa kuvataan ammatillista koulutusta Suomessa ja väyläopintoja sekä väyläopintoihin liittyviä hankkeita. Jatkuvan oppimisen ja ohjauksen käsitteet liittyvät

kiinteästi aikuiskoulutuksen väyläopintojen toteuttamisen kehittämiseen ja väyläopintoihin ohjaamiseen toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Jatkuvaa oppimista ja ohjausta tarkastellaan teoriassa nimenomaan koulutuksen ja aikuisen opiskelijan näkökulmasta. Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena, osin määrällisenä kehittämistutkimuksena. Sekä tutkimusmenetelmää että aineiston analyysia kuvataan tiivistetysti ensin teoriatasolla ja teoriaan tukeudutaan tutkimuksen toteuttamisvaiheessa.

2 Ammatillinen koulutus ja väyläopinnot

Suomalainen koulutusjärjestelmä rakentuu perusopetuksesta, toisen asteen koulutuksesta ja korkea-asteen koulutuksesta. Toisen asteen ammatillinen koulutus on suunnattu niin perusopetuksen päättävälle nuorille, työelämässä oleville aikuisille kuin muille ilman ammatillista tutkintoa vailla oleville. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa suoritetaan eri ammattialojen perustutkintoja, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä ja se koostuu erilaisista tutkinnon osista. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan koulutuksen alussa henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, HOKS, jossa sovitaan mm. opintojen sisällöstä, aikataulusta sekä aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan osaksi opintoja. (OKM, n.d.) Osaamisen tunnistaminen tarkoittaa, että opiskelijan aiempi osaaminen selvitetään esimerkiksi tutkintotodistusten avulla ja osaamisen tunnustamisen kautta olemassa oleva osaaminen voidaan sisällyttää osaksi opiskeltavaa ammatillista tutkintoa. Osaamista voi hankkia myös ammatillisen koulutuksen aikana, esimerkiksi korkeakouluopintojen kautta ja se tunnustetaan ja tunnustetaan opintojen aikana ammatilliseen tutkintoon. (OPH, n.d.)

Korkea-asteen koulutukseen, yliopistoon tai ammattikorkeakouluun, voi hakea toisen asteen koulutuksen suorittaneet. Ammattikorkeakoulut ovat suuntautuneet työelämän tarpeita vastaavaan ja käytännön läheiseen koulutukseen yliopistojen tarjotessa teoreettiseen tutkimukseen pohjautuvaa koulutusta. Ammattikorkeakoulussa suoritetaan tutkinnosta

riippuen 210, 240 tai 270 opintopisteen laajuisia ammattikorkeakoulututkintoja.

Työkokemuksen karttumisen jälkeen voi suorittaa 60- 90 opintopisteen laajuisia ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. (OKM, n.d.) Myös ammattikorkeakouluopinnoissa voi hyödyntää aiemmin hankittua osaamista. AHOT-menettelyn kautta hankittu osaaminen tunnustetaan osaksi opiskeltavaa tutkintoa (Juutilainen, Lätti, Paldan & Ikonen, 2018).

Ammatillisten koulutusten järjestäjien yhteistyötä on tiivistetty systemaattisesti 2010-luvun alusta asti mm. erilaisten hankkeiden kautta. Selkeimmin toimintaa ryhdyttiin kehittämään ammattikorkeakoululain (932/2014) uudistuksen myötä, jolloin lakiin kirjattiin velvoite koulutuksen työelämälähtöisyydestä sekä alueen kehityksen tukemisesta, alueellisesta yhteistyöstä niin muiden koulutuksen järjestäjien kuin työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Myös korkeakoulujen vuosien 2017-2020 tulossopimuksissa sovittiin korkeakoulujen tiiviimmästä yhteistyöstä toisen asteen koulutuksen kanssa ja nimenomaan nopeammasta siirtymisestä toiselta asteelta korkeakouluopintojen pariin. (OKM, 2019, ss.10-11) Ammattikorkeakoulu-uudistuksen tavoitteena oli muuttaa ammattikorkeakoulujen toimintaedellytyksiä, rahoitusta ja rakennetta niin, että ammattikorkeakouluista tulisi itsenäisempiä ja joustavampia ja ne pystyisivät sekä vastaamaan että kehittämään työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin. (OKM, 2018, ss.17-18)

Syksyllä 2017 julkaistiin korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030; Ehdotus Suomelle: Suomi 100+. Visiota oli työstämässä laaja yhteistyöverkosto eri korkeakoulu yhteisöjä ja sidosryhmiä. Vision keskeisiä teemoja ovat Suomen tutkimus- ja kehittämisintensiivisyyden lisääminen, koulutustason nostaminen ja jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisääminen korkeakouluissa OKM. (n.db) Osaamis- ja koulutustason nostamisen tavoite määriteltiin siten, että vuonna 2030 25-34-vuotiaista nuorista aikuista nykyisen 42% sijaan 50% olisi suorittanut jonkin korkeakoulututkinnon. Käytännössä tavoitteen saavuttaminen vaatii mm. korkeakoulun aloittavien määrään lisääntymistä ja toiseen asteen on annettava muodollisen kelpoisuuden lisäksi myös riittävät korkeakouluvalmiudet. Toinen teema, jatkuvan

oppimisen mahdollistaminen eri elämän vaiheissa edellyttää korkeakouluilta avoimuutta ja joustavuutta; mm. opiskelijoiden joustavampaa siirtymistä korkeakouluopintoihin ja vastaavasti koulutustarjonnan monipuolistamista jatkuvan oppimisen tarpeisiin. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää vahvaa yhteistyötä toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa ja mm. toisen asteen opiskelijoille joustavien siirtymävaiheiden kehittämistä esimerkiksi väyläopintojen kautta. (OKM, 2019, ss.9,20)

Ammatillisessa koulutuksessa muutosvoimana toimi ammatillisen koulutuksen reformi ja ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistaminen vuonna 2018, jotka aiheuttivat koko ammatillisen koulutuksen toimintatapojen muuttumisen. Ammatillisen koulutuksen reformista uudistettiin mm. ammatillisen koulutuksen rahoitusta, ohjausta, toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmää ja järjestäjäjärakenteita. Uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön myötä lisättiin työpaikoilla tapahtuvaa oppimista sekä opiskelijan yksilöllisiä opintopolkuja. OKM. (n.da.) Ammatillisen koulutuksen keskeisiä käsitteitä ovat mm. osaamisperusteisuus, työelämälähtöisyys sekä erilaiset joustavat opiskelupolut. (OKM, 2018, s.17). Yksi tärkeimmistä tavoitteista reformissa oli uudistaa ammatillinen koulutus osaamisperusteiseksi ja entistä asiakaslähtöisemmäksi. Jokaisen opiskelijan opintopolut suunnitellaan henkilökohtaisesti opiskelijan tavoitteiden ja aiemman osaamisen pohjalta niin, että opinnot tukevat ammatillista kasvua ja vastaavat työelämän tarpeisiin. Uusi ammatillisen koulutuksen laki velvoittaa, että ammatilliset koulutuksen järjestäjät tekevät yhteistyötä sekä työ- ja elinkeinoelämän että muiden ammatillista koulutusta tarjoavien tahojen, mm. ammattikorkeakoulujen kanssa. (OKM, 2019, ss. 10-13)

Sekä ammatillisen koulutuksen että ammattikorkeakoulutuksen tehtävänä on toimia työelämälähtöisesti, tuottaa ammattitaitosta, osaamista omaavaa työvoimaa työelämälle huomioiden myös opiskelijan yksilölliset tavoitteet ja aiempi osaaminen. Lisäksi pyrkimyksenä on tuottaa työvoimaa entistä nopeammin eli lyhentämällä opintojen

kokonaisuutta. Tämä veloitteen täyttäminen edellyttää sekä oppilaitosten välistä yhteistyötä sekä tiiviitä suhteita elinkeinoelämän kanssa. (Laurila, 2018, ss.8-10)

2.1 Väyläopinnot

Väyläopinnoilla tarkoitetaan ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun siirtymävaihetta tukevia opintoja, joilla sujuvoitetaan siirtymistä koulutusasteelta toiselle. Väyläopintojen käsitteen rinnalla käytetään myös jatkoväyläopinnot tai siltaopinnot käsitteitä. (Ikonen & Vuotila, K. (2018) Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä väyläopinnot kuvaamaan siirtymävaiheen opintoja. Väyläopinnot ovat toisen asteen opiskelijalle maksuttomia ammattikorkeakouluopintoja, joita opiskelija voi suorittaa jo toisen asteen ammatillisen koulutuksen aikana. Väyläopinnot sisällytetään osaksi sekä ammatillisen perustutkinnon suorittamista, että hyväksi luetaan osaksi ammattikorkeakoulututkintoa opiskelijan jatkaessa väyläopintojen kautta samaan ammattikorkeakouluun. Jos opiskelija siirtyy väyläopintojen jälkeen toiseen ammattikorkeakouluun, osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan AHOT-menettelyn kautta osaksi ammattikorkeakoulututkintoa. Väyläopintojen avulla opiskelijan kokonaisopiskelu-aikaa toisella asteella ja ammattikorkeakoulussa lyhenee noin vuodella. (Juutilainen, Lätti, Paldan & Ikonen, 2018)

Opintojen yhdistäminen väyläopintojen kautta vaatii yhteistyötä oppilaitosten kesken. Keskeisessä roolissa on opintojen suunnittelu ja opiskelijan ohjaus sekä toisella asteella, että ammattikorkeakoulussa sujuvan opintopolun takaamiseksi opiskelijalle. Lähtökohtana suunnittelussa on koulutusten opetussuunnitelmien ja opintojaksojen sisältöjen vertaaminen ja sitä kautta pystytään pohtimaan mihin tutkinnon osiin väyläopintojen kautta hankittu osaaminen voidaan opiskelijan toisen asteen ammatillisessa perustutkinnossa tunnustaa ja tunnistaa. Suunnittelussa tulee huomioida myös väyläopintojen toteuttamisen aikataulu opiskelijälähtöisesti niin päivä- kuin viikko- kuin vuositasolla. Pääsääntöisesti opiskelija opiskelee väyläopinnoissa samaa koulutusalaan kuin toisella asteella, mutta

väyläopintoja on mahdollista suorittaa myös muulta koulutuslta ja ne voidaan myös sisällyttää osaksi opiskelijan toiseen asteen tutkintoa. Väyläopinnot ovat yleensä kokonaisuuksiksi suunniteltuja ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden opintoja, mutta ne voivat olla myös yksittäisiä opintojaksoja. (Juutilainen, Lätti, Paldan & Ikonen, 2018)

Tällä hetkellä väyläopintoja ammatillisen toisen asteen opiskelijoille tarjoavat kaikki 20 suomenkielistä ammattikorkeakoulua. Ammattikorkeakoulujen nettisivuja tarkasteltaessa voidaan todeta, että pääsääntöisesti väyläopintoja ammatillisen toisen asteen opiskelijoille tarjotaan avointen ammattikorkeakouluopintojen kautta. Vain neljässä ammattikorkeakoulussa väyläopintoja suoritetaan tutkinto-opiskelijana. Opinnäytetyön tutkimusosuudessa paneudutaan tarkemmin väyläopintojen nykytilaan Suomessa. Seuraavassa kuvataan väyläopintojen kehittämiseen ja kehittymiseen liittyvää taustaa ja hankkeita.

2.2 Väyläopintoihin liittyvät hankkeet ja tutkimukset

Sekä ammattikorkeakoulu-uudistuksen että ammatillisen koulutuksen reformin ympärille syntyi hankkeita, joiden avulla uudistusten vaatimia toimenpiteitä vietiin systemaattisesti läpi. Toisen asteen ja ammattikorkeakouluopintojen yhdistämistä koskevia hankkeita on tehty jo 2000-luvulla. Esimerkiksi Kiihdytyskaista-hankkeissa (vuosina 2008-2013 ja 2012-2013) laadittiin malleja joustavista opintopoluista, kehitettiin rakenteita toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen välille sekä luotiin pohjaa ammattikorkeakouluopintojen yhdistämisestä toisen asteen koulutukseen esimerkiksi ristiinopiskelun mahdollistamisen kautta. Monen hankkeen taustana ja lähtökohtana toimii kuitenkin Kansallisen arviointineuvoston (KARVI) vuonna 2016 julkaisema Liikettä niveliin, Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus – arviointiraportti. Lopputuloksena laadittiin erilaisia kehittämissuunnitelmia, joista yhtenä oli ammattikorkeakoulujen opiskelijahaun ja -valinnan

kehittäminen siten, että se kohtelee tasapuolisesti sekä ammatillista väylää että lukioväylää eteneviä opiskelijoita. Toinen kehittämissuunnitelma liittyy toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön kehittämiseen mm. siten että, opintojen nivelvaiheen toimivuutta edistetään yhteisellä suunnittelulla ja yhteisiä opintokokonaisuuksia kehittämällä. (Hintsanen ym., 2016, ss.25-26, 105-106)

Ammatillisessa koulutuksessa mm. Parasta osaamista- verkostohanke toteutettiin 2017-2019 välisenä aikana. Hanke oli valtakunnallinen ja suunnattu opetus- ja ohjaushenkilöstölle. Hankkeen tarkoituksena oli mm. varmistaa reformin tavoitteiden mukainen toiminta, luoda yhtenäisiä käytäntöjä ja vahvistaa opetus- ja ohjaushenkilöstön opiskelijoiden ohjausosaamista, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimista ja työelämäosaamista. (Vehviläinen, 2020, ss-9-10) Ammattikorkeakoulutuksen puolella kehitettiin mm. opiskelijoiden hakeutumisprosessia 2017-2019 ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishankkeen kautta. Hankkeen tarkoituksena oli mm. sujuvoittaa ja nopeuttaa korkeakouluun sisäänpääsyä ja kehitellä joustavampia opintopolkuja sekä laajentaa yhteistyötä toisena asteen koulutuksen kanssa. (Borodavkin, 2018)

Tämän opinnäytetyön kannalta yksi keskeisin hanke on Jatkoväylällä-hanke vuosina 2016-2018. Hankkeen tavoitteena oli ensinnäkin suunnitella ratkaisuja ammatillisen ja ammattikorkeakoulun väliseen siirtymään ja sitä kautta lyhentämään toisen asteen ammatillisen tutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen kokonaisopiskeluaikaa jopa vuodella. Tavoitteena oli myös yhtenäistää toimintatapoja ja kehittää menetelmiä, joiden avulla ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa suoritettut opinnot hyväksytään osaksi ammattikorkeakoulututkintoa. Hanke tuotti valtakunnalliset suositukset ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun siirtymisvaiheeseen. Suosituksissa kuvataan mm. jatkoväyläopintojen suunnittelua, toteutusta, ohjauksen ja tuen järjestämistä kummallakin koulutusasteella sekä määritellään jatkoväyläopiskelijan hakeutumisesta tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun. (Juutilainen, Lätti, Paldan &

lkonen, 2018) Laadittuja suosituksia tullaan pelaamaan ensimmäisen vaiheen tutkimusaineistoon sekä väyläopintojen kehittämisen ja toteuttamisen ohjeistuksissa. Kuvassa 1 on esitetty tiivistelmä Jatkoväylällä-hankeen lopputuloksena syntyneistä väyläopintojen valtakunnallisista suosituksista.

Kuva 1. Valtakunnalliset suositukset väyläopintojen järjestämisestä (Juutilainen, Lätti, Paldan & Ikonen, 2018)

JATKOVÄYLÄOPINTOJEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS KOULUTUSORGANISAATIOIDEN YHTEISTYÖNÄ	<ul style="list-style-type: none"> • Edellyttää sisältöjen, aikataulujen ja ohjauksen suunnittelua oppilaitosten kesken • Koordinointiryhmän ja vastuuhenkilöiden nimeäminen organisaatioissa • Väyläopintojen osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen ammatillisessa tutkinnossa • Opiskelijan väyläopintoihin osallistumisen mahdollisuudet; monimuotoiset toteuttamistavat
OHJAUKSEN JA TUEN JÄRJESTÄMINEN KOULUTUSORGANISAATIOIDEN YHTEISTYÖNÄ	<ul style="list-style-type: none"> • Opetus- ja ohjaushenkilöstön perehtyminen ammatillisen tutkinnon perusteisiin ja amk:n opetussuunnitelmiin • Ammatillisessa koulutuksessa tarjottava ammattikorkeakouluopintoihin valmentavia opintoja • Opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamisen vahvistaminen
JATKOVÄYLÄOPISKELIJAN OHJAUS JA TUKI TOISELLA ASTEELLA JA AMMATTIKORKEAKOULUSSA	<ul style="list-style-type: none"> • Kannustavaa ohjausta, opiskelijan tilanne, tavoitteet ja urasuunnitelmat huomioiden • Pienryhmäohjauksen mahdollistaminen molemmilla koulutusasteilla erikseen sekä yhteisesti • Pvrittävä löytämään aastavien tilanteissa opiskelijälähtöinen ratkaisu
JATKOVÄYLÄOPISKELIJAN OHJAUS JA TUKI AMMATILISELLA TOISELLA ASTEELLA	<ul style="list-style-type: none"> • Väyläopintomahdollisuudet huomioida opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa (HOKS) heti ammatillisten opintojen alkaessa • Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja opintojen aikataulun suunnittelu • Väyläopintojen mahdollisuudesta tiedotettava monikanavaisesti opiskelijoille
JATKOVÄYLÄOPISKELIJAN OHJAUS JA TUKI AMMATTIKORKEAKOULUSSA	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijalle nimettävä henkilökohtainen ohjaaja • Väyläopiskelijoille opintoihin orientoivia päiviä tai tapahtumia • Vertausohjauksen kehittäminen
JATKOVÄYLÄOPISKELIJAN HAKEUTUMINEN TUTKINTOOPISKELIJAKSI AMMATTIKORKEAKOULUUN	<ul style="list-style-type: none"> • Suositellaan valtakunnallisesti yhteistä väyläopintojen opintopistemäärää, 30 op • Haku erillishaussa, kun vaadittava opintopistemäärä on suoritettu • Opiskelijavalinta ammattikorkeakoulun valintaperusteiden mukaisesti
TUTKINTO-OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKI AMMATTIKORKEAKOULU-OPINTOJEN ALKUVAIHEESSA	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijalle nimettävä henkilökohtainen ohjaaja • Kartoitettava opiskelijan vahvuudet ja tuen tarpeet (henkilökohtainen opintojen suunnitteluprosessi, HOPS) • Urasuunnittelun ohjauksen käynnistäminen
TOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI	<ul style="list-style-type: none"> • Väyläopintoja kehitetään vastaamaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoille • Määrällisen ja laadullisen palautteen kerääminen (molemmat koulutuksen järjestäjät) • Toiminnan arviointi ja kehittäminen elinkeinoelämän kanssa

Jatkoväylä-hankkeen kanssa osittain samanaikaisesti toteutettiin myös NOPSA-Nopea ammatillinen väylä työelämään –hanke (vuosina 2016 – 2019). Hankkeen lopputuloksena syntyi malleja, joiden avulla mm. parannetaan jatko-opintovalmiuksia ammatillisella toisella asteella sekä kehitettiin ammattikorkeakouluopintoja osaksi toisen asteen koulutusta. (HAMK, n.d.) NOPSA-hankkeen mallit on suositeltu valtakunnallisiksi ja niitä on myös vertaisarvioitu em. Jatkoväylä-hankkeen kanssa (HAMK, 2019, s. 33).

Keskeinen hanke on myös Oulun ammattikorkeakoulun ja Koulutus kuntayhtymä OSAO:n yhteistyössä toteuttama Siirry luontevasti toiselta asteelta ammattikorkeakouluun -hanke (SILTA). Hanke alkoi syyskuussa 2020 ja kestää aina elokuuhun 2023 asti. SILTA-hankkeessa pyritään kehittämään joustavampia toimintatapoja opiskelijoiden siirtymiseen ammatillisesta toisen asteen koulutuksesta ammattikorkeakouluun ja sitä kautta työelämään. (OAMK, n.d.) Tähän mennessä hankkeen puitteissa on mm. kerätty taustatietoa opiskelijoilta ja opettajilta väyläopinnoista. Keväällä 2021 tehdyssä kyselyssä OSAO:n opiskelijoille, kartoitettiin opiskelijoiden tietoisuutta ammattikorkeakouluopinnoista osana ammatillisen tutkinnon suorittamista ja millaista tukea opiskelijat kenties haluaisivat opintopolun suunnittelussa. Vastaavasti laadittiin kysely myös opettajille väyläopinnoista ja niiden käytännöistä. Kyselyjen perusteella todettiin, etteivät opiskelijat juurikaan tunne väyläopintoja ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja he haluaisivat nimenomaan saada tietoa, millaista ammattikorkeakouluopiskelu käytännössä on. Lisäksi kyselystä selvisi, että ammatillisen koulutuksen omaopettajalla on keskeinen rooli opiskelijan ohjauksessa väyläopintojen pariin. Vastanneista opiskelijoista (n=72) noin 50% kertoi halukkuudesta siirtyä ammattikorkeakouluopintojen pariin heti tai myöhemmin toiselta asteelta valmistumisen jälkeen. Vastaavasti opettajien tehdyn kyselyn pohjalta (n=49) todettiin että, opettajien tietoisuus väyläopintojen mahdollisuudesta ja opiskelijan ohjaamisesta ammattikorkeakouluopintojen pariin on vielä vähäistä ja toivottiin selkeää rakennetta, aikataulusta; mitä opintoja on tarjolla ja milloin sekä laajempaa yhteistyötä toisen asteen ja ammattikorkeakoulun kanssa. (Aine, Mäntykangas & Pokela, 2021)

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön tiivistämiseen ja kehittämiseen on pyritty useiden eri hankkeiden kautta. Alla olevassa kuvassa 2 on laadittu yhteenveto em. hankkeiden keskeisistä tuloksista.

Kuva 2. Yhteenveto väyläopintoihin liittyvien hankkeiden keskeisistä tuloksista

HANKE	TULOKSET
KIIHDYTYSKAISTA (2008-2012, 2012-2013)	<ul style="list-style-type: none"> • AMK-opintoihin suuntaavien opintojen laajentaminen osaksi ammatillista koulutusta • Ristiinopiskelun mahdollistaminen yli koulutustasojen • Arviointimenetelmien, toimintamallien ja lomakkeiden kehittäminen ja selkiyttäminen osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen
LIKETTÄ NIVELIIN-RAPORTTI, KARVI (2016)	<p>Kehittämissuunnitelmat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ammattikorkeakoulujen opiskelijahaun ja -valinnan kehittäminen; tasapuolinen kohtelu ammatillista väylää ja lukioväylää eteneville opiskelijoille. • Yhteistyön ja suunnittelun kehittäminen opintojen nivelvaiheen toimivuuden edistämiseksi toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen välille.
PARASTA OSAAMISTA (2017-2019)	<ul style="list-style-type: none"> • Varmistaa ammatillisen reformin tavoitteiden mukainen toiminta • Yhteisten käytäntöjen luominen ammatillisen reformin pohjalta • Opetus- ja ohjaushenkilöstön ohjausosaamisen vahvistaminen; mm. henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisessa ja työelämäosaamisessa.
JATKOVÄYLÄ (2016-2018)	<ul style="list-style-type: none"> • Yhtenäistää toimintatapoja toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja AMK-koulutuksen väliseen siirtymään ja lyhentämään kokonaisopiskeluaikaa • Valtakunnalliset suositukset ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun siirtymisvaiheeseen
AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPISKELIJAVALINTOJEN KEHITTÄMISHANKE (2017-2019)	<ul style="list-style-type: none"> • Korkeakouluun sisäänkäsyn sujuvoittaminen ja nopeuttaminen • Joustavampien opintopolkujen kehittäminen • Yhteistyön laajentaminen toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa
NOPSA (2016-2019)	<p>Erilaisia malleja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jatko-opintovalmiuksien parantaminen ammatillisella toisella asteella • AMK-opintojen kehittäminen osaksi toisen asteen koulutusta
SILTA (2020-2023)	<ul style="list-style-type: none"> • Joustavampien toimintatapojen kehittäminen opiskelijoiden siirtymiseen ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun ja sen myötä nopeammin työelämään

Aiempiä tutkimuksia toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen välisistä väyläopinnoista ei juurikaan ole. Alho-Malmelin (2010) tekemässä väitöskirjassa; Avointa väylää maisteriksi, tutkimus avoimessa yliopistossa opiskelleista ja väylän kautta korkeakouluun tulleista opiskelijoista, viitataan toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja

yliopistojen välisten väylien kehittämiseen, mutta tutkimuksen keskiössä on kuitenkin yliopiston avoin opetus ja avoimen yliopiston väylän kautta tulleet opiskelijat ja heidän opintojensa merkityksellisyyden tutkiminen. Väitöskirjassa tarkastellaan aihetta myös aikuiskoulutuksen näkökulmasta. (Alho-Malmelin, 2010, ss. 3, 47) Samoin Nori (2010) viittaa väitöskirjassaan; Keille yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenaloille valikoitumisesta 2000-luvun alussa, avoimen yliopiston väylän opiskelijoihin, mutta näkökulma on vahvasti yliopistoon hakeneiden, opiskelemaan hyväksytyjen ja ilman opiskelupaikkaa jääneiden taustojen kartoittamisessa (Nori, 2010, ss.3-4).

2.3 Väyläopintojen nykytila case organisaatiossa

Case organisaatiossa, Tampereen seudun ammattiopistossa kehitetään jatkuvasti menetelmiä sujuvien siirtymien luomiseksi ammatillisesta oppilaitoksesta korkeakouluihin. Tällä hetkellä opiskelijoilla on mahdollista käydä tutustumiskäynneillä eri korkeakouluissa, suorittaa joko kurkistuskursseja (1-5 op), yksittäisiä korkeakouluopintoja korkeintaan 10 opintopistettä tai valmiiksi suunnitellun paketin korkeakouluopinnoista eli väyläopinnot. (TREDU, 2020) Tampereen seudun ammattiopisto on solminut yhteistyösopimuksia väyläopintojen toteuttamisesta koulutusalaan riippuen useiden eri ammattikorkeakoulujen kanssa. Laurea tarjoaa väyläopintoja hius- ja kauneudenhoitoalan opiskelijoille, Hämeen ammattikorkeakoulu puutarha-alan opiskelijoille ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu logistiikka-alan opiskelijoille. Laajimmin yhteistyötä tehdään kuitenkin Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa, jonka kanssa väyläopintoja on mahdollista suorittaa auto-, kone- ja tuotantotekniikan-, laboratorio-, metsä-, prosessi-, sosiaali- ja terveys-, sähkö- ja automaatiotekniikan- ja liiketoiminnan alalla. Yhteistyösopimus Tampereen ammattiopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa on tehty syksyllä 2020 ja vuoden 2021 alussa opiskelijoiden ohjauksella väyläopintoihin ryhdyttiin ammattiopistossa tehostamaan mm. opintomahdollisuuksista tiedottamalla. (TREDU, n.d.) Väyläopintojen suunnittelua aikuisopiskelijan näkökulmasta on lähdetty kehittämään yhteistyössä Tampereen

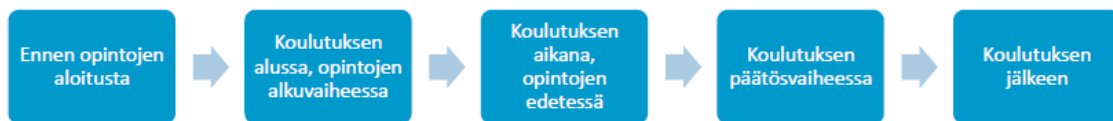
ammattikorkeakoulun liiketalouden osaamisvastaavan ja opinto-ohjaajan, ammattiopiston liiketoiminnan aikuisopiskelijoiden opinto-ohjaajan ja opettajaryhmän kanssa 2020 vuoden alussa. Lähtökohtana yhteistyössä oli opintojaksojen ja opintojen sisältöjen sovittaminen yhteen ammattikorkeakoulututkinnon ja liiketoiminnan perustutkinnon välillä. Lisäksi suunniteltiin opintojen aikataulujen yhteensovittamista ja opintoihin hakeutumisaikajankohdaksi. Tällä hetkellä liiketoiminnan perustutkinnon aikuisopiskelijat voivat hakeutua tradenomi-
monimuoto-opintoihin ja suorittaa 50 op opintojaksot sekä 10 op harjoittelun vuoden aikana väyläopintoina. Väyläopinnot sijoittuvat opintojen toiselle vuodelle, ensimmäinen vuosi opiskellaan ammatillisessa oppilaitoksessa, toinen ammattikorkeakoulussa. Väyläopintoihin hakeudutaan avoimen AMK:n kautta toukokuussa ja sekä väyläopinnot että liiketoiminnan perustutkinto tulee olla suoritettuna ennen kuin opiskelija voi hakea erillishaussa tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun.

Liiketoiminnan perustutkinnossa väyläopintojen kokonaisuutta ja väyläopintoihin liittyvää ohjausta on kehitetty laajemmin yhteishaun kautta valituille, ns. nuorisopuolen opiskelijoille. Aikuisten ja nuorten opiskelijoiden ohjauksessa väyläopintoihin ja niiden aikana on kuitenkin selkeitä eroja. Ensinnäkin perustutkinnon suorittamisen opintoaika eroaa merkittävästi nuorten ja aikuisten välillä. Lähtökohtaisesti nuorten liiketoiminnan perustutkinnon opintoaika on 3 vuotta aikuisten opintoajan pituuden ollessa 2 vuotta. Toiseksi aikuisilla opiskelijoilla on usein olemassa jo aiempaa osaamista liiketoiminnan alalta, esimerkiksi aiempien opintojen tai hankitun työkokemuksen kautta. Olemassa oleva osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa HOKS:ssa ja huomioida ohjauksessa ja opintojen suunnittelussa.

Case organisaatioon on luotu yhteinen ohjeistus, jossa tiivistetään väyläopintoihin liittyvä ohjaus kaikille koulutusaloille. Ohjeistuksen näkökulma on vahvasti nuorten koulutuksissa, mutta sitä voidaan soveltaa myös aikuisten opiskelijoiden väyläopintoihin liittyvään ohjaukseen. Alla olevassa kuvassa 3 on esitetty väyläopintojen Tampereen ammattiopiston kehittämisspälliköltä, Jaakko Saulamaalta (henkilökohtainen tiedonanto 15.11.2021) saatu

ohjeistus väyläopintojen ja muiden korkeakouluopintojen ohjauksesta ammatillisessa koulutuksessa. Tarkemmin alla esitettyä ohjeistusta avataan luvussa 7, jossa esitellään tutkimusaineiston pohjalta luotua liiketoiminnan aikuiskoulutukseen liittyvää ohjeistusta.

Kuva 3. Amk-väyläopintojen ja muiden korkeakouluopintojen ohjaus ammatillisessa koulutuksessa case organisaatiossa (Saulamaa, henkilökohtainen tiedonanto 15.11.2021)

Saulamaan (henkilökohtainen tiedonanto 15.11.2021) mukaan väyläopintoja toteuttamista kehitetään jatkuvasti. Väyläopinnoista ja niihin hakeutumisesta tullaan pitämään infoja opiskelijoille. Myös opiskelijoiden valintaan väyläopintoihin tulee muutos. Tähän saakka ammatillinen oppilaitos on tehnyt valinnat sopivista väyläopinto-opiskelijoista, mutta jatkossa Tampereen ammattikorkeakoulu valitsee väyläopiskelijat itse. Tampereen ammattikorkeakoulussa on kiintiö väyläopiskelijoille ja jatkossa myös toisesta Pirkanmaan alueen ammatillisesta oppilaitoksesta voi hakeutua samoihin väyläopintoihin. Lisäksi väyläopintojen valintakriteereitä muokataan parhaillaan. Väylälle valitaan ja tullaan valitsemaan opiskelijat opintomenestyksen perusteella Tampereen ammattikorkeakoulun laatimien kriteereiden perusteella, joita työstetään parhaillaan ammattikorkeakoulussa.

3 Jatkuva oppiminen

Jatkuva oppiminen ja elinikäinen oppiminen käsitetään usein synonyymeinä, mutta määritelmillä on selkeä ero. Elinikäinen oppiminen viittaa koko ihmisen elämän aikaiseen, moneen eri elämän osa-alueeseen ulottuvaan oppimiseen sekä ihmisen kykyyn oppia koko elämänsä ajan. Jatkuvan oppimisen määritelmä rajaa oppimista erityisesti työelämän ja

työuran aikaiseen oppimiseen. (Siirilä, Mäki & Kinnari, 2021, ss.67, 69) Manninen (5.2.2021) pohtii blogissaan käsitteiden välisiä eroja ja toteaa, että jatkuvan oppimisen käsite on nykyisin muodissa ja käyttöä pitäisi rajata nimenomaan vain työikäisiin ja työhön kuuluvaan oppimiseen. Elinikäisen oppimisen käsite pitää sisällään kaikki ikäryhmät lapsista vanhuksiin ja kattaa kaikenlaisen oppimisen niin yleissivistävän kuin yhteisökasvatuksenkin aina harrastustoimintaan saakka.

Jatkuvan oppimisen käsite juontaa juurensa elinikäisestä oppimisesta, joten aluksi tarkastellaan elinikäisen oppimisen käsitettä lyhyesti, lähinnä koulutuksen näkökulmasta. Lähteenmäki (2006, ss. 295) kuvaa artikkelissaan ammatillisen osaamisen ja arkipäivän oppimisen välistä suhdetta; vaikka ammatillisen koulutuksen päätyttyä siirrytään ammattilaisena työelämään, oppiminen ei kuitenkaan pääty siihen. Arkipäivän oppimisella Lähteenmäki tarkoittaa oppimista, jota tapahtuu kotona, työssä ja vapaa-ajan harrastuksissa mm. havainnoinnin, analysoinnin tai uusien ratkaisumallien kehittämisen kautta. Hän sisällyttääkin sekä muodollisen, ammatillisen koulutuksen että arkipäivän oppimisen elinikäisen oppimisen alle ja toteaa: *”Elinikäinen oppiminen on nähtävissä keskeisenä yksilön ja yhteiskunnan tulevaisuuden selviytymisstrategiana siten, että elämänhallinta tulee mahdolliseksi jatkuvan oppimisen kautta.”* (Lähteenmäki, 2006, ss.296-297).

Lähteenmäen (2006) näkemys elinikäisen oppimisen käsitteen liittämistä elämänhallintaan auttaa osittain myös elinikäisen oppimisen käsitteen ymmärtämistä suomalaisessa koulutuspolitiikassa. Suomalainen koulutuspolitiikka nojaa vahvasti Euroopan Unionin ja OECD:n (Organisation for Economic Co-operation and Development) elinikäisen oppimisen määritelmiin ja nämä heijastuvat myös nykyisin vallitsevaan jatkuvan oppimisen politiikkaan. (Siirilä, Mäki & Kinnari, 2021, s. 68) Euroopan unioni on määritellyt vuonna 2006 kahdeksan elinikäisen oppimisen avaintaitoa: 1. Lukutaito, 2. Monikielitaito, 3. Matematiikan taidot, luonnontieteiden, teknologian ja insinööritieteiden alan taidot, 4. Digitaalitaidot, 5. Oppimaan oppiminen (henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot), 6. Kansalaistaidot, 7.

Yrittäjyystaidot, 8. Taidot kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyen. Avaintaitojen perusajatuksena on, että kaikilla ihmisillä yhteiskunnassa olisi tarpeelliset tiedot ja kyvyt, joiden avulla jatkuvasti ja nopeasti muuttuvaan työ- ja arkielämäänkin olisi sopeuduttavissa. Euroopan neuvosto on vuonna 2018 laatinut lauselman em. avaintaidoista. Siinä todetaan avaintaitojen olevan tietojen ja taitojen sekä asenteiden sekoitus, jota jokainen ihminen tarvitsee kehittyäkseen koko elämän ajan lapsuudesta alkaen. Tätä voidaan pitää kuvauksena elinikäisen oppimisen sisällöstä ja jopa eurooppalaisen ihmisen ihanneominaisuuksista. (Miettinen, Pehkonen, Lang & Pihlainen, 2021, s.17)

Työelämä muuttuu kiihtyvällä tahdilla ja sen myötä uutta osaamista tarvitaan samalla vauhdilla. Tulevaisuuden osaamistarpeiden ennustaminen on vaikeaa, mutta usein työelämässä osaamistarpeet pohjautuvat organisaation strategiaan, tavoitteisiin ja arvoihin. Edellä mainittuja elinikäisen oppimisen avaintaitoja tarvitaan myös työelämässä, mutta niiden ohella on nostettu esille myös työelämän avaintaitoja. Näitä ovat mm. itsensä johtaminen sekä sosiaalinen luovuus ja kyvykkyys. Lisäksi ns. digitaalinen älykkyys ja tietotekninen osaamisen sekä tiedon hyödyntämisen merkitys on korostunut työelämässä. Näitä taitoja tulisi vahvistaa sekä koulutuksessa että työelämässä. Vastuu työntekijän oppimisesta on toki organisaatioilla, mutta jatkuvan oppimisen vastuu on ennen kaikkea jokaisella työntekijällä itsellään. Vaikka oppimisen tavoitteet tulisivatkin organisaation tavoitteista, oppimisen tarve ja halu oppia tulisi nousta työstä ja työntekijästä itsestään. Oppimista ei tapahdu pakolla, vaan jatkuva oppiminen tulisi olla osa elämää, ei erillinen toiminto. (Kallonen & Kuhmonen, 2021, ss. 19-20, 164)

Jatkuva oppiminen tarkoittaa siis osaamisen kehittämistä ja uudistamista elämän ja etenkin työuran eri vaiheissa. Jatkuvan oppimisen merkitys korostuu nykyisin yhä enemmän niin yhteiskunnassa, organisaatioissa kuin yksilöidenkin kannalta. Jatkuva oppiminen on paitsi kilpailutekijä ja tuottavuuden kasvattaja, se lisää myös työhyvinvointia organisaatioissa. Jatkuva oppiminen laajana, koko yhteiskunnan käsittävänä kokonaisuutena, edellyttää

edelleenkin vahvaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Sekä työntekijöiden, työnantajien ja eri koulutusten järjestäjien on lisättävä aktiivista vuoropuhelua ja mahdollistettava jatkuva oppiminen läpi elämän ja työuran. (Kallonen & Kuhmonen, 2021, s.8)

3.1 Jatkuvan oppimisen uudistus

Jatkuvan oppimisen mahdollistamista viedään eteenpäin koulutuksen saralla monella tavoin. Em. ammatillisen koulutuksen reformi ja korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 painottavat jatkuvaa oppimista. Jatkuva oppiminen on myös osa nykyisen hallituksen ohjelmaa. Hallitusohjelmassa yksi keskeinen linjaus on osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi. Linjauksen yhtenä toteuttamisen keinona on parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus. Jatkuvan oppimisen uudistus keskittyy työelämässä olevien osaamisen kehittämiseen. Työikäisten osaamisen kehittäminen mm. tukee työllisyyskehitystä, edistää yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä sekä edesauttaa mielekkäiden työurien luomisessa. Uudistuksen avulla pyritään vastaamaan mm. elinikäisen oppimisen kehittämiseen ja uudistamiseen. Jatkuvan oppimisen- hanke on aloitettu 2019 syksyllä ja se jatkuu aina kevääseen 2023. (OKM, n.dd.) Kuvassa 4 on esitetty jatkuvan oppimisen hankkeen visio ja tavoitteet.

Kuva 4. Jatkuvan oppimisen hankkeen visio ja tavoitteet (Valtioneuvosto, 2020, s.33)

Opetus- ja kulttuuriministeriön (n.dd.) mukaan jatkuvan oppimisen uudistus liittyy myös laajasti ammatilliseen koulutukseen. Uudistuksella pyritään mm.

- Kehittämään toimintaa, ohjausta ja rahoitusta eri koulutusasteilla ja muodostamaan siten työelämän tarpeita vastaavia koulutuskokonaisuuksia
- Kehittämään osaamisen tunnistamista ja tunnustamista koulutusasteilla
- Luomaan laajat elinikäisen ohjauksen palvelun ja tukemaan mahdollisuutta aikuiskoulutukseen osallistumiseen
- Erialaisten koulutusmuotojen, esimerkiksi täydennyskoulutuksen lisäämiseen
- Oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen uudelleen- ja aikuiskoulutuksen väylänä
- Korkeakoulujen kannustamiseen koulutustarjonnan avaamiseksi
- Opintovapaan ja aikuiskoulutustuen kehittämiseen

Vuoden 2020 lopussa hyväksyttiin seuraavat jatkuvan oppimisen uudistuksen linjaukset: Jatkuva oppiminen liitetään osaksi työelämää, jatkuvaan oppimiseen luodaan palvelujärjestelmä ja jatkuvan oppimisen saavutettavuus varmistetaan. Etenkin palvelujärjestelmän luomiseen liittyvät toimenpiteet liittyvät keskeisesti opinnäytetyön aiheeseen. Toimenpiteinä määritellään mm. korkeakoulujen ja oppilaitosten yhteistyön kautta työikäisille kohdennetun koulutustarjonnan uudistamista sekä koulutustarjonnan räätälöintiä ja kehittämistä aliedustetuille ryhmille, esimerkiksi aikuisille maahanmuuttajille. (Valtioneuvosto, 2020, ss. 35, 39-40, 42) Jatkuvan oppimisen uudistuksen linjausten toimenpanot ovat tällä hetkellä käynnissä eri sektoreilla (OKM, n.dd.).

3.2 Jatkuvaan oppimiseen liittyvät tutkimukset

Siirilä, Mäki, ja Kinnari (2021) ovat tutkineet jatkuvaa oppimista oppilaitoskontekstin ulkopuolella. Tutkimuksessaan he ovat tarkastelleet miten jatkuva oppiminen ymmärretään ja jatkuvan oppimisen toteutumista tuetaan yrityksissä, organisaatioissa ja kolmannella

sektorilla. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla (n=15) eri toimialoilla ja erilaisissa organisaatioissa (yritykset, järjestöt ja seurat) toimivia henkilöitä. Johtopäätöksinä Siirilä, Mäki ja Kinnari (20121) toteavat mm. että jatkuva oppiminen nähtiin toteutuvan työssä oppimisen kautta ja keskeisessä asemassa jatkuvan oppimisen toteutumisessa oli työntekijän ammattitaito ja ammattitaidon kehittäminen. Myös työntekijän oma vastuu oppimisesta ja motivaatiosta oppia nousi esille tutkimuksessa. Jatkuva oppiminen nähtiin myös ratkaisuksi työelämässä ja yhteiskunnassa valitsevaan jatkuvaan muutokseen. (Siirilä, Mäki & Kinnari, 2021, ss.66, 72, 74-75) Järvensivu (2006) on viitannut väitöskirjassaan: Oppiminen työnä ja työpaikkapelinä, myös jatkuvan oppimisen käsitteeseen. Väitöskirjassa tarkastellaan työn, oppimisen ja koulutuksen monitahoista suhdetta ja nostetaan esille jatkuvan oppimisen merkitys työelämän pelisäännöissä ja moraalisisessa sopimuksessa tapahtuva muutos. Moraalinen sopimus on aiemmin edellyttänyt työntekijältä hyvin tehtyä työsuoritusta ja lojaliteettia työnantajaa kohtaan ja sitä vastaan työntekijä on saanut pysyväisluonteisen työsuhteen ja säännölliset ansiotulot. Näiden rinnalle on kuitenkin nousemassa työntekijän jatkuva oppimishalu yhtenä moraalisen sopimuksen ehtona eli työntekijältä edellytetään ”automaattisesti” oppimishalua. Tämä luo usein ristiriitaisen tilanteen työpaikoille. Ristiriita saattaa luoda kilpailutilanteen työntekijöiden kesken vaatimuksiltaan kovenevassa työelämässä ja johtaa työpaikkapelin pelaamiseen. Työntekijät saattavat pyrkiä antamaan itsestään muutoshaluisen ja oppisvalmiimman kuvan kuin ehkä todellisuudessa kokevat olevansa vain työpaikan menettämisen pelossa. Jatkuva oppiminen luo pelikentän työpaikoille, joissa työntekijät ovat oppivinaan ja työnantaja on antavinaan oppimiselle mahdollisuuksia. (Järvensivu, 2006, ss. 7-9)

4 Ohjaus ja jatkuva oppiminen

Viitanen (18.11.2019) käsittelee Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun jatkuvan oppimisen kehityshankkeeseen liittyvässä blogikirjoituksessaan jatkuvan oppimisen ja ohjauksen suhdetta ja ohjauksen kehittämistä. Viitanen (18.11.2019) mukaan opiskelijan

ohjaus jatkuvan oppimisen kontekstissa ei ole vain ohjausta opinnoissa, vaan siihen tulisi liittää myös työelämätaitojen ohjausta. Ohjausta tulisi toteuttaa koko opiskelijan elämänkaarta ajatellen eli kokonaisuudessaan toteuttaa niin opintojen ohjausta, uraohjausta kuin työelämäohjausta. Tämä edellyttää suurta asenne- ja toimintatapa muutosta useilla tasoilla. Kaikessa ohjauksessa tulisi keskittyä yksilöön ja yksilön osaamiseen, osaamisen tarpeisiin sekä osaamisen päivittämiseen ja luopua organisaatio- tai tarjontalähtöisestä ajattelutavasta. Tämä vaatisi ohjauksen uudistamista jo perusasteelta lähtien ja ennen kaikkea monipuolista yhteistyötä kaikkien eri toimijoiden kesken. Matka ei ole helppo, mutta yhteistyöllä päästään alkuun ja uudenlaiseen maailman, jota kohti joka tapauksessa ollaan menossa, toteaa Viitanen (18.11.2019) tekstinsä lopussa.

Ohjauksen käsite on laaja, sitä voidaan tarkastella useista eri näkökulmista ja eri yhteyksissä. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan ohjausta aikuisten opiskelijoiden ohjaamisen näkökulmasta ja jatkuvan oppimisen kontekstissa. Vehviläinen (2014, s. 12) tiivistää ohjauksen olevan yhteistoimintaa, jossa ohjattavan oppimis-, kasvu-, työ- ja ongelmaratkaisuprosesseja tuetaan ja edistetään tavoilla, jotka vahvistavat ohjattavan toimijuutta. Ohjattavan toimijuutta voidaan vahvistaa mahdollistamalla mm. seuraavia asioita:

- Ohjauksen keskeisenä lähtökohtana on ohjattavan omat tavoitteet ja päämäärät
- Ohjattava pystyy itse suunnittelemaan toimintaansa
- Ohjauksessa ilmenee, milloin ohjattavan omat valinnat ja päätökset ovat välttämättömiä tai tärkeitä
- Ohjattava pystyy tarvittaessa tukeutumaan toisen osaamiseen ja apuun. (Vehviläinen, 2014, s. 24)

Ohjaus voidaan määritellä myös tilan, ajan huomion ja kunnioituksen antamisena ohjattavalle. Ohjauksen kautta ohjattavalle voidaan antaa tilaisuus tutkia, keksiä ja

selkeyttää omia tapojaan elää voimavaransa ja hyvinvointinsa huomioiden. (Pasanen, 2002, ss. 123-124)

4.1 Aikuisohjaus

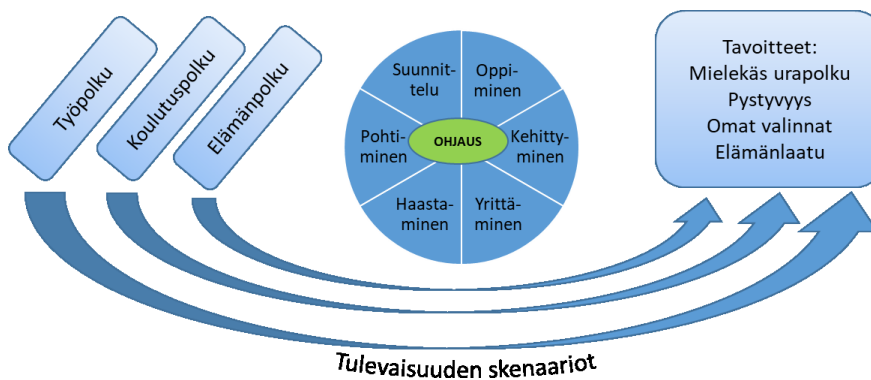
Kun ohjaus käsitteeseen liitetään aikuisuus, ohjauksen määrittely laajenee entisestään, nykyisin käytetään yleisesti termiä aikuisohjaus. Niemi-Pynttäri ja Ryhänen (2013, s. 13) tiivistävät aikuisohjauksen olevan elinikäisen oppimisen tukemista, joka pitää sisällään niitä toimia, jotka auttavat opiskelijaa tarkastelemaan omia taitojaan ja kiinnostuksen kohteitaan missä tahansa elämänvaiheessa. Aikuisohjauksen tavoitteena on auttaa ja tukea aikuista opiskeluprosessissa, ammatillisessa kehittymisessä ja koko elämäntilanteessa.

Aikuisohjaukseen liittyy myös oppimisen oppiminen, koska opiskelutilanteet, menetelmät ja oppimisympäristöt saattavat poiketa täysin aiemmin omaksutuista. (Pasanen, 2002, ss. 123-124) Aikuisohjauksessa on keskeistä huomioida aikuisen yksilöllinen kokonaistilanne niin elämäntilanne, aiempi hankittu osaaminen ja nykyinen osaaminen kuin opiskelulle ja elämälle asetetut tavoitteet. Ohjauksen kautta aikuista opiskelijaa tulisi auttaa tunnistamaan omaa osaamistaan ja luomaan sekä opinto- että urapolkuja. Oman osaamisen tunnistamiseen liittyy aiemmin hankitun osaamisen lisäksi aikuisen omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamista, ei vain ammatillisesta näkökulmasta vaan laajemmin työelämän ja yhteiskunnan näkökulmasta. Näin pystytään yksilöllisesti huomioimaan osaamisen kehittämisen tarpeet mahdollisimman hyvin. Opintoihin ja uraan liittyen aikuista opiskelijaa tulisi ohjata huomioimaan yhteiskunnan ja työelämän nykyiset vaatimukset ja auttaa vaatimusten peilaamisessa aikuisen opiskelijan omiin tavoitteisiin. (Hämäläinen, 2009, ss. 183-184)

Jokinen (2013, s.61) on kuvannut artikkelissaan kokonaisvaltaista ohjauksen mallia, joka pohjautuu kahteen perusajatukseen. Ensinnäkin ohjattava itse pystyy vaikuttamaan elämäänsä ja kehittämään itseään elinikäisen oppimisen avulla kyeten näin välttämään

mahdollista syrjäytymistä elämänsä eri vaiheissa. Toiseksi perusajatuksena on, että ohjattavan elämän ja työuran määräytymiseen vaikuttavat kaikki elämän eri osa-alueet; työ, koulutus ja muu elämä koko eliniän ajan. Kokonaisvaltainen ohjaus auttaa ohjattavaa havainnoimaan erilaiset mahdollisuudet, eri elämäntilanteiden yhtymäkohdat ja oman toiminnan vaikutukset yhtymäkohtien syntymiseen sekä kuinka näistä tilanteista voi muodostua uusia mahdollisuuksia. Kuvassa 5 on esitetty kokonaisvaltaisen ohjauksen malli Jokista mukailleen. (Jokinen, 2013, ss.61-62)

Kuva 5. Kokonaisvaltaisen ohjauksen malli (Jokinen, 2013, s. 62)

Mallissa Jokinen (2013) viittaa tulevaisuuden skenaarioilla tulevaisuuden hahmottamiseen. Tulevaisuuden hahmottaminen eri skenaarioiden kautta auttaa mm. varautumaan mahdollisiin haastaviin elämäntilanteisiin tai työelämässä tapahtuviin kriittisiin muutoksiin ja sitä kautta kehittää ohjattavan itseohjautuvuutta ja päätöksien tekemisen tietoisuutta. Ohjauksen avulla pyritään antamaan ohjattavalle ajattelun välineitä, joiden avulla hän pystyy ymmärtämään toimintansa ja valintojensa seurauksia tulevaisuutensa kannalta ja kuten Jokinen itse toteaa: *”Tukea syvällistä oppimista ja edesauttaa kehittymistä, joka johtaa ennakoivaan toimintaan ja päätöksentekoprosessin analysointiin.”* (Jokinen, 2013, ss. 54, 60)

Putkuri (2009) tuo hieman konkretiaa aikuisohjaukseen. Ohjauksen suunnittelu tulisi aloittaa sellaisten toimintatapojen rakentamisella, jotka edesauttavat mahdollisimman monipuolisesti vuorovaikutusta ohjattavan ja ohjaajan kesken. Ohjauksen onnistumiseksi on tärkeää, että ohjattavalla on käytössä opiskeluun liittyvä olennainen tieto, joka auttaa opiskelun suunnittelua. Ohjausta tulisi kohdentaa opintojen aikana erilaisiin siirtymä- ja muutosvaiheisiin; opintojen aloitukseen ja mahdollisen työssäoppimiseen aloittamiseen ja työssäoppimisesta palaamiseen. Etenkin opintojen alussa ohjaus on merkittävä tekijä niin opiskelijoiden opintojen sitoutumisen kuin ylipäänsä opintojen liikkeelle lähtemisen kannalta. Alkuvaiheessa aikuiset opiskelijat tarvitsevat usein apua opiskeluvälmiuksien vahvistamisessa ja opintojen suunnittelussa, myös kysymyksiä opintoihin liittyen on yleensä runsaasti. Ohjausta on sovitettava säännöllisesti myös opintojen edetessä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus saada ohjeita, neuvoja ja vastauksia matkan varrella heränneisiin kysymyksiin. Aikuisen opiskelijan on mahdutettava omat opintonsa muuhun elämäänsä, vastuihinsa ja tehtäviinsä. Alussa motivoitunut, innokas opiskelija voi myös uupua kohdatessaan esimerkiksi ajankäyttöön tai opiskelutaitojen puutteellisuuteen liittyviä haasteita. Tällöin ohjauksen avulla voidaan ratkaista näitä haasteita, antaa uutta suuntaa opinnoille ja täsmentää opintojen ja opiskelijan omaa tavoitetta. (Putkuri, 2009, ss. 21-22)

4.2 Aikuisohjaukseen liittyvät tutkimukset

Aiempiä tutkimuksia liittyen aikuisen opiskelijan ohjaukseen löytyi useita, mutta tässä nostetaan esille kaksi 2000-luvun alussa laadittua Opetushallituksen aikuisopiskelijan ohjausarviointiprojektiin liittyvää arviointiraporttia. Opinnäytetyön lähdeaineistoja tutkittaessa molempiin arviointiraportteihin oli viitattu useissa eri lähteissä. Pajarinen, Puhakka ja Vanhalakka-Ruoho (2004) ovat tutkineet laajasti aikuisopiskelijan ohjauksen tilaa oppilaitoksissa ja eri tutkintotavoitteisissa koulutuksissa raportissaan: Aikuisopiskelijan ohjaus opintopolun tukena sekä oppilaitoksen toimintakulttuurin osana. Tutkimuksessa tarkastellaan ohjausta institutionaalisenä, systeemisenä, kulttuurisena ja ammatillisena

tarjoumana. Tutkimuksen tuloksena esitetään suosituksia oppilaitoksille liittyen aikuisten ohjaamiseen. Tulisi mm. varmistaa ohjauksen taloudellisia resursseja, laatia ohjausstrategioita ja vahvistaa ohjausmuotoja. (Pajarinen, Puhakka ja Vanhalakka-Ruoho, 2004, ss. 263, 269) Toinen samaan Opetushallituksen projektiin liittyvä arviointiraportti on Nummisen (2004) toimittama: Opinto-ohjauksen tila aikuisoppilaitoksissa. Raportti kartoittaa eri koulutuksen järjestäjien ja vapaan sivistystyö toimijoiden tarjoamaa opinto-ohjausta aikuisille opiskelijoille. Keskeisempinä tuloksina nousi esille mm. että opinto-ohjauksen sisältö oli suhteellisen kapea ja ohjauksen organisointi oli hajanaista. Ohjauksen sisällöstä todettiin, että keskiössä ovat opintoihin liittyvät valinnat ja oppimisen taidot. (Numminen, 2004, ss. 7, 13-14).

5 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät

Case organisaatiossa toteutetaan väyläopintoja kymmenen eri koulutusalan perustutkinnossa yhteistyössä eri ammattikorkeakoulujen kanssa. Liiketoiminnan väyläopinnot suoritetaan Tampereen ammattikorkeakoulussa. Tällä hetkellä liiketoiminnan perustutkinnossa väyläopintoja on toteutettu lähinnä nuorille suunnatussa koulutuksessa ja aikuisten puolella ensimmäiset opiskelijat hakeutuivat väyläopintoihin syksyllä 2021. Kokemuksia aikuisopiskelijoiden väyläopintojen toteutumisesta ei siis toistaiseksi ole. Olemassa olevat väyläopintojen toteuttamisen ohjeistukset on luotu lähtökohtaisesti nuorten puolen koulutukseen, mutta aikuiskoulutuksen rakenne ja kesto poikkeavat selkeästi nuorten puolen koulutuksesta ja on syntynyt tarve kehittää ohjeistusta väyläopintoihin, että väyläopintoihin liittyvää ohjausta nimenomaan aikuisille opiskelijoille.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia väyläopintojen toteuttamista ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kesken liiketalouden koulutusalojen näkökulmasta ja kehittää ohjeistusta väyläopintojen suorittamisesta ja opiskelijan ohjaamisesta väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana ammatillisessa koulutuksessa liiketoiminnan aikuiskoulutuksen

näkökulmasta Pirkanmaan alueen toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen, Tampereen seudun ammattiopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun välille. Keskeisinä asioina väyläopintojen kehittämisessä on ammattikorkeakoulun tarjoamat opintojaksot toiselle asteelle, niiden vastaavuus liiketoiminnan perustutkinnossa sekä opintojen yhteensovittaminen aikataulullisesti aikuisopiskelijoilla. Toisena kokonaisuutena kehitetään opiskelijoiden ohjausta väyläopintoihin ja väyläopinnoissa liiketoiminnan koulutusosalalla, aikuisopiskelijoilla.

5.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyölle asetettua tavoitetta lähestyttiin seuraavilla tutkimuskysymyksillä:

1. Mitä ammattikorkeakoulun tarjoamia opintojaksoja liitetään osaksi liiketoiminnan perustutkinnon opintoja?
 - a. Miten väyläopinnot tunnustetaan liiketoiminnan perustutkintoon?
 - b. Miten väyläopinnot aikataulutetaan?
2. Miten opiskelijoita ohjataan väyläopinnoissa?
 - a. Miten opiskelijat ohjataan hakeutumaan väyläopintoihin opintojen aloitusvaiheessa?
 - b. Miten opiskelijoiden henkilökohtainen osaamisen kehittämisen suunnitelma (HOKS) laaditaan väyläopinnoissa?
 - c. Miten opiskelijoita ohjataan näyttöihin väyläopintojen aikana?

5.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö toteutetaan toiminnallisena, kvalitatiivisena kehittämistutkimuksena, kyselyn osalta käytetään myös kvantitatiivista menetelmää. Toiminnallinen opinnäytetyö eroaa tutkimuksellisessa opinnäytetyössä ensinnäkin siinä, että toiminnallisessa työssä tähdätään

johonkin tuotokseen, esimerkiksi malliin, ohjeistukseen tai prosessikuvaukseen. Toiseksi tuotoksen kehittäminen ja tekeminen edellyttävät muita toimijoita prosessin eri vaiheissa, prosessi edellyttää siis dialogista ja vuorovaikutteista toimintaa. Tutkimuksellisessa opinnäytteessä vastaavasti syntyy uutta tietoa esimerkiksi tutkimusraportin muodossa ja aktiivinen toimija on työntekijä. Usein tutkimuksellisessa opinnäytetyössä dialogia ja vuorovaikutusta muiden toimijoiden kesken ei synny, muita toimijoita on mukana prosessissa tiedonhankinta vaiheessa. (Salonen, 2013, ss.5-6)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus käsitetään useimmiten ei-tilastollisena kenttätutkimuksena, jossa keskitytään aineiston hankintaan ja pyritään aineiston kautta ymmärtämään tutkittavaa kohdetta. (Grönfors, 2011, ss.4-6) Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, s. 164) mukaan kvalitatiivisella tutkimuksella on mm. seuraavia tyypillisiä piirteitä:

- Tietoa hankitaan kokonaisvaltaisesti ja aineistoa kerätään todellisissa tilanteissa
- Tyypillistä induktiivinen analyysi; aineistoa tarkastellaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti ja aineistosta nousevien asioiden perusteella pyritään laatimaan yleistyksiä ja päätelmiä.
- Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja; mm. teemahaastatteluita, osallistuvaa havainnointia, diskurssinanalyysia tai dokumenttianalyysia
- Tutkimuksen suunnitelma saattaa muuttua ja muotoutua tutkimuksen edetessä
- Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti.

Kananen (2021, s.29) tiivistää laadullisen tutkimuksen olevan mikä tahansa tutkimus, joka pyrkii ”löydöksiin” ilman määrällisiä tai kvantitatiivisia keinoja. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkittavaa kohdetta tai ilmiötä, sen rakennetta, siihen vaikuttavia tekijöitä ja niiden syy-seuraussuhteita. Tutkimusmenetelmällisesti laadullista tutkimusta voidaan lähestyä Metsämuurosen (2008, ss. 16-34) mukaan mm. tapaus-, toiminta- tai etnografisen

tutkimuksen kautta. Kananen (2011, s. 42) lisää listaan, tässä opinnäytetyössä käytettävän, kehittämistutkimuksen laadullisen tutkimuksen lähestymistapana.

5.3 Kehittämistutkimus

Kehittämistutkimuksesta käytetään useita eri nimiä; mm. design research ja design-tutkimus. Tutkimusmenetelmä kehittämistutkimus on melko uusi, mutta sen asema on vakiintunut nopeasti 2000-luvun aikana. Kehittämistutkimuksen yksiselitteinen määritelmä on haastava ja sitä verrataan usein toimintatutkimukseen. (Pernaa, n.d.) Seuraavassa on esitetty kehittämistutkimuksen määritelmiä eri lähteistä.

Barab ja Squire (2004, s. 2) kiteyttävät artikkelissaan, että kehittämiseen perustuva tutkimus on sarja lähestymistapoja, joiden tarkoituksena on tuottaa uusia käytäntöjä, teorioita ja tuotoksia. Perusedellytyksenä luotettavalle kehittämistutkimukselle on, että se tuottaa ensin toimivia malleja paikallisessa ympäristössä ennen kuin mallit ovat siirrettävissä laajempaan mittakaavaan. Artikkelissa viitataan myös tutkimusmenetelmän ikään ja todetaan kehittämistutkimuksen määritelmän ja toteuttamistapojen olevan vielä lapsenkengissä. (Barab & Squire, 2004, ss. 5-6, 11)

Henry Leppäahon (2007, ss.113-114) mukaan Edelson (2002) määrittelee kehittämistutkimukselle tyypillisiksi piirteiksi ensinnäkin tutkimuksellisen otteen, jonka avulla edetään kohti asetettuja tavoitteita, toiseksi tutkimusprosessin systemaattisen dokumentoinnin, kolmanneksi prosessin arvioinnin ja neljänneksi tutkimuksen yleistettävyyden. Piirteitä täsmennetään Bereiterin (2002) kuvaamilla kehittämistutkimuksen ominaispiirteillä:

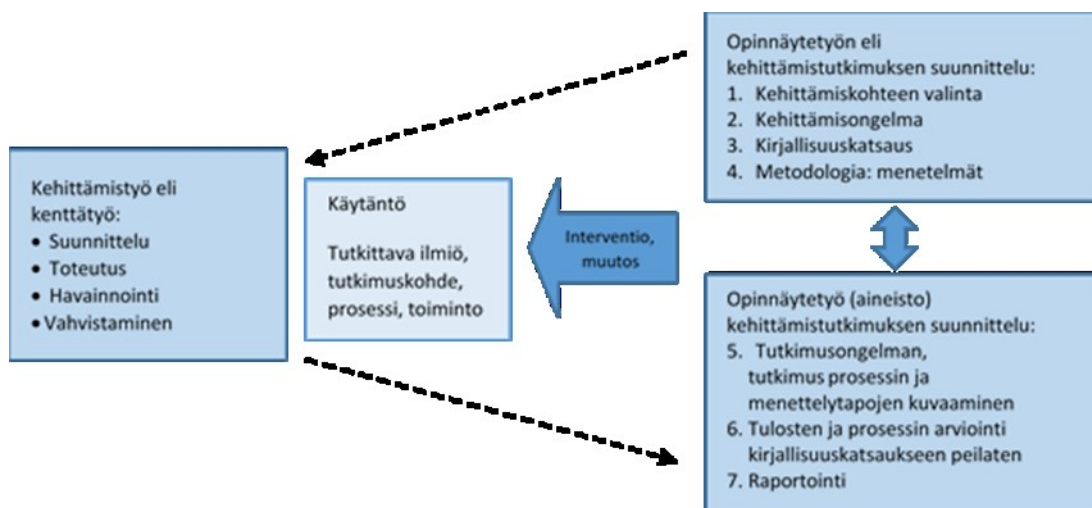
1. Kehittämistutkimus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä tutkimuksen tekijän kanssa
2. Kehittämistutkimuksen tavoitteena on aikaan saada muutos intervention avulla

3. Tavoitteena on ratkaista havaittuja ongelmia ja saavuttaa päämäärä tutkimuksen ja testaamisen kautta

Leppäaho (2007, s- 114) kuvaa myös Wangin ja Hannafinin (2005, 6–12) määritelmän kehittämistutkimukselle. He määrittelevät kehittämistutkimuksen systemaattiseksi ja joustavaksi metodologiaksi, jolle tyypillistä on mm. vuorovaikutteisuus, toistettavuus, joustavuus, yhteistyö toimijoiden kesken, eri tutkimusmenetelmien yhdistely sekä teorian ja sen soveltamisen pohjautuva kehittäminen.

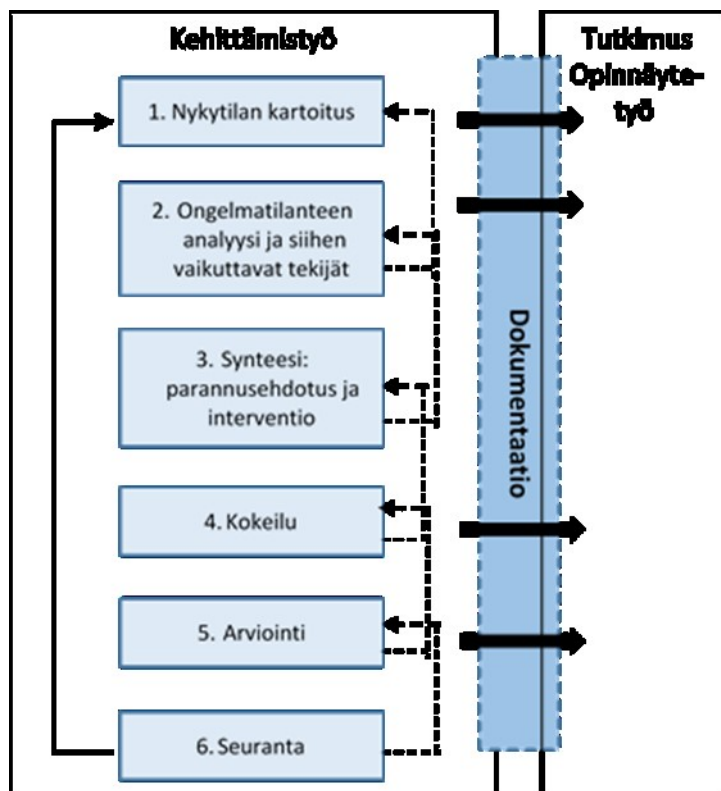
Selkeimmin kehittämistutkimusta opinnäytetyön kannalta on kuvannut Kananen (2012) teoksessaan Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kananen (2012, ss.13, 19-21, 42) mukaan kehittämistutkimuksessa keskeistä on ilmiö tai prosessi, jota halutaan kehittää paremmaksi. Prosessissa yhdistyvät tutkimus ja kehittäminen sykleittäin sekä prosessin dokumentointi, mikä erottaa kehittämistutkimuksen kehittämistyöstä. Kehittämistutkimuksessa tuotetaan käytännössä toimivia ratkaisuja ja muutosta entisiin malleihin. Kuvassa 1 on esitetty kehittämistutkimuksen malli opinnäytetyön kannalta.

Kuva 6. Kehittämistutkimuksen malli opinnäytetyössä (Kananen, 2012, s. 47)

Kehittämistutkimus alkaa suunnitteluvaiheella, jossa perehdytään tutkittavaan asiaan tutkimalla mitä aiheesta on kirjoitettu ja julkaistu. Suunnittelu vaiheen jälkeen kenttätöväihe. Kenttätöväiheessä keskeistä on dokumentointi esimerkiksi tutkimuspäiväkirjan avulla. Kenttätöön pohjalta syntyy aineisto, johon sekä tutkimus että opinnäytetyö perustuvat. Viimeisenä vaiheena on vahvistaminen, mikä pitää sisällään ratkaisun, luotettavuuden ja arvioinnin. (Kananen, 2012, ss. 47-54) Tarkemmin kehittämistutkimuksen vaiheita ja vaiheiden syklisyyttä kuvataan kuvassa 7.

Kuva 7. Kehittämistutkimuksen syklisyys (Kananen, 2012, s. 52)

Kehittämistutkimuksen käytännön totuttaminen muodostuu siis kehittämissykleistä. Syklit koostuvat kehittämis- ja arviointivaiheista sekä raportointivaiheista. Eri syklien pohjalta tuotosta arvioidaan ja kehitetään eteenpäin kohti asetettuja tavoitteita. Tutkivasta aiheesta

riippuen syklit voivat olla joko suuressa tai pienessä mittakaavassa tapahtuvia vaiheita.

(Pernaa, n.d.)

Kehittämistutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa tulee muistaa, että kehittämistutkimus muodostuu yleensä monen menetelmän yhdistelmästä ja luotettavuutta tulee tarkistella käytettyjen menetelmien luotettavuuskriteereillä. Luotettavuuden tarkasteluun liittyvä käsitteet reliabiliteetti eli tutkimustulosten pysyvyys sekä validiteetti, tutkimuksen pätevyys, oikeiden asioiden tutkiminen. Tutkimustuloksien pysyvyys tarkoittaa, että jos tutkimus tehdään uudelleen, saadaan edelleen samat tulokset. Tämä on sekä laadullisessa tutkimuksessa että kehittämistutkimuksessa haastavaa, koska laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto saattaa olla suuri ja tutkimuksen toistaminen on ajallisesti ja rahallisesti mahdotonta, kehittämistutkimuksella puolestaan pyritään muutokseen. (Kananen, 2012, s.161-168) Tutkimuksen pätevyys tarkoittaa, että valittu tutkimusmenetelmä tai mittari mittaa juuri sitä mitä on tarkoitettukin (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara, 2009, s. 231). Yksinkertaistetusti pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkitaan oikeita asioita (Kananen,2012, s.173). Tärkeää sekä kehittämistutkimuksen että koko opinnäytetyön luotettavuuden toteamiseksi on tarkka dokumentaatio mitä, miksi ja miten on tehty. Tehdyt valinnat tulee kirjata ja perustella ja näin saavutetaan eränlainen jäljitettävyyys eli myös lukija pystyy päättämään dokumentoinnin perusteella valintojen oikeellisuutta. Tärkeä tekijä on myös käytetyt menetelmät ja käytetyn tiedon luotettavuus. (Kananen,2012, s.162-166)

5.4 Aineistonhankinta- ja analysointimenetelmät

Kehittämistutkimuksessa aineistoa voidaan hankkia havainnoinnin, haastattelujen, kyselyjen tai olemassa olevien dokumenttien kautta. Laadullisen tutkimuksen aineisto voidaan jakaa sekundääri- ja primääriaineistoon. Sekundääriaineisto koostuu olemassa olevista dokumenteista ja primääriaineisto nimenomaan tutkimusongelmaan hankitusta aineistosta eli esimerkiksi havainnoista ja haastatteluista. (Kananen, 2017, ss. 42-44)

Tämän opinnäytetyön aineistona ja taustatietona kerättiin tietoa ammatillisten ja ammattikorkeakoulujen välisestä yhteistyöstä väyläopinnoissa, niiden toteuttamisesta ja ohjaukseen liittyvistä tekijöistä. Aineistoa hankittiin kolmessa vaiheessa ja aineiston säilytykseen liittyvä tieto on kerrottu aineistohallintasuunnitelmassa, liitteessä 1. Tietoa haettiin ensimmäisessä vaiheessa laajasti ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen verkkosivuilta. Aineistosta pyrittiin nostamaan esille nimenomaan toistuvat teemat oppilaitosten väyläopintojen toteuttamisen käytännöistä. Tällä aineistolla pyrittiin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyen väyläopintojen opintojaksoihin, väyläopintojen tunnistamiseen ja aikatauluttamiseen.

Opinnäytetyön toiseen tutkimuskysymykseen eli opiskelijoiden väyläopintoihin liittyviin ohjauksen tekijöihin haettiin tutkimusaineistoa kolmella tavalla. Ensimmäkin havaintoja opiskelijoiden ohjauksesta kartoitettiin edellä kuvatussa tutkimusaineiston keräämisen ensimmäisessä vaiheessa. Toiseksi haettiin tarkennuksia väyläopintojen ohjaamisesta ammatillisessa koulutuksessa sähköisen kyselyn (Forms) avulla. Kysely lähetettiin niille opinto-ohjaajille, joiden tiedot löytyivät ensimmäisen vaiheen aineistosta eli ammatillisen oppilaitoksen väyläopintoihin liittyviltä verkkosivuilta. Opiskelijan ohjaus väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana (liiketoiminnan perustutkinto) nimellä otsikoitu kysely lähetettiin 23 opinto-ohjaajalle sähköpostitse ja kysely toteutettiin 17.11.-24.11.2021 välisenä aikana. Kyselyssä oli 9 kysymystä: 4 monivalintakysymystä ja 5 avointa kysymystä. Kyselylomake on esitetty liitteessä 2. Vastauksia saatiin 7 kappaletta. Kolmanneksi tarkasteltiin kohteena olevasta ammatillisesta oppilaitoksesta jo löytyvää väyläopintoihin liittyvää ohjeistusta, joka on laadittu lähinnä nuorille suunnatun koulutuksen näkökulmasta. Ohjeistusta käytettiin pohjana aikuisille liiketoiminnan opiskelijoille kehitetyssä ohjeistuksessa. Lisäksi esitettiin sähköpostitse tarkentavia kysymyksiä olemassa olevasta ohjeistuksesta kohteena olevan ammatillisen oppilaitoksen väyläopintoja koordinoivalle kehittämispäällikölle. Ensimmäisen vaiheen tutkimusaineistoa käsiteltiin dokumenttianalyysin kautta. Toisen vaiheen kyselyn avoimia kysymyksiä jäsennettiin sisällönanalyysin kautta.

5.4.1 Kysely

Tutkimusaineistoa voidaan kerätä kyselyn avulla. Kyselyn etuna on mm. sen tehokkuus; voidaan helposti kerätä laaja tutkimusaineisto, osallistaa paljon henkilöitä, kysyä laajasti tutkittavasta aiheesta ja huolellisesti suunnitellun lomakkeen avulla käsitellä ja analysoida saatuja vastauksia. Kyselyn toteuttamiseen liittyy myös haasteita. Hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa, mutta ei kuitenkaan voida varmistua, että vastaajat ovat ymmärtäneet kysymyksen ja mahdollisesti annetut vastausvaihtoehdot juuri niin kuin tutkija on tarkoittanut. Myös vastaajien tietotaso kysyttävästä aiheesta saattaa olla puutteellinen tai vastaaja ei ylipäänsä vastaa kyselyyn rehellisesti. Kyselyn suurimpana haasteena on yleensä kato eli vastaamattomuus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2010, ss.193, 195) Jos kato on yli 20%, niin silloin herää kysymys tutkimuksen luotettavuudesta ja kadon vaikutus saatuihin tuloksiin on aina arvioitava (Anttila, 2014, luku 9.4.1.4)

Kyselyyn voi muotoilla kysymyksiä eri tavoin. Kysymykset voivat olla avoimia kysymyksiä tai monivalintakysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot on laadittu valmiiksi. Lisäksi voidaan laatia asteikkoihin perustuvia kysymyksiä, joissa vastaaja valitsee, miten voimakkaasti on joko samaa tai eri mieltä annatusta väittämästä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2010, ss. 198-200) Kyselylomakkeen kysymysten muotoilu täytyy suunnitella ja toteuttaa huolellisesti, kysymykset ovat perusta tutkimuksen onnistumiselle. Kysymykset tulee johtaa tutkimuksen tavoitteista ja tutkimuskysymyksistä ja on suositeltavaa, että aiheeseen liittyvään teoriaan perehdytään ennen kyselylomakkeen laatimista. Näin pystytään esimerkiksi käyttämään tutkimuksen kannalta oikeita käsitteitä kyselyssä. (Valli, 2018, s92-93)

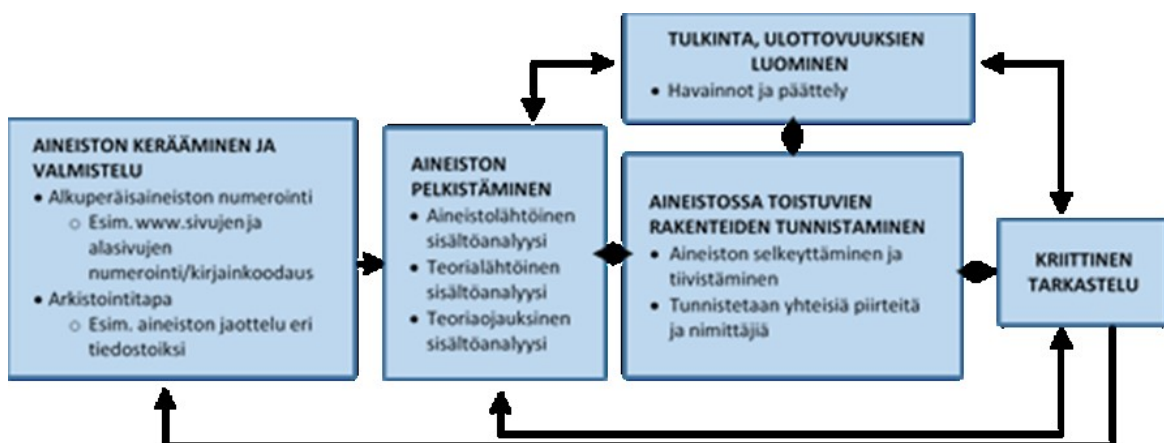
Kyselyn yhteyteen laaditaan lähetekirjelmä, jossa annetaan vastaajille riittävä informaatio tutkimuksesta; kuka tutkii, mitä tutkitaan, mihin tarkoitukseen ja mihin tuloksia käytetään. Vastaajille tulee myös kertoa, että vastaukset käsitellään anonyymeinä ja henkilötietosuoja ei vaarannu. (Anttila, 2014, luku 9.4.1.3)

5.4.2 Dokumenttianalyysi ja sisällönanalyysi

Dokumenteilla tarkoitetaan laajasti ottaen kaikenlaista ilmiötä dokumentoivaa aineistoa. Se voi olla mm. julkaistuja tekstejä, arkistomateriaalia, kertomuksia, valokuvia, elokuvia, jopa esineistöä. (Anttila, 2014, luku 9.1.6) Dokumentteja ovat myös mm. www-sivut, muistiot, lehtiartikkelit, tai vaikkapa piirroset. Dokumentti käsittää siis kaiken tutkittavasta asiasta kirjoitetun, puhutun tai piirretyn materiaalin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015, s.136) Valmiiden dokumenttien käyttäminen on joskus ainoa keino saada kootusti tietoa tutkimuksen aiheesta, mutta samalla se on haastaa miettimään, miten ja mistä oleellisin aineisto saadaan kerättyä. (Anttila, 2014, luku 9.2.4)

Dokumenttianalyysin tavoitteena on eritellä dokumentteja systemaattisesti, muodostaa selkeä kuvaus tutkimuksen kohteesta ja sitä kautta laatia luotettavia johtopäätöksiä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015, s.136). Bowenin (2009, ss.28-31) mukaan dokumenttianalyysi yksinkertaisimmillaan sisältää vain muutaman vaiheen. Ensimmäisessä vaiheessa valitaan dokumentit, sen jälkeen dokumentit käydään läpi ja lopuksi ne luetaan ja tulkitaan. Dokumenttianalyysi tuottaa tietoja dokumenteista; otteita, lainauksia tai kokonaisia osia. Saatu tieto järjestetään pääteemoihin sisältöanalyysin avulla. Kuvassa 3 on esitetty dokumenttianalyysin vaiheet.

Kuva 8. Dokumenttianalyysin vaiheet (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015, s.138)

Keskeistä aineiston valmistelussa on koodata aineisto ja muokata aineistoa analysointia varten, esim. litteroida. Aineiston hankintavaiheessa esim. www-sivut kannattaa numeroida tai kirjainkoodata, näin aineistoon on helpompi viitata myöhemmin. Myös aineiston arkistointitapa tulee pohtia johdonmukaiseksi. Aineiston pelkistäminen voidaan tehdä mm. sisältöanalyysin kautta. Sisältöanalyysia on kuvattu tarkemmin seuraavassa kappaleessa. Aineiston pelkistämisen kautta pyritään tiivistämään ja selkeyttämään aineistoa ja rajaamaan näin keskeiset näkökulmat. Aineistoa analysoinnin pohjalta voidaan tulkita ja laatia päätelmiä, jotka antavat vastauksia tutkimuksella asetettuihin kysymyksiin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015, s.137-144).

Sisällönanalyysi tai sisällön erittely ovat kaksi dokumenttianalyysin analyysitapaa. Sisällön erittelyssä dokumentteja analysoidaan kvantitatiivisesti ja sisällönanalyysissa pyritään kuvaamaan sanallisesti dokumenttien sisältöä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss.117-119) Sisällönanalyysin etenemistä on kuvattu kuvassa 4.

Kuva 9. Sisällönanalyysin eteneminen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.123)

6 Tutkimuksen toteuttaminen ja tulokset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia väyläopintojen toteuttamista ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kesken liiketalouden koulutusalojen näkökulmasta ja kehittää ohjeistusta väyläopintojen kokonaisuudesta; suorittamisesta ja opiskelijan ohjaamisesta väyläopintoihin ja väyläopinnoissa ammatillisessa koulutuksessa liiketoiminnan aikuiskoulutuksen näkökulmasta Pirkanmaan alueen toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen, Tampereen seudun ammattiopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun kesken. Aineistoa hankittiin kolmessa vaiheessa. Seuraavassa on esitetty ensimmäisen ja toisen vaiheen aineiston kerääminen ja aineiston analysointi. Kolmannen vaiheen aineistoa, kohteena olevan ammattioppilaitoksen olemassa olevaa ohjeistus väyläopintojen ohjaamisesta tarkastellaan lähemmin luvussa 7.

6.1 Ensimmäisen vaiheen tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi

Ensimmäisen vaiheen aineistonkeruun pohjaksi kartoitettiin kaikki 20 suomalaista ammattikorkeakoulua. Aineiston ulkopuolelle rajattiin kaksi ruotsinkielistä ammattikorkeakoulua sekä ammattikorkeakoulut, jotka eivät tarjonneet liiketalouden koulutusohjelmia. Kokonaisaineistoksi muodostuu näin 18 ammattikorkeakoulua. Ammattikorkeakoulujen verkkosivuilta etsittiin tietoa toisen asteen ammatillisille opiskelijoille suunnatuista väyläopinnoista. Tarkastelun näkökulmana oli liiketalouden koulutusala. Aineisto kerättiin ammattikorkeakoulujen verkkosivuilta hakusanoilla väyläopinnot, toinen aste, jatkoväyläopinnot sekä suoraan verkkosivujen linkeistä. Löydetyt verkkosivut tulostettiin, sivut nidottiin oppilaitoksittain yhteen ja numeroitiin sekä merkittiin ammattikorkeakoulun lyhenteellä. Aineiston valmistelun jälkeen dokumentit luettiin ja alleviivattiin keskeisiä tekijöitä väyläopinnoista. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen ohjaamana etsittiin tietoa ennen kaikkea väyläopintoihin liittyvistä opintojaksoista sekä

väyläopintojen aikataulusta. Dokumentteja käytiin läpi 3 kertaa ja em. tekijöiden lisäksi kerättiin yhteisiä tekijöitä, joita mainittiin useilla verkkosivustoilla. Nämä tekijät ovat:

- Ammattikorkeakoulujen toisen asteen ammatilliset yhteistyöoppilaitokset
- Väyläopintojen osaamispistemäärä
- Väyläopintojen toteuttaminen ja aikataulutus
- Väyläopintoihin hakeutuminen ja ilmoittautuminen
- Väyläopintoihin liittyvä ohjaus

Lisäksi kirjattiin ylös muita dokumenteista nousseita havaintoja liittyen väyläopintoihin. Kerättiin tietoa myös, kuinka helposti väyläopintoihin liittyvä informaatio oli verkkosivuilla saatavilla ja millaista tietoa verkkosivuilla oli saatavilla. Havainnoista laadittiin Excel-taulukko. Aineistosta nostettiin esille tutkimuskysymysten kannalta oleelliset tekijät ja muita havaintoja käytettiin tarvittaessa kokonaisuuden hahmottamiseen.

Alla olevassa taulukossa 1 on esitetty sekä suomenkieliset, liiketalouden koulutusta tarjoavaa ammattikorkeakoulut, että ammattikorkeakoulujen verkkosivuilla mainitut yhteistyökumppanit toisen asteen ammatillisista oppilaitoksista. Poikkeuksena edellä mainittuun on case organisaatio, Tampereen seudun ammattiopisto, joka toimii yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa, vaikka ammattikorkeakoulun sivuilla ei mainintaa yhteistyöstä olekaan.

Taulukko 1. Liiketalouden koulutusta tarjoavat ammattikorkeakoulut ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen yhteistyökumppanit

Ammattikorkeakoulu	Ammattiopisto
Centria ammattikorkeakoulu	Ei mainittu
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu	Ei mainittu, vain lukiot
Hämeen ammattikorkeakoulu	VAAO (Valkeakosken ammattiopisto) AmmattiopistoTavastia Hami (Hämeen ammatti-instituutti)
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia (EduFutura) Alkio-opisto Jämsän Kr.Kansanopisto
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	EsEdu (Etelä-Savon ammattiopisto) SamiEdu (Itä-Savon koulutuskuntayhtymä) Ekami (Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä) KSAO (Kouvolan seudun ammattiopisto)
Kajaanin ammattikorkeakoulu	KAO (Kainuun ammattiopisto)
Karelia-ammattikorkeakoulu	Riveria (Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä)
Lab-ammattikorkeakoulu	Koulutuskeskus Salpaus Sampo (Saimaan ammattiopisto) Suomen Diakoniasopiston Lahden kampus
Lapin ammattikorkeakoulu	Ammattiopisto Lappia Redu (Rovaniemen koulutuskuntayhtymä) Saamelaisalueen koulutuskeskus OSAO (Koulutuskuntayhtymä OSAO) JEDU(Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä)
Laurea-ammattikorkeakoulu	Omnia (Espoon seudun koulutuskuntayhtymä) Luksia (Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä) Keuda (Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä) Careeria Business College Helsinki
Metropolia Ammattikorkeakoulu	Yhteistyöoppilaitokset
Oulun Ammattikorkeakoulu	OSAO (Koulutuskuntayhtymä OSAO) PSK-Aikuisopisto, (Pohjois-Suomen Koulutuskeskussäätiö) SDO (Suomen Diakoniasopisto) OPAO (Oulun Palvelualan Opisto)
Satakunnan ammattikorkeakoulu	WinNova (Länsirannikon Koulutus Oy) SataEdu (Satakunnan koulutuskuntayhtymä)
Savonia-ammattikorkeakoulu	Ei mainittu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	SeAMKin yhteistyöoppilaitokset Sedu (Seinäjoen koulutuskuntayhtymä)
Tampereen ammattikorkeakoulu	Ei mainittu Tredu (Tampereen seudun ammattiopisto)
Turun ammattikorkeakoulu	Novida (Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä) Raseko (Raision seudun koulutuskuntayhtymä) Salon seudun ammattiopisto (Salon seudun koulutuskuntayhtymä) TAI (Turun ammatti-instituutti) Työväenakatemia Turun konservatorio ja musiikkiopisto (Turun musiikinopetus oy)
Vaasan ammattikorkeakoulu	Ei mainittu, vain lukio

Yhteenvedon perusteella tutkimusaineistoa rajattiin tiiviimmin. Aineistona tarkasteltiin väyläopintojen osalta vain niitä ammattikorkeakouluja, joiden verkkosivuilta löytyi maininta toisen asteen ammatillisesta yhteistyöoppilaitoksesta. Vastaavasti tarkasteltiin vain mainittuja toisen asteen ammatillisia yhteistyöoppilaitoksia. Ammatillisista oppilaitoksista rajattiin tässä vaiheessa tarkemman tarkastelun kohteeksi vain ne, jotka tarjoavat liiketoiminnan perustutkinnon koulutusta. Aineistoksi muodostui 12 ammattikorkeakoulua ja 25 ammatillista oppilaitosta. Taulukossa 2 on tiivistetysti aineistona käytettävät ammattikorkeakoulut ja ammatilliset oppilaitokset. Jatkossa ammatillista oppilaitoksista käytetään taulukossa 2 kerrottuja virallisia lyhenteitä.

Taulukko 2. Aineistona käytettävät ammattikorkeakoulut ja liiketoiminnan perustutkintoa tarjoavat ammatilliset oppilaitokset

Ammattikorkeakoulu	Ammattiopisto
Hämeen ammattikorkeakoulu	HAMI, VAAO
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Gradia (EduFutura)
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	EsEdu, SamiEdu, Ekami, KSAO
Kajaanin ammattikorkeakoulu	KAO
Karelia-ammattikorkeakoulu	Riveria
Lab-ammattikorkeakoulu	Salpaus, Sampo
Lapin ammattikorkeakoulu	Lappia, Redu, OSAO
Laurea-ammattikorkeakoulu	Omnia, Keuda, Careeria, Business College Helsinki
Satakunnan ammattikorkeakoulu	WinNova, SataEdu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	Sedu
Tampereen ammattikorkeakoulu	Tredu
Turun ammattikorkeakoulu	Novida, Raseko, Salon seudun ammattiopisto

Aineistoja tutkittaessa havaittiin muutamia poikkeuksia aiempaan yhteenvedoon (taulukko 1). Seuraavien ammattiopistojen sivuilla oli mainittu ammattikorkeakouluyhteistyöstä vaikka ko. ammattikorkeakoulun verkkosivuilta ei yhteistyöoppilaitoksesta ollut mainintaa.

- Keuda – Hämeen ammattikorkeakoulu ja Metropolian ammattikorkeakoulu

- Careeria – Haaga-Helia
- Sampo – Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
- Raseko – Satakunnan ammattikorkeakoulu
- Riveria- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Jatkossa aineistoon lisättiin myös yllämainitut ammattikorkeakoulut ja yhteistyössä toimivat ammatilliset oppilaitokset sekä väyläopintoihin liittyvä informaatio oppilaitosten verkkosivuilta. Kokonaisaineistoksi muodostui 14 ammattikorkeakoulua ja 25 ammatillista oppilaitosta. Ammattioppilaitoksista viisi (Business College Helsinki, Careeria, Sampo, Raseko ja Riveria) toimivat yhteistyössä kahden ammattikorkeakoulun kanssa ja yksi (Keuda) kolmen ammattikorkeakoulun kanssa.

Seuraavaksi toteutettiin aineiston kerääminen ammatillisten oppilaitosten verkkosivuilta. Verkkosivuilta etsittiin tietoa väyläopinnoista ja lähtökohtana oli liiketoiminnan koulutusala, liiketoiminnan perustutkinto. Aineisto kerättiin ammatillisten oppilaitosten verkkosivuilta hakusanoilla väyläopinnot, amk-opinnot, jatkoväyläopinnot sekä suoraan verkkosivujen linkeistä. Löydetyt verkkosivut tulostettiin, sivut nidottiin oppilaitoksittain yhteen ja numeroitiin sekä merkittiin ammattiopiston nimellä. Aineiston valmistelun jälkeen dokumentit luettiin ja alleviivattiin keskeisiä tekijöitä väyläopinnoista. Samoin kuin ammattikorkeakoulujen kohdalla, aineistosta pyrittiin etsimään tietoa ennen kaikkea väyläopintoihin liittyvistä opintojaksoista sekä väyläopintojen aikataulussa. Dokumentteja käytiin läpi 2 kertaa ja koottiin havainnot ammattikorkeakoulujen aineistojen yhteenvedon perusteella seuraavista tekijöistä:

- Väyläopintojen osaamispistemäärä
- Väyläopintojen toteuttaminen ja aikataulutus
- Väyläopintoihin hakeutuminen ja ilmoittautuminen
- Väyläopintoihin liittyvä ohjaus

Lisäksi kirjattiin ylös myös muita dokumenteista nousseita havaintoja liittyen väyläopintoihin ja tarkasteltiin myös, kuinka helposti informaatiota väyläopinnoista oli löydettävissä ja millaista tietoa verkkosivuilla oli saatavilla. Samoin kun ammattikorkeakoulujen verkkosivujen tuottamasta aineistosta, muita havaintoja käytettiin tarvittaessa kokonaisuuden hahmottamiseen. Ammatillisen oppilaitoksen verkkosivuilta löytyneitä havaintoja peilattiin yhteistyössä toimivan ammattikorkeakoulun verkkosivuilta löytyneisiin havaintoihin ja koottiin yhteenveto ammattikorkeakouluista laadittuun Excel-taulukoon väyläopintoihin liittyvistä tekijöistä yhteistyöoppilaitoksittain.

Alla olevissa taulukoissa 1-7 on esitetty ammattikorkeakoulun ja ammatillisen oppilaitoksen verkkosivujen kautta saatavilla oleva tieto väyläopinnoista. Ellei mainintaa taulukossa tarkasteltavista tekijöistä löydy koulutuksen järjestäjän verkkosivuilta, taulukon soluun on merkitty viiva. Huomioitavaa on myös se, että viisi kahden ammattikorkeakoulun ja yksi kolmen ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyötä tekevää ammattiopistoa ilmoittivat verkkosivuillaan erilaisia tietoja väyläopinnoista ammattikorkeakoulusta riippuen. Siitä syystä nämä viisi ammattiopistoa; Business College Helsinki, Careeria, Sampo, Raseko ja Riveria, lasketaan jatkossa kahteen kertaan, Keuda kolmeen kertaan, ammattiopistojen kokonaisuuteen ja kokonaisuudeksi muodostui 14 ammattikorkeakoulua ja 32 ammatillista oppilaitosta.

Pohjatiedoksi tutkittiin ensin väyläopintojen osaamispistemääriä ja niiden ilmoittamista niin ammattikorkeakoulujen kuin ammatillisten yhteistyöoppilaitoksien verkkosivuilla. Lisäksi tarkasteltiin tietoa väyläopintojen sisällyttämisestä sekä AMK-tutkintoon että ammatilliseen tutkintoon. Taulukossa 3 on esitetty yhteenveto ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten verkkosivuilta löytyneestä tiedosta koskien väyläopintokokonaisuuksien osaamispistemääriä sekä väyläopintojen sisällyttämistä ammatilliseen perustutkintoon ja AMK-tutkintoon.

Taulukko 3. Väyläopintojen osaamispistemäärät ja opintojen sisällyttäminen tutkintoihin

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos	Op*	Väyläopintojen sisällyttäminen tutkintoihin
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu	-	-
Business College Helsinki	55-60 op**	-
Careeria	-	Osaksi molempia tutkintoja
Hämeen ammattikorkeakoulu	30 op	Suoritetuista AMK-opinnoista todistus hyväksilukua varten. Osaksi ammatillista perustutkintoa
HAMI	30 op	Hyväksiluetaan ammatilliseen perustutkintoon ja AMK-tutkintoon
VAAO (vain KV-opiskelijat mainittu)	30 op	Tunnustetaan osaksi tradenomi-tutkintoa
Keuda	30 op	Suoritetuista AMK-opinnoista todistus hyväksilukua varten. Kasvattavat osaamispistekertymää toisella asteella
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	30 op	Osaksi molempia tutkintoja
Gradia	30 op	Osaksi molempia tutkintoja
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	20 op	Osaksi molempia tutkintoja
EsEdu	20 op	Osaksi molempia tutkintoja
SamiEdu	20 op	-
Ekami	20 op	Perustutkintoon ja AMK-tutkintoon
KSAO	20 op	Voidaan sisällyttää ammatillisiin opintoihin
Sampo	20 op	Sisällytetään ammatilliseen perustutkintoon
Riveria	20 op	Osaksi ammatillista perustutkintoa
Kajaanin ammattikorkeakoulu	15 op	Osaksi AMK-tutkintoa, jos suoritettu KAO:ssa, muiden AMK:n tilanne selvítettävä erikseen
KAO	-	-
Karelia-ammattikorkeakoulu	30 op	Osaksi AMK-tutkintoa sekä ammatillista perustutkintoa
Riveria	30 op	Osaksi ammatillista perustutkintoa
Lab-ammattikorkeakoulu	30 op	Osaksi molempia tutkintoja
Salpaus	30 op	Osaksi ammatillista tutkintoa
Sampo	30 op	Osaksi perustutkinto-opintoja
Lapin ammattikorkeakoulu	30 op	-
Lappia	30 op	Hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessin kautta ammatilliseen perustutkintoon
Redu	30 op	Tunnistetaan hakuvaiheessa AMK tutkinto-opiskelijaksi
OSAO	-	Sisällytetään HOKS:n ammatillisessa perustutkinossa
Laurea-ammattikorkeakoulu	20-30 op	Osaksi molempia tutkintoja
Keuda	30 op	-
Omnia	-	Osaksi toisen asteen ammatillista tutkintoa
Careeria	-	Osaksi molempia tutkintoja
Business College	30 op	Osaksi molempia tutkintoja
Metropolia ammattikorkeakoulu	30 op	Opinnot voidaan hyväksilukea osaksi tulevia korkeakouluopintoja.
Keuda	-	-
Satakunnan ammattikorkeakoulu	14-18 op	Osaksi molempia tutkintoja
WinNova	14-18 op	Osaksi molempia tutkintoja
SataEdu	14-19 op	Sisällytetään HOKS:n ammatillisessa perustutkinossa. Luetaan hyväksi myöhemmin, mikäli opiskelija aloittaa alan opinnot kyseisessä korkeakoulussa.
Raseko	-	-
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	30 op	Osaksi AMK-tutkintoa
Sedu	30 op	Opinnot tunnustetaan osaksi ammatillista perustutkintoa. Sisällytetään osaksi AMK-tutkintoa SeAMK:ssa.
Tampereen Ammattikorkeakoulu	-	Osaksi AMK-tutkintoa
Tredu	50 op	AMK-opinnot sisällytetään osaksi ammatillista perustutkintoa
Turun ammattikorkeakoulu	-	Osaksi AMK-tutkintoa
Novida	15 op	Sisällytetään ammatilliseen perustutkintoon ja AMK-tutkintoon
Raseko	-	Ei mainintaa
Salon seudun ammattiopisto	55 op	Kartuttavat ammatillisen tutkinnon osaamispisteitä

* Vaadittava väyläopintojen osaamispistemäärä

** 20 op avoimessa AMK:ssa, n. 40 op näytöillä

Taulukkoon 3 kerättyjen havaintojen perusteella väyläopintojen osaamispistemääristä voidaan todeta, että osaamispistemäärät vaihtelivat jonkin verran ammattikorkeakoulujen välillä, mutta osaamispistemäärät ammattikorkeakoulun ja ammatillisen yhteistyöoppilaitoksen välillä eivät poikenneet toisistaan. Kahdeksan ammattikorkeakoulua määritteli väyläopintojen osaamispistemäärän 30 opintopisteeksi, yksi 20 opintopisteeksi ja kaksi 14-18 opintopisteen välille. Kolmen ammattikorkeakoulun verkkosivuilla ei väyläopintojen osaamispistemäärää ilmoitettu, mutta tieto löytyi ammatillisen yhteistyöoppilaitoksen verkkosivuilta. Väyläopintojen sisällyttämistä sekä ammatilliseen perustutkintoon että AMK-tutkintoon tarkasteltaessa voidaan huomata, että vain kuusi ammattikorkeakoulua kertoi selkeästi verkkosivuillaan, että väyläopinnot voidaan hyväksilukea sekä ammatilliseen perustutkintoon että AMK-tutkintoon. Ammatillisista oppilaitoksista vain yksitoista 31 oppilaitoksesta kertoi saman tiedon selkeästi. Kuusi ammattikorkeakoulu ja kolme ammatillista oppilaitosta kertoivat väyläopintojen sisällyttämisestä AMK-tutkintoon. Yksitoista ammattioppilaitosta kertoi väyläopintojen liittämisestä osaksi ammatillista tutkintoa, yhdenkään ammattikorkeakoulujen verkkosivuilla ei ollut mainintaa tästä mahdollisuudesta. Lisäksi kahden ammattikorkeakoulun ja seitsemän ammatillisen opiston verkkosivuilla ei ollut mainintaa väyläopintojen sisällyttämisestä kumpaankaan tutkintoon.

Seuraavaksi tarkisteltiin ensimmäisen tutkimuskysymyksen ohjaamana sitä, mitä ammattikorkeakoulun tarjoamia opintojaksoja liitetään osaksi liiketoiminnan perustutkinnon opintoja. Taulukkoon 4 on kerätty ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten verkkosivuilta löytyneet väyläopintoihin liittyvä opintojaksot. Taulukossa on yhdistelyt ammattikorkeakoulu ja yhteistyöoppilaitos yhteen soluun, jos tiedot ovat olleet samat kummankin koulutuksen järjestäjän verkkosivuilla.

Taulukko 4. Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten yhteistyöoppilaitosten väyläopintoihin liittyvä opintojaksot

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos	Väyläopintojen opintojaksot
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu	-
Business College Helsinki	Erillistoteutus AMK-valmiuksien kehittämisestä 5 op
Careeria	Akateemiset viestintä- ja oppimistaidot 3–5 op, Brändää itsesi ura- ja oppimispoluille 2–5 op, Työelämän englantia - Working English 2–5 op
Hämeen ammattikorkeakoulu	Nopea väylä: Liiketoimintaympäristö 15 op, Liiketoiminnan perusteet 15 op
HAMI	Taloushallinnon väylä: Diilityöskentely 8 op, Liikeidean kehittämistyöskentely 9 op, NY-Sparraus cSchoolissa 9 op, Kirjanpidon osaamisen näyttö 9 op, Orientoivat opinnot 1 op. Yhteisiä opintoja kaikille: Start up Business School, 15 op
VAAO (vain KV-opiskelijat mainittu)	Yhteensä 30 op: Englannin kieliopinnot, Kansainvälisessä opiskelu- ja työympäristössä toimiminen, Liiketoimintaprosessien ohjaus ja niihin liittyvät käytännön sovellukset, Projektinhallintatyökalujen käytön opiskelu ja soveltaminen yritysälähtöiseen projektiin
Keuda	-
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Orientoivat opinnot 1-2 op
Gradia	Yhteisiä opintoja 10 op: ICT-valmiudet 3 op, Työelämän viestintä 3 op, Työelämän englanti 4 op Alakohtaisia ammatillisia opintoja, vähintään 20 op Työelämässä oppimisen amk-tavoitteisesti 10 op
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	Liiketalous -jatkoväylään suositeltavat opintojaksot: Ideasta innovaatioon 5 op, Yritystoiminta ja yrittäjyys 5 op, Yrityksen talous 5 op, Asiakaslähtöinen markkinointi 5 op, Talous- ja rahoitusmatematiikka 5 op, Kannattavuus ja talouden suunnittelu 5 op, Kansainvälinen liiketoiminta 5 op, Kansantalous 5 op Yhteiset opinnot: Duunaa englannin rakenteet freesiksi 2 op, Duunaa ruotsin rakenteet freesiksi 2 op, Englannin tehovalmennus 3 op, Korkeakouluun valmentavaa suomea B1-B2 –tasoilla 2 op, Opiskelijan hyvinvointitaidot opiskelukykyä edistämässä 2 op, Opiskelutaidot – minä vastuullisena opiskelijana 2 op, Ruotsin tehovalmennus 3 op
EsEdu SamiEdu	Ideasta innovaatioon 5 op, Yritystoiminta ja yrittäjyys 5 op, Yrityksen talous 5 op, Asiakaslähtöinen markkinointi 5 op, Talous- ja rahoitusmatematiikka 5 op, Kannattavuus ja talouden suunnittelu 5 op, Kansainvälinen liiketoiminta 5 op, Kansantalous 5 op
Ekami	Linkki Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun verkkosivulle
KSAO	Vain maininta: eri alojen ennalta määritellyistä opintojaksoista
Sampo	-
Riveria	Linkki Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun verkkosivulle
Kajaanin ammattikorkeakoulu	Liiketalouden väylä (15/24 op)
KAO	Työelämän viestintätaidot: kirjallinen viestintä 3 op, puheviestintä 1 op Build up your English 3 op, Ruotsin kertauskurssi 3 op, Matematiikan kertaus liiketalouden opiskelijoille 3 op, Alaistaidot: onnistu ja kehity alaisena 3 op, Kansainvälistyjän kulttuuriosaaminen 3 op Mahdollista myös: Palkkahallinto 3 op, Julkishallinto op
Karelia-ammattikorkeakoulu	Yhteistyöprojekti 20 op:
Riveria	Liiketoiminta ja yrittäjyys, Markkinoinnin perusteet, Projektityöskentely, Raportointi ja kirjoitusviestintä, Tietojenkäsittelyn työvälineet, Talousmatematiikka 5 op Käytännön taloushallinto, 15 op: Henkilöstö ja palkkahallinto 5 op, Verotus 5 op, FAS-kirjanpito ja tilinpäätös 5 op Asiakaslähtöinen markkinointi, 15 op: Kuluttajakäyttäytyminen 5 op, Myyntitaidot 5 op, Asiakkuudenhallinta 5 op Kauppa ja yrittäjyys -opinnot, 15 op: Kaupan toimintaympäristö ja kilpailukeinot 5 op, Osaston henkilöstön ja myynnin johtaminen 5 op, Tunnusluvut ja johtaminen 5 op Pakollisina opintoina kolmannen kielen kieliopinnot (5 op) ja lisäksi suositellaan valinnaisina opintoina kieliopintoja 5 op.

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos	Väyläopintojen opintojaksot
Lab-ammattikorkeakoulu Salpaus	MOTARI-opinnot: Yhteinen ydinosaaminen, valitaan 10 op Pakolliset: Ammatillinen kasvu 1 op, LAB@avain 1 op, Asiantuntijan viestintätaidot 4 op Valinnaiset, valitaan 5 op: Prepkurs i svenska 3 op, English Prep Course 3 op, Svenska i arbetslivet, muntlig 1 op, Svenska i arbetslivet, skriftlig 1 op, English for Work 4 op, Orientation to Sustainability Thinking 2op Ammatillinen ydinosaaminen, liiketalous, valitaan 20 op Liiketalouden matematiikan perusteet 3 op, Projektinhallinta ja työelämäprojekti 5 op Työvälineosaaminen ja visuaalisen materiaalin käsittely 7 op, Asiantuntijuuden brändäys 3 op Asiakkuudet ja markkinointi 5 op, Logistiikka ja toimitusketjun hallinta 5 op, Esimiestyö ja johtaminen 5 op, Taloushallinto 5 op, Kansantalous 3 op, Liike-elämän matematiikka 4 op, Yritysjuridiikka 4 op, Professional Reading 3 op, Työvälineosaaminen 5 op, Juridiikan perusteet ja yhtiöoikeus 5 op
Sampo	Kaikille yhteisiä opintoja 10 op sekä alakohtaisia opintoja 20 op
Lapin ammattikorkeakoulu	Startti korkeakouluopiskeluun 5 op, English for Business 5 op, Kansantalous 5 op Johdatus liiketoiminnan perusteisiin 5op, Liiketoiminnan juridiikka 5op, Kirjanpidon perusteet 5op
Lappia	Linkki Lapin AMK:n sivuille
Redu	Linkki Lapin AMK:n sivuille
OSAO	-
Laurea-ammattikorkeakoulu	Kaikki väyläopinnot sisältävät opintojakson Projektinhallinta ja viestintä .Lisäksi väyläopinnot sisältävät Laurean alan kehittämispäällikön kanssa sovitut opinnot.
Keuda	Linkki Laurean sivuille
Omnia	Linkki Laurean sivuille
Careeria	Projektinhallinta ja viestintä 5 op, Johtaminen ja esimiestyö 5 op
Business College	Väyläopinnot Laureassa 15 op, avoimessa amk:ssa 15 op
Metropolia ammattikorkeakoulu	Vastuullinen yritystoiminta 5 op, Tulevaisuuden työyhteisö 5 op, Kansantalous 5 op, Markkinointi 5op Vapaasti valittavat 10 op: Kauppa ja yrittäjyys, Tieto- ja viestintäteknikan opintoja Taloushallinnon opiskelijoille: Laskentatoimi 5 op Finanssipalveluiden opiskelijoille: Rahoitus 5 op.
Keuda	Linkki Metropolian sivuille
Satakunnan ammattikorkeakoulu	Nopsa-opintojaksot: Matematiikan perustyökälyt 2 op, Ammatillinen viestintä 3 op, Våga pröva nu ska vi köra! 2op, Ruotsin aktivointi 4op, Yrittäjyyden perusteet 3op, Englannin aktivointi 4op
WinNova	Opinnot koostuvat peruspaketin opinnoista (matematiikka, viestintä, englanti ja ruotsi) ja alakohtaisista opinnoista
SataEdu	Peruspaketti: Matematiikan perustyökälyt 2 op, Våga pröva – nu ska vi köra! 2 op, Ruotsin aktivointi 4 op, Englannin aktivointi 4 op, Ammatillinen viestintä, 3 op Alakohtaiset opinnot: Yrittäjyyden perusteet, 3 op
Raseko	NOPSAn opinnot Satakunnan ammattikorkeakouluun
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	Opiskelu ammattikorkeakoulussa, 2op)
Sedu	Erillinen väyläopetussuunnitelma: Urasuunnittelu ja kansainvälisyys 2 op, Viestintätaidot 3 op, Tieto- ja viestintäteknikka 3op, Yrittäjyyden perusteet 3 op, Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet 2 op, Asiakaspalvelu menestystekijänä 3 op, Liiketoiminnan digitalisaatio 3 op, Etiikka ja yritystoiminta 3 op, Itsensä johtaminen 2 op Valinnaiset opinnot: Matematiikkaa amk-opintoihin 2op, Englantia amk-opintoihin 2 op
Tampereen Ammattikorkeakoulu	-
Tredu	-
Turun ammattikorkeakoulu	Opintotarjonta sovitaan yhdessä yhteistyöoppilaitoksen ja Turun AMK:n koulutusten kanssa
Novida	Kaikille yhteiset opinnot: Ammatillinen viestintä 3op, Ruotsin kieli 2op, Englannin aktivointi 4op, Matematiikka, 2 tai 3op Ammattialakohtaiset opinnot: Liiketalous ja yrittäjän koulutus
Raseko	-
Salon seudun ammattiopisto	AMK-opintoja mm. teemoista: projektiosaaminen, Business English, liiketoimintaosaamisen perusteet, Fräscha upp din svenska, työyhteisöviestintä, englannin ja ruotsin kielen osaaminen, ICT -osaaminen, myynti- ja markkinointi, talousosaaminen, juridinen osaaminen, IT-työkälyt, digitalisaatio.

Koska väyläopintokokonaisuudet ja opintojaksot oli kuvattu lähes samankaltaisesti ammattikorkeakoulun ja ammatillisten yhteistyöoppilaitosten verkkosivuilla, tarkastellaan taulukkoon 4 koottua tietoa yhtenä kokonaisuutena yhteistyöoppilaitoksien osalta. Poikkeuksena oli kaksi ammattikorkeakoulua ja viisi ammatillista oppilaitosta, joiden sivuilta ei löytynyt tietoa opintojaksoista liiketoiminnan väyläopintoihin liittyen. Yhteistä kaikille 14 väyläopintokokonaisuudelle oli kielten opetus osana väyläopintoja ja kymmenessä kokonaisuudessa oli viestintään liittyviä opintojaksoja. Tietotekniikkaan liittyvistä opinnoista löytyi maininta viidestä kokonaisuudesta. Muutoin opintojaksot liittyivät joko yritys- tai liiketoimintaan, kannattavuuteen ja myyntiin ja markkinointiin. Kuudesta kokonaisuudesta löytyi liiketoimintaa, yritystoimintaa tai yrittäjyyteen liittyviä opintoja. Matematiikkaa, yritystaloutta, kannattavuutta tai budjetointia tarjottiin kahdeksassa kokonaisuudessa. Ammattikorkeakouluopintoihin orientoivia tai valmentavia opintojaksoja oli mainittu viidessä kokonaisuudessa. Orientoiviin opintoihin liittyen tutkimusaineistosta havaittiin, että Seinäjoen ammattikorkeakoulu edellyttää väyläopintoihin hakeutuvilta opiskelijoilta opiskelu ammattikorkeakoulussa (2 op) -verkko-opintojakson suorittamista hyväksytysti ennen valintaa väyläopiskelijaksi, ns. ”pääsykokeena”. Muissa ammattikorkeakouluissa ei ollut samankaltaista ehtoa.

Merkittävä havainto oli se, ettei case organisaation, Tampereen seudun ammattiopiston ja yhteistyössä toimivan Tampereen ammattikorkeakoulun verkkosivuilta löytynyt lainkaan mainintaa opintokokonaisuuksista. Liiketoiminnan aikuiskoulutuksen väyläopintoihin liittyvistä Tampereen ammattikorkeakoulun tarjoamista opintokokonaisuuksista on kuitenkin laadittu yhteenveto 25.1.2020 pidetyn palaverin perusteella. Taulukossa 5 on esitetty yhteenveto tarjotuista väyläopintoihin liittyvistä opintojaksoista.

Taulukko 5. Tampereen ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattiopiston väyläopintojen opintojaksot

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos		Väyläopintojen opintojaksot
Tampereen Ammattikorkeakoulu TREDU		Työelämän metataidot 5 op, Moderni markkinointi ja projektinhallinta 5 op Myyntiosaaminen ja juridiikan lähtökohdat 5 op, Professional English for BBA Studies 5 op Liiketoiminnan matematiikka ja kannattavuus 5 op, Innovaatio-osaaminen liike-elämässä 5 op Liiketoiminnan ansaintamallit 5 op, Palvelujen suunnittelu ja palveluliiketoimintamallit 5 op Sopimus- ja työoikeus 5 op 5, Yrityksen viestintä 5 op Harjoittelu 1 10 op

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyen selvitettiin myös, miten väyläopintoja tunnustetaan osaksi liiketoiminnan ammatillista perustutkintoa. Tässä vaiheessa aineistoa tarkasteltiin ammatillisten oppilaitosten kautta, koska ammattikorkeakoulujen verkkosivuilla ei tutkinnon osien tunnustamisesta ammatilliseen tutkintoon mainittu. Taulukossa 6 kuvataan väyläopintojen tunnustamista osaksi liiketoiminnan perustutkintoa.

Taulukko 6. Väyläopintojen tunnustaminen osaksi ammatillista perustutkintoa

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos	Väyläopintojen tunnustaminen ammatilliseen perustutkintoon (op=opintopiste, osp= osaamispiste)
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu	-
Business College Helsinki	-
Careeria	15 osp ammattikorkeakouluopintoja ammatilliseen perustutkintoon
Hämeen ammattikorkeakoulu	-
HAMI	Kasvattavat osaamispistekertymää myös toisella asteella
VAAO (vain KV-opiskelijat mainittu)	30 op amk-opintoja osana ammatillisia valinnaisia opintoja
Keuda	Ammatilliset valinnaiset: Korkeakouluopinnot 5-15 osp ja Jatko-opintovalmiuksia tukevat opinnot 1-25 osp Ammatillinen pakollinen tutkinnon osa: sovitaan erikseen ammatillisen opettajan kanssa
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	-
Gradia	Opinnot hyväksiluetaan ammatillisiin opintoihin
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	-
EsEdu	Voidaan sisällyttää ammatillisiin opintoihin, vain Xamk:n jatkoväyläopintoja
SamiEdu	-
Ekami	Sisällytetään ammatilliseen perustutkintoon
KSAO	Voidaan sisällyttää ammatillisiin opintoihin
Sampo	Sisällytetään ammatilliseen perustutkintoon
Riveria	Ammatillinen valinnainen: Korkeakouluopinnot 5-15 op, Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 op, muut tutkinnon osat sovitusti
Kajaanin ammattikorkeakoulu	-
KAO	Hyväksiluetaan ammatilliseksi valinnaiseksi tutkinnon osaksi

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos	Väyläpintojen tunnustaminen ammatilliseen perustutkintoon (op=opintopiste, osp= osaamispiste)
Karelia-ammattikorkeakoulu	-
Riveria	Ammatillinen valinnainen: Korkeakouluopinnot 5-15 op, Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 op, muut tutkinnon osat sovitusti
Lab-ammattikorkeakoulu	-
Salpaus	Tunnustetaan osaksi ammatillista perustutkintoa
Sampo	Tunnustetaan osaksi ammatillista perustutkintoa
Lapin ammattikorkeakoulu	-
Lappia	-
Redu	-
OSAO	-
Laurea-ammattikorkeakoulu	-
Keuda	Ammatillinen valinnainen: Korkeakouluopinnot 5-15 osp ja Jatko-opintovalmiuksia tukevat opinnot 1-25 osp Ammatillinen pakollinen tutkinnon osa: sovitaan erikseen ammatillisen opettajan kanssa , Yhteiset tutkinnon osat
Omnia	Ammatilliset valinnaiset: Korkeakouluopinnot 5–15 osp ja Jatko-opintovalmiuksia tukevat opinnot 1–25 osp Yhteiset tutkinnon osat: sovitaan YTO-hoksaajan kanssa Ammatilliset tutkinnon osat: sovitaan opettajan kanssa
Careeria	15 osp ammatillisiin opintoihin
Business College	-
Metropolia ammattikorkeakoulu	-
Keuda	Ammatilliset valinnaiset: Korkeakouluopinnot 5-15 osp ja Jatko-opintovalmiuksia tukevat opinnot 1-25 osp Ammatillinen pakollinen tutkinnon osa: sovitaan erikseen ammatillisen opettajan kanssa , Yhteiset tutkinnon osat
Satakunnan ammattikorkeakoulu	-
WinNova	Sisällytetään opiskelijan HOKS:n perustutkinnossa
SataEdu	-
Raseko	-
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	-
Sedu	Tunnustetaan osaksi ammatillista perustutkintoa
Tampereen Ammattikorkeakoulu	-
Tredu	Ammatilliset valinnaiset: Korkeakouluopinnot 5-15 osp ja Jatko-opintovalmiuksia tukevat opinnot 1-25 osp Ammatillinen pakollinen tutkinnon osa: sovitaan erikseen ammatillisen opettajan kanssa, Yhteiset tutkinnon osat: valinnaisia opintoja
Turun ammattikorkeakoulu	-
Novida	Hyväksiluetaan osaksi ammatillista perustutkintoa.
Raseko	-
Salon seudun ammattiopisto	Kartuttavat ammatillisen tutkinnon osaamispisteitä

Kuten edellä luvussa 2 on kuvattu, liiketoiminnan perustutkinto koostuu tutkinnon osista: pakollisista ammatillisista tutkinnon osista, valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista 1 ja 2 sekä yhteisistä tutkinnon osista. Valinnaiset ammatilliset tutkinnon osat 2 mahdollistavat mm. opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen osaksi perustutkintoa tai antaa mahdollisuuden liittää tutkintoon niin korkeakouluopintoja kuin muita jatko-opintovalmiuksia parantavia opintoja. Korkeakouluopintoja voidaan tunnustaa 5-15

osaamispistettä ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 osaamispistettä. (ePerusteet, n.d.) Myös yhteisten tutkinnon osien valinnaisiin opintojaksoihin väyläopintoja voidaan tunnustaa, jos hankittu osaaminen eli väyläopintojakson sisältö vastaa osaamistavoitteita valinnaisen opintojakson sisältöä. Opetushallituksen laatiman ohjeistuksesta ilmenee, ettei yhteisille valinnaisille opintojaksoille ole laadittu tarkkoja sisältöä, vaan ne ovat sovittavissa opiskelijan kanssa henkilökohtaistamisessa. (OPH, 2021, ss.23-24)

Taulukkoon 6 kootun tiedon perusteella voidaan todeta, että väyläopintojen opintokokonaisuuksia tunnustetaan melko samankaltaisesti liiketoiminnan perustutkintoon ammatillisissa oppilaitoksissa. Kymmenen ammatillista oppilaitosta ilmoitti verkkosivuillaan, että väyläopinnot sisällytetään osaksi ammatillista tutkintoa, kaksi kertoi väyläopintojen kerryttävän osaamispistekertymää ammatillisessa tutkinnossa ja kuuden oppilaitoksen verkkosivuilta ei löytynyt mainintaa asiasta. Seitsemän oppilaitosta ilmoitti selkeästi mihin tutkinnon osiin väyläopinnot tunnustetaan: Korkeakouluopintoihin, jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoihin, yhteisiin tutkinnon osiin sekä sovitusti myös ammatillisiin valinnaisiin tutkinnon osiin. Aiempaan taulukossa 3 esitettyihin väyläopintojen osaamispistemääriin verrattaessa, voidaan todeta, että osaamispistemäärät näissä kuudessa oppilaitoksessa vastaavat pääsääntöisesti perustutkintoon tunnustettavissa olevia osaamispistemääriä. Kahden oppilaitoksen verkkosivuilta löytyi tieto, että väyläopinnot tunnustetaan 15 osaamispisteen kokonaisuudeksi perustutkintoon ja yhdessä mainittiin vain hyväksiluvusta ammatilliseen valinnaiseen tutkinnon osaan.

Ensimmäinen tutkimuskysymys pitää sisällään myös väyläopintojen aikatauluttamisen. Taulukossa 7 on tiivistetty sekä väyläopintojen suorittamisen ajankohta niin ammatillisen oppilaitoksen kuin ammattikorkeakoulun näkökulmasta. Aikataulutuksen osalta kerrotaan myös väyläopintojen aloitusajankohdan sijoittuminen sekä opintojen ajallinen kesto.

Taulukko 7. Väyläopintojen ajankohta, aloitusajankohta ja kesto

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos	Väyläopintoihin suorittamisen ajankohta (ammattillinen oppilaitos)	Väyläopintojen aloitusajankohta/kesto
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu	-	-
Business College Helsinki	-	Alkaa: elo- ja tammikuussa
Careeria	Ensimmäisenä vuonna	Kesto: Vuosi
Hämeen ammattikorkeakoulu	-	Esitys opiskelijoista touko- ja marraskuussa
HAMI	-	Esitys opiskelijoista touko- ja marraskuu
VAAO (vain KV)	-	-
Keuda	-	-
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	-	-
Gradia	2. vuoden alussa	-
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	-	-
EsEdu	2. ja 3. vuoden aikana	Haku touko- ja lokakuussa
SamiEdu	Missä tahansa vaiheessa opintoja	-
Ekami	2. ja 3. vuoden aikana	Haku 2 x vuodessa
KSAO	2. ja 3. vuoden aikana	Non-stop-verkkokurssit
Sampo	-	-
Riveria	-	-
Kajaanin ammattikorkeakoulu	-	-
KAO	-	-
Karelia-ammattikorkeakoulu	-	-
Riveria	-	Haku: huhtikuu/Kesto ½ vuotta tai 1. vuosi
Lab-ammattikorkeakoulu	Hakuvaiheessa opiskeluoikeutta jäljellä ammattillisessa vähintään vuosi	-
Salpaus	Missä tahansa vaiheessa opintoja, perustutkinto opiskeltu min.½ vuotta	Aloitus: kevä- ja syyslukukauden alussa
Sampo	-	Haku touko- ja marraskuu/Kesto 1. vuosi
Lapin ammattikorkeakoulu	Ammatillisten opintojen viimeisenä lukuvuonna	-
Lappia	-	-
Redu	-	Haku: touko- ja marraskuu
OSAO	-	-
Laurea-ammattikorkeakoulu	-	Kesto: 1 lukukausi
Keuda	-	Haku: elokuu
Omnia	-	-
Careeria	-	Haku: marras-, joului- ja elokuussa/Kesto 1,5 vuotta
Business College	Aloitus 1. vuonna	kesto 2 vuotta
Metropolia ammattikorkeakoulu	-	-
Keuda	-	Haku: elokuu
Satakunnan ammattikorkeakoulu	-	Kesto 1,5 vuotta
WinNova	-	Aloitus: tammikuu/Kesto: 1,5 vuotta
SataEdu	-	Aloitus: tammikuu/Kesto 1,5 vuotta,
Raseko	2. opintovuodesta eteenpäin	-
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	-	Kesto 2 vuotta
Sedu	Suoritetaan 1. ja 2. vuoden ammatillisten opintojen aikana	Aloitus: syksy/Kesto 2 vuotta
Tampereen Ammattikorkeakoulu	-	-
Tredu	½ vuoden tai vuoden korkeakoulu-opinnot ammattillisten opintojen aikana	Kesto: ½ vuotta tai vuosi
Turun ammattikorkeakoulu	-	-
Novida	-	Aloitus: tammikuussa
Raseko	2. opintovuodesta eteenpäin	-
Salon seudun ammattiopisto	-	Aloitus: syksy/Kesto vuosi

Taulukosta 7 tulee esille, ettei tietoa väyläopintojen suorittamisen ajankohdasta perustutkinnossa ole juurikaan tarjolla ammattikorkeakoulujen sivuilla, maininta vain kahdessa. Myöskään ammatillisten oppilaitosten sivuilta tietoa ei ole juurikaan saatavissa. Kaksitoista 32 oppilaitoksesta oli avannut verkkosivuillaan väyläopintojen ajankohdan sijoittumisesta ammatillisiin opintoihin, yhdeksästätoista mainintaa ei ollut. Yhteenvetona voidaan todeta, että pääsääntöisesti väyläopintoja suoritetaan 2. tai 3. opiskeluvuoden aikana. Neljässä ammatillisessa oppilaitoksessa väyläopinnot on mahdollista aloittaa jo ensimmäisenä opiskeluvuotena.

Väyläopintojen aloitusajankohdasta verkkosivuilla oli mainittu sekä hakuajankohtia että opintojen aloitusajankohtia. Ammattikorkeakouluista vain yksi ilmoitti, että väyläopintoihin soveltuvista opiskelijoista voi ammatillinen oppilaitos tehdä esityksen touko- ja marraskuussa. Ammatillisista oppilaitoksista kuusi kertoi väyläopintoihin hakeutumisen toteutuvan kaksi kertaa vuodessa, kolme kertoi hakeutumisen tapahtuvan kerran vuodessa. Aloitusajankohtien ilmoittamisesta kaksi oppilaitosta kertoi aloituksen toteutuvan kaksi kertaa vuodessa, viidessä oppilaitoksessa väyläopinnot alkavat kerran vuodessa. Pääsääntöisesti hakuajankohdat olivat touko- ja marraskuussa ja aloitukset kevät- tai syyslukukauden alussa, tammi- tai elokuussa. 18 ammatillista oppilaitosta ei ilmoittanut verkkosivuillaan aloitusajankohdasta mitään. Väyläopintojen kesto vaihteli 1-2 vuoteen. Ammatillisista oppilaitoksista kaksi kertoi väyläopintojen kestävän puolesta vuodesta vuoteen, vuoden keston ilmoitti neljä oppilaitosta ja kaksi ilmoitti väyläopintojen kestävän kaksi vuotta. Yhdessä oli maininta väyläopintojen suorittamisesta non-stop-verkkokursseina. Mainintaa asiasta ei ollut 22 ammatillisen oppilaitoksen eikä yhdenkään ammattikorkeakoulun verkkosivuilla.

6.2 Ensimmäisen vaiheen tutkimusaineiston yhteenveto

Ensimmäisen vaiheen aineiston kerääminen oli haastavaa. Sekä ammattikorkeakoulujen että ammatillisten oppilaitosten verkkosivuille väyläopintoihin liittyvä tieto oli hajanaisesti saataville. Ammattikorkeakoulujen osalta tieto oli pääsääntöisesti avoimen ammattikorkeakoulu-linkin takana ja ammatillisissa oppilaitoksissa tieto oli joko etusivulla tai tietoa opiskelijoille-tyyppisten linkkien alla. Ammatillisten oppilaitoksien verkkosivuilla väyläopinnoista käytettiin myös useita eri termejä linkeissä, esimerkiksi henkilökohtainen opiskelupolku, Motari-opinnot, korkeakoulupolku tai jatko-opinnot. Myös verkkosivujen hakutoimintojen kautta löytyi aineistoa, johon ei suoraa linkkiä ollut etusivuilla havaittavissa. Lisäksi väyläopinnoista opinnäytetyön näkökulmana toimiviin liiketalouden tai liiketoiminnan koulutuksiin liittyvää informaatiota omana kokonaisuutena oli haastavaa löytää ns. yleisestä informaatiosta. Haasteena oli myös ammatillisten oppilaitosten yhteistyö useiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Käytännöt eri yhteistöissä poikkesivat toisistaan ja tutkimusaineistoa jouduttiin määrittelemään uudelleen. Havaittiin myös, että väyläopintojen kuvaukset ja väyläopinnoista saatava tieto on hyvin eri tasoista. Yhteistä oli, että edellä mainitussa (luku 2.2) Jatkoväylä-hankkeessa olleet koulutuksen järjestäjät olivat luoneet selkeää ja yhteneväistä tietoa väyläopinnoista (mm. Kaakkois-Suomen ja Karelian ammattikorkeakoulut, EsEdu, SamiEdu ja Riveria). Myös Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Sedu kertoivat laajasti väyläopintoihin liittyvää tietoa. Kuten edellä mainittiin, merkittävä havainto oli, ettei case oppilaitoksen, Tampereen seudun ammattiopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun verkkosivuilta löytynyt laajasti väyläopintoihin liittyvää tietoa.

Tutkimusaineiston, 14 ammattikorkeakoulun ja 32 ammatillista oppilaitoksen verkkosivujen tuloksia peilataan väyläopintojen toteuttamisen osalta Jatkoväylä-hankkeen luomiin valtakunnallisiin suosituksiin jatkoväyläopintojen ja -ohjauksen järjestämisestä ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Suositukset on kuvattu luvussa 2.2, kuvassa 1. Aineistosta tarkasteltiin ensimmäiseksi väyläopintojen osaamispistemääriä. Lähes

kaikki väyläopintokokonaisuudet noudattivat valtakunnallisissa suosituksissa suositeltua 30 opintopisteen määrää. Väyläopinnot kerrottiin pääsääntöisesti myös sisällytettäväksi suosituksien mukaisesti sekä ammatilliseen tutkintoon että AMK-tutkintoon. Suosituksissa edellytetään, että väyläopinnot suorittanut opiskelija voi hakeutua erillishaussa ammattikorkeakouluun suoritettuaan vaaditun opintopistemäärän. Tätä kartoitettiin myös aineistosta ja voidaan todeta, että 14 ammattikorkeakoulun kohdalla yhdessätoista selkeästi kerrottiin erillishausta, yhdessä mainitaan oikeudesta hakea AMK-tutkinto-opiskelijaksi ilman valintakoetta, yhdessä kerrotaan avoimen väylän hausta ja yhdessä ei mainita asiasta.

Toiseksi aineistosta tarkasteltiin mitä ammattikorkeakoulun tarjoamia opintojaksoja liitetään osaksi liiketoiminnan perustutkinnon opintoja. Yhteenvetona voidaan todeta, että pääsääntöisesti väyläopintoihin liittyvät opintojaksot olivat löydettävissä selkeämmin ammattikorkeakoulujen verkkosivuilta ja useiden ammatillisten oppilaitosten verkkosivuilla oli suora linkki yhteistyössä toimivaan ammattikorkeakouluun. Yhteisiksi opintojaksoksi väyläopintokokonaisuuksissa nousi ennen kaikkea kielten ja viestinnän opetuksen tarjonta. Samoin matemaattiset aineet, mm. kannattavuus, budjetointi, yrityksen talous, laskentatoimi ja liike- ja yritystoimintaa liittyvät opintojaksot olivat mainittu useissa kokonaisuuksissa. Merkittävä ero oli asiakaspalveluun, myyntiin ja markkinointiin liittyvien opintojaksojen tarjonta verrattuna taloushallintoalan opintojaksotarjontaan. Kuudesta kokonaisuudesta löytyi asiakaspalvelun, myynnin tai markkinoinnin opintoja, mutta vain kolmessa oli taloushallintoon liittyviä palkanlaskennan ja kirjanpidon opintoja.

Väyläopinnot tunnustetaan osaksi ammatillista perustutkintoa. Valtakunnallisissa suosituksissa edellytetään, että väyläopinnot sisällytetään ammatilliseen tutkintoon ja ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee suunnitella ja sopia mihin tutkinnon osiin väyläopintojen kautta hankittua osaamista voidaan tunnustaa tai tunnistaa perustutkinnossa. (Juutilainen, Lätti, Paldan & Ikonen, 2018) Tämä tarkoittaa siis väyläopintojen tunnustamista ammatillisiin valinnaisiin tutkinnon osiin 1 tai 2. Aineiston

perusteella voidaan todeta, että suurin osa ammatillisista oppilaitoksista ilmoittavat tunnustavansa valtakunnallisten suosituksien mukaisesti väyläopinnot ammatillisiin valinnaisiin 2 eli tutkinnon osiin; Korkeakouluopinnot ja yhteisten tutkinnon osien osia alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja.

Väyläopintojen aikataulusta ja aikatauluttamisesta valtakunnallisissa suosituksissa ei oteta suoraan kantaa. Ainostaan todetaan, että opiskelijoiden yksilölliset valmistumisajankohdat perustutkinnosta tulee huomioida väyläopintojen ohjauksessa sekä aikataulut tulee huomioida käytännön järjestelyjen suunnittelussa ja toteutuksessa. Aineiston perusteella voidaan todeta, että pääsääntöisesti väyläopintoja suoritetaan 2. tai 3. opiskeluvuoden aikana. Taulukosta 7 tulee esille myös, ettei tietoa väyläopintojen suorittamisen ajankohdasta suhteessa perustutkintoon ole juurikaan tarjolla ammattikorkeakoulujen sivuilla, maininta vain kahdessa. Myöskään ammatillisten oppilaitosten sivuilta tietoa ei ole juurikaan saatavissa. Kaksitoista ammatillista oppilaitosta oli avannut verkkosivuillaan väyläopintojen ajankohdan sijoittumisesta ammatillisiin opintoihin, yhdeksässätoista mainintaa ei ollut. Yhteenvedona voidaan todeta, että pääsääntöisesti väyläopintoja suoritetaan 2. tai 3. opiskeluvuoden aikana. Neljässä ammatillisessa oppilaitoksessa väyläopinnot on mahdollista aloittaa jo ensimmäisenä opiskeluvuotena. Väyläopintojen kestosta ja aloitus- tai hakuajankohdista tietoa oli myös vähän saataville. Ammatillisten oppilaitosten sivuilla yhdeksässä mainittiin hakuajankohdista, seitsemän mainitsi aloitusajankohdista ja opintojen kestosta oli maininta 11 oppilaitoksen verkkosivuilla. Ammattikorkeakoulujen sivuilla mainintoja ei juurikaan ollut.

Kehittämistutkimuksen näkökulmasta aineiston hankinnan ensimmäisessä vaiheessa toteutui hyvin tutkimukselle ominainen syklisyys. Aineistoja analysointiin ensin dokumenttianalyysin kautta ja aineistoa tiivistettiin. Tutkimuksen edetessä alkuperäisiin aineistoihin eli koulutuksen järjestäjien verkkosivuille jouduttiin palamaan useasti takaisin

sekä varmistaen että arvioiden verkkosivujen sisältöä. Ensimmäisen vaiheen aineistolla kyettiin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen alakysymyksineen.

6.3 Toisen vaiheen tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi

Toisen vaiheen aineiston kerääminen ja analysointi jakautuvat kolmeen osaan. Toisen vaiheen aineistolla pyritään saamaan tietoa ja vastauksia väyläopintoihin liittyvästä ohjauksesta liittyen toiseen tutkimuskysymykseen. Toisen vaiheen aineisto koostuu ensimmäisen vaiheen aineiston havainnoista, opinto-ohjaajille lähetetystä sähköisestä kyselystä ja case organisaation olemassa olevasta ohjeistuksesta, jota käsitellään tarkemmin luvussa 7. Alla on esitetty aineistosta nousseet havainnot sekä sähköisen kyselyn kautta saadut vastaukset.

6.3.1 Koulutuksen järjestäjien verkkosivujen informaatio

Toisen vaiheen aineiston kerääminen aloitettiin tarkastelemalla ohjaukseen liittyviä havaintoja ensimmäisen vaiheen aineistosta. Havaintoja löytyi sekä väyläopintoihin ohjaamisesta, että väyläopintojen aikana tapahtuvasta ohjaamisesta. Alla olevassa taulukossa 8 on esitetty ensimmäisen vaiheen aineistosta eli koulutuksen järjestäjien verkkosivuilta löytyneet havainnot. Jatkossa aineistosta puhutaan verkkosivujen informaationa.

Taulukko 8. Verkkosivujen informaatio väyläopintoihin ohjaamisesta ja väyläopinnoissa ohjaamisesta

Ammattikorkeakoulu Yhteistyöoppilaitos	Väyläopintoihin ohjaus	Väyläopinnoissa ohjaus
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu	-	-
Business College Helsinki	-	Opinto-ohjaaja avoimessa AMK:ssa
Careeria	Keskustelu ja suunnitelma opinto-ohjaajan kanssa, jatko-opintoinfot	-
Hämeen ammattikorkeakoulu	Ammatillinen opinto-ohjaaja	-
HAMI	Opinto-ohjaaja	-
VAAO (vain KV)	-	-
Keuda	Yhteys opinto-ohjaajaan tai vastuuhjaajaan	-
Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
Gradia	Opintojen alussa esitellään väyläopintomahdol-lisuudet. Keskustelu ryhmänohjaajan kanssa	Opinto-ohjaaja
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	Koulutussuunnittelija	Opinto-ohjaaja
EsEdu	Keskustelu opinto-ohjaajan tai opettajan kanssa	AMK-opintojaksojen opettajat
SamiEdu	Opinto-ohjaaja	-
Ekami	Keskustelu opinto-ohjaajan/hoksaajaopettajan kanssa	-
KSAO	Yhteys opinto-ohjaajan tai hakutoimiston	-
Sampo	AMK-polku opinto-ohjaaja	-
Riveria	-	-
Kajaanin ammattikorkeakoulu	2. asteen opinto-ohjaaja	-
KAO	Opinto-ohjauksessa esitellään korkeakoulujen mah-dollisuuksia, ohjataan hakeutumisessa opintojen eri vaiheissa	Opiskelun aikana saat ohjausta ja tietoa jatko-opintoihin hakeutumisesta
Karelia-ammattikorkeakoulu	Opinto-ohjaaja	
Riveria	Väyläopintojen info, tutustumistilaisuus, ohjauskeskustelu opinto-ohjaajan kanssa	-
Lab-ammattikorkeakoulu	Avoimen AMK:n henkilöstö ja tutoropettajat	Motari-opo
Salpaus	Keskustelu Motari-opon kanssa	2. asteen Motari-opo ja AMK:n MOTARI-opintojen yhteyshenkilö
Sampo	AMK-polku opinto-ohjaaja	AMK-polku opinto-ohjaaja
Lapin ammattikorkeakoulu	2. asteen opinto-ohjaaja	-
Lappia	Omaohjaaja	-
Redu	Yhteys opinto-ohjaajaan	-
OSAO	Yhteys opinto-ohjaajaan	-
Laurea-ammattikorkeakoulu	2. asteen opinto-ohjaaja	-
Keuda	Yhteys opinto-ohjaajaan tai vastuopettajaan	-
Omnia	Suunnitelma opinto-ohjaajan kanssa	-
Careeria	Keskustelu ja suunnitelma opinto-ohjaajan kanssa	-
Business College	Keskustelu BC opo ja AMK-ohjaushenkilön kanssa	-
Metropolia ammattikorkeakoulu	-	-
Keuda	Yhteys opinto-ohjaajaan	-
Satakunnan ammattikorkeakoulu	-	-
WinNova	Opinto-ohjaaja	Opinto-ohjaaja
SataEdu	Opinto-ohjaaja	Opinto-ohjaaja
Raseko	Polkuvastaava	-
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	2. asteen opinto-ohjaaja	-
Sedu	Opinto-ohjaaja	-
Tampereen Ammattikorkeakoulu	2. asteen opinto-ohjaaja	-
Tredu	Yhteys opinto-ohjaajaan	-
Turun ammattikorkeakoulu	2. asteen opinto-ohjaaja tai opettaja	-
Novida	Yhteys opinto-ohjaajaan	-
Raseko	Polkuvastaava	-
Salon seudun ammattiopisto	Yhteys oman alan opinto-ohjaajaan. Opinto-ohjaaja ja vastuopettaja päivittävät HOKS:n	-

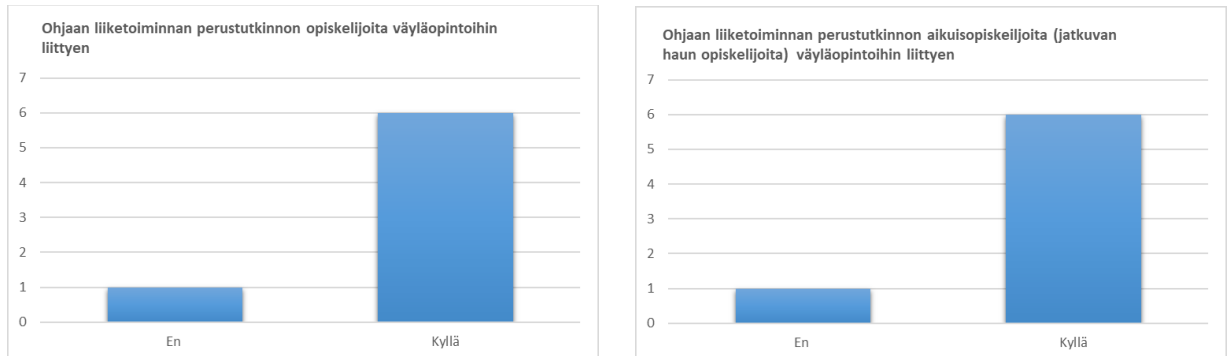
Taulukkoon 8 kootun aineiston mukaan lähes kaikissa ammatillisissa oppilaitoksissa väyläopintoihin ohjaus tapahtuu opinto-ohjaajan kautta, kahdessa oli maininta polku-opinto-ohjaajasta. Niin ikään kahdessa tapauksessa mainittiin opiskelijan vastuu- tai omaopettaja. Neljä oppilaitosta kertoi verkkosivuillaan väyläopintoihin liittyvistä infotilaisuuksista opintojen alussa. Ammattikorkeakoulujen osalta kahdeksan mainitsi väyläopintoihin ohjaamisen tapahtuvan toisen asteen opinto-ohjaajan kautta, kahdessa ohjausta annettiin myös ammattikorkeakoulun kautta joko koulutussuunnittelijan tai tutoropettajan tai henkilöstön toimesta. Väyläopintojen aikana tapahtuvasta ohjauksesta aineistossa oli selkeästi vähemmän tietoa saatavilla. Ammatillisista oppilaitoksista kahdeksan mainitsi opintojen aikaisesta ohjauksesta, pääsääntöisesti opintoja ohjaa opinto-ohjaaja. Kolmessa tapauksessa mainittiin ohjausta olevan tarjolla ammattikorkeakoulun kautta, joko opinto-ohjaajan, yhteyshenkilön tai opettajien toimesta. Vain kahdessa ammattikorkeakoulun verkkosivussa mainittiin väyläopintojen aikaisesta ohjauksesta; toisessa mainittiin opinto-ohjaaja ja toisessa ns. Motari-opo eli väyläopintojen opinto-ohjaaja.

6.3.2 Opinto-ohjaajille suunnattu kysely

Tarkennuksia väyläopintoihin ohjaamisesta ja väyläopintojen aikana tapahtuvasta ohjauksesta haettiin lisäksi sähköisen kyselyn avulla, Forms-kyselynä. Kysely lähetettiin ensimmäisen vaiheen aineiston perusteelle niille ammatillisten oppilaitosten opinto-ohjaajille, jotka oli mainittu väyläopintoihin liittyvillä verkkosivuilla. Kysely oli otsikoitu seuraavasti: Opiskelijan ohjaus väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana (liiketoiminnan perustutkinto). Kysely lähetettiin 23 opinto-ohjaajalle ja vastauksia saatiin 7 kappaletta.

Kyselyn kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä kartoitettiin taustaksi vastaajien toimenkuvaa kysymällä ohjaako vastaaja sekä liiketoiminnan perustutkinnon, että liiketoiminnan perustutkinnossa opiskelevia aikuisia (tai jatkuvan haun) opiskelijoita. Alla olevassa kuvissa 10 esitetty Forms:n avulla laadittu yhteenveto vastauksista.

Kuva 10. Liiketoiminnan perustutkinnon ja aikuisten opiskelijoiden ohjaus

Saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että 6 vastaajaa ohjaa liiketoiminnan perustutkinnon opiskelijoita ja vastaavasti myös kuusi vastaajaa ohjaa aikuisia liiketoiminnan perustutkinnon opiskelijoita. Kyselylomakkeen yhteenvetoa tarkasteltaessa, voidaan huomata, että yksi en-vastauksen antaja ei ole sama vastaaja eli yksi vastaajista ohjaa liiketoiminnassa, mutta ei aikuisia opiskelijoita ja vastaavasti yksi vastaaja ei ohjaa liiketoiminnan opiskelijoita, mutta ohjaa työssään aikuisia opiskelijoita.

Seuraavaksi kysyttiin avoimena kysymyksenä, miten aikuisia opiskelijoita ohjataan hakeutumaan väyläopintoihin? Kaikki seitsemän vastaajaa vastasivat kysymykseen. Kolmessa vastauksessa kerrottiin useista eri tavoista hakeutumiseen ohjaamisesta. Taulukossa 9 on laadittu yhteenveto vastauksista.

Taulukko 9. Aikuisten opiskelijoiden väyläopintojen hakeutumisen ohjaus

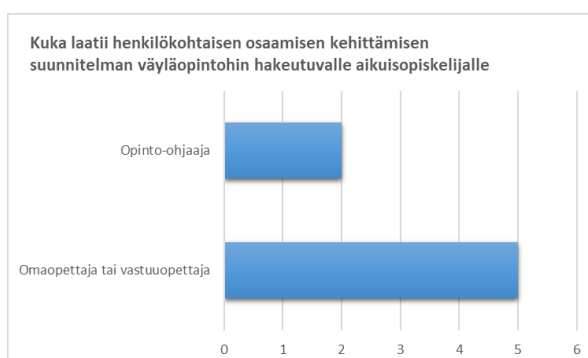
Vastaaja	Keskustelu opinto-ohjaajan kanssa	Infotilaisuudet	Tiedotus	Muu havainto
1	x			
2	x		x	Ei erillisiä aikuisopiskelijoita
3		x		
4	x	x		Ei erillisiä aikuisopiskelijoita
5		x		Nuorisopuolen näkökulma
6		x		
7		x	x	

Viisi vastaajaa kertoi, että ammatillisten opintojen alussa järjestetään erillisiä infotilaisuuksia väyläopinnoista ja kahdessa vastauksessa tämän lisäksi mainittiin, että väyläopinnoista tiedotetaan oppilaitoksen omissa kanavissa ja kolmessa vastauksessa ilmeni opinto-ohjaajan rooli hakeutumisvaiheessa. Alla esimerkki vastauksesta, josta nousee esille myös yhteenvedossa mainittu muu havainto. Kahdessa vastauksessa ilmeni, ettei oppilaitoksessa käytetä erikseen nimitystä aikuisopiskelija. Opiskelijat, iästä riippumatta opiskelevat samoissa ryhmissä oman henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti.

”Jokainen opiskelija opiskelee oman henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) mukaan. Tiedotus väyläopintojen ns. pääsykoekurssista välitetään Wilma-viestinä ja sähköpostina. Tämän perusteella opiskelija usein hakeutuu opo:n luo kyselemään lisätietoja tai laittaa viestiä ja ohjaus tapahtuu viestittelyin. Opiskelija siis ilmoittautuu omalle opolle ja opo välittää ilmoittautuneiden tiedot ammattikorkeakoulun yhteyshenkilölle.”

Neljännessä kysymyksessä kartoitettiin, kuka laatii henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelman väyläopintoihin hakeutuvalle aikuisopiskelijalle? Alla olevasta kuvasta 11 ilmenee, että viisi vastaajaa ilmoitti oma- tai vastuuolettajan laativan suunnitelman, kahdessa tapauksessa suunnitelman laatii opinto-ohjaaja.

Kuva 11. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatija

Viides kysymys käsitteli väyläopintojen aikana tapahtuvaa ohjausta: Miten aikuisopiskelijoita ohjataan ammatillisessa tutkinnossa väyläopintojen aikana? Saadut avoimet vastaukset poikkesivat sisällöllisesti jonkin verran, mutta jokaisessa mainittiin oppilaitoksen opinto-ohjaajan roolista ohjaajana. Neljässä vastauksessa mainittiin opinto-ohjaajan lisäksi myös oma- tai vastuuopettaja. Kahdessa vastauksessa tuotiin esille ammattikorkeakoulun puolelta tuleva ohjaus. Alemmassa vastauksesta on poistettu koulutuksen järjestäjien nimet tunnistettavuuden vuoksi.

” Väyläopintojen aikana väyläopintojen osalta pääohjausvastuu on kyseisellä korkeakoululla, mutta muutoin ohjausvastuu on omalla opinto-ohjaajalla.”

” ...nimetty oma opettaja (ammatillisen oppilaitoksen) puolelta ja (ammattikorkeakoulussa) heillä oli myös oma ohjaava opettaja. Opot (ammatillisesta oppilaitoksesta) ja (ammattikorkeakoulusta) olivat myös mukana ohjauksessa (esim. ytojen varmistaminen, erillishakuohjaus).”

Kuudennessa avoimessa kysymyksessä selvitettiin väyläopintojen opiskeluaika liiketoiminnan perustutkinnossa: Kuinka pitkä opiskeluaika väyläopinnot valinneilla aikuisopiskelijoilla on liiketoiminnan perustutkinnossa? Vastauksia antoi kuusi seitsemästä vastaajasta.

Taulukko 10. Opiskeluaika ja väyläopinnot

Vastaaja	Aika (vuosi)	Muu havainto
1	1-2 vuotta	
2		HOKS:n mukaisesti, väyläopinnot eivät muuta suunniteltua opintoaikaa
3	1,5 vuotta	HOKS:n mukaisesti
4	n. 2 vuotta	HOKS:n mukaisesti
5	2 vuotta	Toinen vuosi väyläopintoja
6	Normaali opintoaika	Väyläopinnot saattavat hieman pidentää opiskeluaikaa

Saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että väyläopinnot eivät juuri vaikuta opiskelu-aikaan. Kolmessa vastauksessa korostettiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelman merkitystä opiskelu-aikaan.

”Se ei poikkea käytännössä koko tutkintopolun suorittaneista juurikaan. n. 1,5-2 vuotta.”

Alla olevassa esimerkissä viitataan myös edellä mainittuihin tekijöihin ja mainitaan ainoa opiskeluajan erosta nuorten ja aikuisten tutkinnon suorittamisessa.

”Opiskelijan opintoaika suunnitellaan opiskelijan kanssa yhdessä HOKS-keskusteluissa ja siihen vaikuttavat mm. opiskelijan aikaisempi osaaminen (tunnistaminen ja tunnustaminen). Useimmiten aikuisopiskelijoilla tutkinnon suorittaminen on nopeampaa, verrattuna perusasteelta suoraan tuleviin. Yksilölliset erot voivat olla isoja ja jos opiskelija suorittaa opintojaan esim. oppisopimuksella, voi tutkinto tulla hyvinkin nopeasti valmiiksi (esim. 1,5-2 vuodessa). Väyläopintojen suorittaminen ei pääsääntöisesti muuta opiskelijalle suunniteltua opiskelu-aikaa, ellei hän itse niin halua.”

Seitsemäs kysymys: Missä vaiheessa opintoja väyläopinnot alkavat aikuisopiskelijoilla? tuotti hyvin eri tyyppisiä vastauksia. Kuusi seitsemästä vastaaja vastasi kysymykseen. Alla olevaan taulukkoon on kerätty tiivistelmät vastauksista.

Taulukko 11. Väyläopintojen aloitusajankohta

Vastaaja	Muu havainto
1	HOKS:n mukaisesti
2	Helmi-maaliskuussa pääsykoekurssi, kaikki halukkaat opiskelijat voivat osallistua
3	Aloitus missä vaiheessa opintoja tahansa, suositus vasta valinnaisten tutkinnon osien yhteydessä
4	Aloitetaan jo ensimmäisenä lukuvuonna
5	Toisen vuoden alussa
6	Pakollisten tutkinnon osien suorittamisen jälkeen

Kuten taulukosta 11 voidaan nähdä, väyläopintojen aloitusajankohta vaihtelee oppilaitoksittain. Opiskelijat voivat aloittaa väyläopinnot missä vaiheessa opintojaan tahansa tai HOKS:n mukaisesti, kahdessa tapauksessa aloitus tapahtuu pakollisten ammatillisten tutkinnon osien suorittamisen jälkeen ja kahdessa aloitus on määritelty joko ensimmäisenä tai toisen opiskeluvuoden alussa.

Kahdeksas kysymys oli monivalintakysymys, jolla käsitteli liiketoiminnan perustutkinnon näyttöjen suorittamisen ajankohtaa. Vastaus vaihtoehtoina oli ensimmäisen, toisena opiskeluvuotena ja lisäksi oli vaihtoehto joku muu. Kuusi seitsemästä vastaajasta valitsi joku muu- vaihtoehdon. Kuvassa 12 on esitetty saadut vastaukset.

Kuva 12. Näyttöjen suorittamisen ajankohta

Vastauksissa näkyi vaihtoehto joku muu- kolmessa tapauksessa, mikä ei kerro tarkkaa ajankohtaa. Kyselyn viimeisessä kohdassa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa muita väyläopintojen ohjaamiseen liittyviä tekijöitä ja neljä vastaaja olikin tarkentanut kysymyksen 8 tekemäänsä joku muu- valintaansa seuraavasti:

”Kohta 8. Tarkennus: opiskelijan henkilökohtaisesta suunnitelmasta riippuu, milloin näyttöjä ollaan valmiita suorittamaan. Näyttöjä suoritetaan liiketoiminnan opinnoissa pääsääntöisesti sekä ensimmäisenä että toisena opintovuotena.”

”Edelliseen kohtaan lisäys. Näytöt suoritetaan sitä mukaan, kun osaaminen on karttunut, ensimmäisenä ja toisena sekä mahdollisesti kolmantena lukuvuonna.”

”Tarkennus kohtaan 8. Riippuen opiskelijan tilanteesta, 1. ja 2. vuotena.”

”Yllä mainittuun näyttökysymykseen ei voi vastata, koska liiketoiminnan perustutkinnon näytöt etenevät sitä mukaa, kun opiskelijan osaaminen kehittyy.”

Viimeiseen kyselyn kohtaan muista väyläopintoihin ohjaamiseen liittyvistä tekijöistä nousi esille em. seikkojen lisäksi kahdessa vastauksessa myös väyläopintoihin liittyvät haasteet. Molemmissa vastauksissa tuotiin esille, että väyläopinnot vievät opiskelijoilta paljon vapaa-aikaa ja muun elämän yhteen sovittaminen opintojen kanssa voi osoittautua haasteelliseksi.

”On tärkeää, että opiskelijan opiskeluvälmiudet ovat ajan tasalla. AMK-opinnot vaativat paljon aikaa ja paneutumista, joten perhe-elämän, lasten, harrastusten ym. yhdistäminen voi osoittautua haasteelliseksi.”

6.4 Toisen vaiheen tutkimusaineiston yhteenveto

Toisen vaiheen aineisto oli ensimmäisen vaiheen aineistoa suppeampi. Ensimmäisessä vaiheessa kerättyyn aineistoon liittyvät haasteet kuvattiin jo aiemmin ja voidaan todeta, että väyläopintojen ohjaukseen liittyvää tietoa oli myös haasteellista löytää eikä tietoa ollut kovinkaan paljon saatavilla. Tietoa oli saatavilla enemmän väyläopintoihin ohjaamisesta kuin itse väyläopintojen aikana tapahtuvasta ohjauksesta. Ammatillisten oppilaitosten verkkosivut tarjosivat selkeästi sisällöllisesti laajemmin tietoa ohjauksesta, maininta joko väyläopintoihin ohjaamisesta tai väyläopinnoissa ohjaamisesta löytyi 30 oppilaitoksen sivulta, ammattikorkeakoulujen kohdalla maininta ohjauksesta oli kymmenellä verkkosivulla. Merkittävä huomio oli, että kokonaisuudessaan ohjaus liitettiin vahvasti ammatilliseen oppilaitokseen ja ammattikorkeakoulun puolelta olevasta ohjaushenkilöstä oli maininta vain

kuudessa tapauksessa. Väyläopintojen ohjaus ammatillisissa oppilaitoksissa yhdistettiin lähes poikkeuksetta opinto-ohjaajaan, viidessä ammattioppilaitoksessa mainittiin erillisestä polkutaikaa väyläopinto-ohjaajasta. Myös oma- tai vastuuolettajan rooli tuli esille väyläopintoihin ohjaamisessa, maininta löytyy kuuden ammatillisen oppilaitoksen verkkosivuilta.

Sähköinen kysely lähetettiin 23 opinto-ohjaajalle ja vastauksia saatiin seitsemän eli vastausprosentti oli 30,4%. Tätä voidaan pitää hyvänä ottaen huomioon, että kyselyyn vastaamiseen oli annettu vain viikko aikaa. Taustakysymysten perusteella kaikki vastaajat toimivat ohjaajina ja ohjaavat joko ylipäänsä liiketoiminnan perustutkinnon opiskelijoita tai aikuisia liiketoiminnan perustutkinnon opiskelijoita. Väyläopintojen hakeutumisen ohjaukseen liittyvissä vastauksissa nousi keskeisenä esille väyläopinnoista tiedottaminen sekä erilliset infotilaisuudet oppilaitoksissa. Väyläopiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimista koskevassa kysymyksessä oma-tai vastuuolettajan rooli korostuivat vastauksissa, 71% vastaajista kertoi oma-tai vastuuolettajan laativan HOKS:n. Viides kysymys väyläopintojen aikana tapahtuvasta ohjaamisesta toi esille taas opinto-ohjaajan roolin oma- ja vastuuolettajan rinnalle, jokaisessa vastauksessa mainittiin opinto-ohjaajan roolista ohjaajana ja 57% vastauksista mainittiin opinto-ohjaajan lisäksi myös oma- tai vastuuolettaja.

Em. havaintoja voidaan peilata verkkosivujen informaation perusteella saatuun tulokseen opinto-ohjaajan roolista väyläopintoihin ohjaamisesta ja opintojen aikaisesta ohjaamisesta. Verkkosivujen informaatiossa opinto-ohjaajan rooli korostui selkeästi väyläopintoihin ohjaamisessa, mutta kyselyn perusteella opinto-ohjaajan merkitys jäi tiedottamisen ja infotilaisuuksien taakse. Sen sijaan tiedotus tai infotilaisuudet eivät nousseet ensimmäisen vaiheen aineiston tarkastelussa juurikaan esille eikä niistä kerätty sen vuoksi tarkempia havaintoja. Oma- tai vastuuolettajan rooli mainittiin kuusi kertaa verkkosivujen informaatiossa, vaikka kyselyssä ko. rooli nousi selkeästi esille väyläopiskelijan opintojen suunnittelussa, HOKS-prosessissa ja myös väyläopinnoissa ohjaamisessa opinto-ohjaajan

kanssa. Verkkoinformaation perusteella olisi voinut todeta, että ohjausvastuu on lähtökohtaisesti opinto-ohjaajalla, mutta kyselyn tulos toi esille oma- tai vastuuhjaajan merkittävän roolin väyläopintojen ohjauksessa.

Kyselyn kuudetta ja seitsemättä kysymystä liittyen väyläopintojen opiskelu-aikaan ja väyläopintojen aloitusajankohtaan voidaan osittain peilata ensimmäisen vaiheen aineistojen havaintoihin. Kyselyn perusteella väyläopinnot eivät juuri vaikuta opiskelu-aikaan ja ensimmäisen vaiheen aineistosta perusteella väyläopintojen kesto vaihteli 1-2 vuoteen. Lähtökohtaisesti ammatillisen tutkinnon opintoaika määräytyy opiskelijan HOKS:n mukaisesti, kuten kyselyn vastauksistakin ilmeni, mutta esimerkiksi eri opintojen rahoittajien määrittelemät tukikuukaudet asettavat reunaehdoja opintoajalle opiskelijan näkökulmasta ja usein perustutkintoon hakeutumisvaiheessa oppilaitokset ilmoittavat opiskelun alkamis- ja päättymispäivän. Keskimäärin ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa 1-3 vuodessa, riippuen aiemman osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Aineisto olivat siis linjassa. Aloitusajankohtiin liittyen aineistot myös tukivat toisiaan. Kyselyn perusteella voidaan todeta, että väyläopintojen aloitusajankohta vaihtelee oppilaitoksittain ja saman johtopäätöksen voi tehdä ensimmäisen aineiston kohdalla; tietoa oli vähän saatavilla ja kerrotut aloitusajankohdat vaihtelivat.

Kyselyn kahdeksannen kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat ilmiselvästi huonosti laadittu. Kysyttäessä näyttöjen suorittamisen ajankohtaa aikuisopiskelijoiden liiketoiminnan perustutkinnossa, vastauksissa nousi esille vaihtoehto joku muu ja tämän vaihtoehdon lisänä olisi pitänyt olla selittävä kenttä, koska nyt kysymyksessä yhdeksän; muita ohjaukseen liittyviä tekijöitä, neljä vastaajaa oli täsmentänyt kysymyksen joku muu-vaihtoehtoa. Yhdeksäs kysymys toi esille myös väyläopintoihin liittyvät haasteet; ajan puutteen ja muun elämän yhteen sovittamisen opintojen kanssa.

7 Väyläopintojen kehittäminen liiketoiminnan aikuiskoulutukseen

Opinnäytetyön lopullisena tavoitteena oli kehittää ohjeistusta väyläopintojen suorittamisesta ja opiskelijan ohjaamisesta väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana ammatillisessa koulutuksessa liiketoiminnan aikuiskoulutuksen näkökulmasta. Kehitettävän ohjeistuksen pohjana toimii case-organisaatiosta löytyvä ohjeistus väyläopintoihin liittyen. Ohjeistus on yhteinen koko organisaatiolla ja laadittu lähinnä nuorille suunnatun koulutuksen näkökulmasta. Ohjeistusta kohdennetaan seuraavassa liiketoiminnan aikuiskoulutukseen.

Ohjeistuksen pohjana toimii luvussa 2.3, kuvassa 3 esitetty malli väyläopintojen ohjauksesta ammatillisessa koulutuksessa, jossa ohjausta tarkastellaan ennen opintojen aloitusta, opintojen alussa, väyläopintojen aikana ja päätösvaiheessa sekä koulutuksen jälkeen. Aikuisten ohjaukseen liittyvien tekijöiden lisäksi malliin lisätään tutkimuksen tuloksena syntyneitä havaintoja ja käytänteitä noudattaen kuitenkin organisaation peruslinjauksia. Ohjeistus jaetaan em. viiteen osa-alueeseen ja jokaiseen osaan liitetään huomioita sekä opiskelijan että opettajien ja opinto-ohjaajien näkökulmasta. Alla olevissa kuvissa 13-16 on esitetty uuden liiketoiminnan aikuiskoulutukseen suunnatun ohjeistuksen kaikki viisi osa- aluetta. Uusina asioina lisätyt kohdat on merkitty kuviin punaisella värillä.

Kuva 13. Ennen opintojen aloitusta

ENNEN OPINTOJEN ALOITUSTA

OPETTAJAT JA OPINTO-OHJAAJAT

- Suunnittelupalaveri AMK:n edustajan kanssa aina ennen väyläopintojen alkamista, 2xvuodessa (opinto-ohjaaja)
- Infotilaisuudet kaikille liiketoiminnan opettajille väyläopinnoista, myös ajankohtainen tieto mukaan (opinto-ohjaaja)
- Tietoa väyläopinnoista selkeästi JokaOpeen
- Väyläopintoihin liittyvät ohjausroolit selville: oma-opettajan ja opinto-ohjaajan rooli sekä AMK-ohjaajan rooli
- Ohjeistus väyläopintojen huomioimisesta HOKS-prosessiin
 - Mitä tutkinnon osia/opintojaksoja voidaan tunnistaa ja tunnistaa, mihin tutkinnon osiin tunnistetaan ja tunnustetaan ja missä vaiheessa opintoja
 - Väyläopintojen aikataulut perustutkinnon opintojen kannalta
 - Väyläopintojen aloitusajankohdat
- Väyläopintoihin vaadittavien ammatillisten opintosuoritusten tarkistaminen/pohjavaatimukset. (omaopettaja ja opinto-ohjaaja)
- Korkeakouluopintoihin valmentavien opintojaksojen suunnittelu yhdessä yto-opettajien kanssa tarvittaessa (opinto-ohjaaja)
- Korkeakouluopintoihin valmentavien opintojaksojen kartoitus ennen ensimmäistä HOKS-keskustelua opiskelijoiden kanssa (omaopettaja)

ENNEN OPINTOJEN ALOITUSTA

OPISKELIJAT

- Selkeä info haku- ja ohjauspäiviin hakijoille
- Selkeä informaatio verkkosivuille yliopisto ja ammattikorkeakoulu-opintojen liittämistä perustutkintoon
- Konkreettista tietoa opinnoista opiskelijoille:
 - Väyläopintojen pääsyvaatimuksista ja hakeutumisesta
 - Aikatauluksesta, jaksottumisesta ja opintoajasta
 - Opintojen suoritustavoista ja sisällöistä (AMK-opintojakso)
 - Väyläopintojen sisällyttämisestä ammatilliseen tutkintoon ja AMK-tutkintoon
 - Opintojen rahoittamisesta
 - Väyläopintojen vaikutuksesta AMK-opintoihin hakeutumisessa, mahdollisuus hakeutua ilman valintakoetta
 - Tietoa AMK-tutkintoon liittyen opintojen loppuun suorittamisesta AMK:ssa

Kuvassa 13 on koottu tiivistetysti toimenpiteet ennen opintojen aloitusta sekä omaopettajan, opinto-ohjaajan ja opiskelijan näkökulmista. Olemassa olevaa ohjeistusta selkeytettiin erottamalla oma-opettajan ja opinto-ohjaajan osuus ja opiskelijan osuus erikseen. Ohjeistusta täsmennettiin ja vastuut omaopettajan ja opinto-ohjaajan välille merkittiin jo toimenpiteiden yhteyteen. Tutkimuksen tuloksena lisättiin sekä opettajille ja opinto-ohjaajille että etenkin opintoihin hakeutuville tarjottavan informaation määrää ja laatua, jotta hakija pystyisi jo etukäteen suunnittelemaan opintojensa kokonaisuutta, opintoaikaa ja ylipäänsä tulisi toetoiseksi väyläopintojen mahdollisuudesta osana liiketoiminnan perustutkintoa. Opettajille ja opinto-ohjaajille lisättiin myös väyläopintojen suunnitteluun liittyviä toimenpiteitä kohdennetusti. Sekä säännöllisen tiedotuksen, infotilaisuuksien ja suunnittelu työn ansioista pyritään varmistamaan etenkin omaopettajina toimivien kykyä ohjata opiskelijaa väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana.

Seuraavassa kuvassa 14 on esitetty opintojen alkuun liittyviä tekijöitä. Keskeisenä tekijänä ovat opiskelijoiden tiedotus väyläopinnoista eri kanavien kautta, myös HOKS-keskustelun yhteydessä. Liiketoiminnan aikuiskoulutuksen näkökulmasta väyläopintojen suorittaminen

on liitetty osaksi perustutkintoa hyvin tiukalla aikataululla, opintoaika on n pääsääntöisesti 2 vuotta ja sen vuoksi opiskelijoiden tulisi päättää halukkuudestaan osallistua väyläopintoihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Näin myös HOKS kyetään suunnittelemaan väyläopintojen mukaisesti

Kuva 14. Opintojen alussa

OPINTOJEN ALUSSA

OPETTAJAT JA OPINTO-OHJAAJAT

- Yhteisten tai alakohtaisten väyläinfojen suunnittelu ja toteutus (opinto-ohjaaja)
- Väyläopintomahdollisuuksien esittely orientaatiopäivässä kaikille uusille opiskelijoille (omaopettaja)
- Ensimmäisessä HOKS-keskustelussa väyläopintokiinnostuksen kysyminen ja väyläopintojen esittely lyhyesti (omaopettaja)
- Opiskelijavalinta väyläopintoihin (opinto-ohjaaja)
 - Koulutusten aloitusten synkronointi AMK-opintojen kanssa
 - Selkeä toimintaprosessin kuvaus
- Valittujen opiskelijoiden perehdytyksen suunnittelu tuleviin AMK-opintoihin yhdessä ko. AMK:n edustajan kanssa (omaopettaja ja opinto-ohjaaja)
- Väyläopintoihin valittujen opiskelijoiden HOKS:n päivittäminen väyläopintojen mahdollistamiseksi (omaopettaja)
- Erillinen ohjauskeskustelu väyläopintoihin valittujen opiskelijoiden kanssa henkilökohtaisesti opintojen kokonaisuudesta (omaopettaja)
- Erillinen ohjauskeskustelu väyläopintoihin valittujen opiskelijoiden kanssa henkilökohtaisesti oppimisvalmiuksista, elämäntilanteesta, ajanhallinnasta yms. (opinto-ohjaaja)

OPINTOJEN ALUSSA

OPISKELIJAT

- Tiedotusta väyläopintomahdollisuuksista kaikille opiskelijoille
 - InfoTv ja Wilma
- Selkeä informaatio verkkosivuille yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-opintojen liittämistä perustutkintoon
- Selkeä informaatio väyläopintoihin hakeutumisesta
- Tietoa JokaOpiskelijaan
- Yhteiset tai alakohtaiset väyläinfot kaikkien toimipisteiden asiasta kiinnostuneille opiskelijoille säännöllisesti 2x vuodessa
- Perehdytystilaisuus tuleviin AMK-opintoihin yhdessä ko. AMK:n edustajan ja omaopettajan kanssa
- Oman HOKS:n päivittäminen väyläopintoihin valitsemisen jälkeen omaopettajan kanssa
- Erillinen ohjauskeskustelu omaopettajan kanssa väyläopintoihin valitseminen jälkeen
- Korkeakouluopintoihin valmentavien opintojen suorittaminen ennen väyläopintojen alkamista (ytoja)

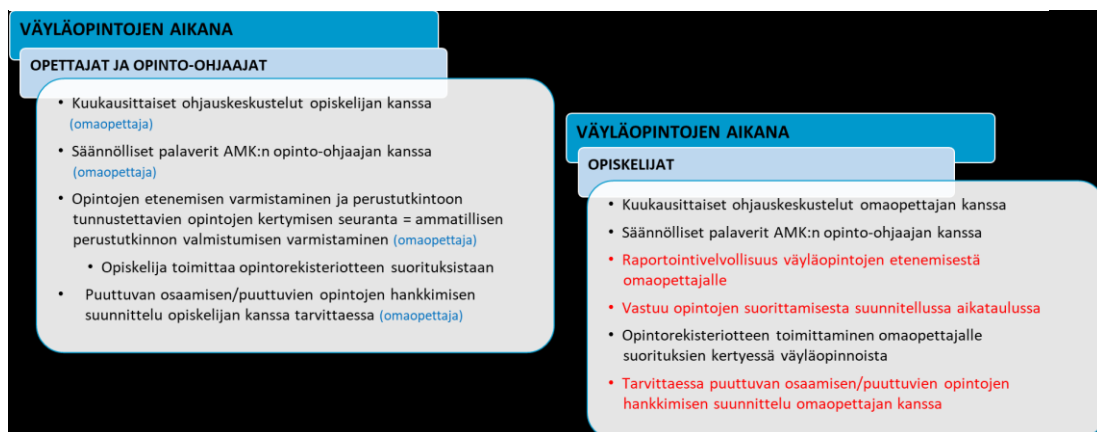
Opintojen alussa opiskelijavalintaan liittyvien toimintaprosessien ja menettelytapojen suunnittelussa ja toteutuksessa on toimittava yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa ja sen prosessien mukaisesti. Ammattikorkeakoulu tulee jatkossa valitsemaan väyläopiskelijat, aiemmin ammatillinen oppilaitos on tehnyt valinnan. Tällä hetkellä valintakriteereitä muokataan ammattikorkeakoulun taholta, mutta yhtenä kriteerinä tulee olemaan opiskelijan opintomenestys. Myös selkeät toimintaprosessit että väyläopiskelijoiden perehdytys tulee laatia yhteistyössä koulutusten järjestäjien kesken.

Ohjauksen näkökulmasta malliin lisättiin erillinen ohjauskeskustelu sekä omaopettajan että opinto-ohjaajan kanssa. Omaopettajan kanssa keskustellaan opintojen aikatauluista ja

suorittamisesta, opinto-ohjaajan kanssa oppimisvalmiuksista, ajanhallinnasta ja opiskelijan elämäntilanteesta kokonaisuudessaan; miten opinnot asettuvat ja mahtuvat suhteessa muuhun elämään, mitä väyläopinnot merkitsevät opiskelijan ajankäytölle ja millaista ohjausta ja tukea opiskelija kenties näissä asioissa matkan varrella tulisi tarvitsemaan.

Opintojen aikana korostetaan ohjausta. Säännölliset palaverit molempien koulutusten järjestäjien kanssa auttavat opiskelijaa viemään opintoja eteenpäin ja suorittamaan vaaditut opinnot annetussa aikataulussa. Säännölliset tapaamiset auttavat myös puuttumaan mahdollisiin opiskelijan haasteisiin pikaisesti. Aikuisopiskelu vaatii opiskelijalta lähtökohtaisesti oma-aloitteisuutta ja itsenäistä työskentelyotetta, vastuu opiskeluista on aikuisella itsellään, mutta ohjausta ja tukea tulee olla saatavilla. Opettajan näkökulmasta väyläopintojen aikana keskeistä on tunnistaa ja tunnustaa suoritettuja opintoja opiskelijan toimittamien dokumenttien kautta. Opettajan tulee myös riittävän ajoissa osata hahmottaa puuttuvaa osaamista tai puuttuvia opintoja. Näin HOKS pysyy ajan tasalla ja varmistetaan perustutkinnon suorittaminen. Kuvassa 15 on kuvattu väyläopintojen aikaiset keskeiset tekijät.

Kuva 15. Väyläopintojen aikana

Opintojen päätösvaihe ja opintojen jälkeen tapahtuvat tekijät on koottu kuvaan 16. Opettajan näkökulmasta keskeistä on varmistaa opintojen valmistuminen; huolehtia osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta oikein, varmistaa puuttuvan osaamisen hankkiminen sekä ennen kaikkea pitää ohjauskeskustelu opiskelijan kanssa. Ohjauskeskustelussa voidaan reflektoida opiskelijan kokemusta, saada arvokasta tietoa väyläopintojen suorittamisesta ja kannustaa opiskelijaa ammattikorkeakouluopinnoissa. Opinto-ohjaajan tehtävänä on ohjata ja auttaa opiskelijaa tarvittaessa AMK-opintoihin hakeutumisessa. Opiskelija tehtäviin on liitetty myös vastuu opintojen valmistumisesta ja puuttuvan osaamisen hankkimisesta.

Kuva 16. Opintojen päättyessä ja jälkeen

Yllä esitetystä ohjeistuksesta pyydettiin kommentteja ja arvioita liiketoiminnan perustutkinnossa aikuisia ohjaavalta opinto-ohjaajalta, Sari Soinilta. Soini (henkilökohtainen tiedonanto 25.11.2021) arvioi kehitetty ohjeistusta mm. näin:

”Ensimmäisenä mieleeni nousi prosessien selkeytyminen: kuka tekee, mitä tekee, milloin tekee ja miten. Tämä helpottaa sekä opettajan että opiskelijan työtä. Hoks-prosessi on tärkeäkin tärkeämpi vaihe väyläopintoja ajatellen. Oma-opettajan tulee tietää ja ymmärtää väyläkokonaisuus opseineen kaikkineen, jotta onnistunut suunnitelma saadaan aikaan.

Opettajien perehdyttäminen on otettava tarkemmin ohjelmaan.....Tähän liittyy vahvasti väyläopintojen arviointi ja osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen.”

Yllä oleva kommentti nostaa esille sekä ohjaukseen että HOKS-prosessin liittyen eri toimijoiden roolien merkityksen. Ei riitä, että opinto-ohjaaja on selvillä väyläopintoihin liittyvistä kuvioista, myös ohjaavan opettajan tulee ymmärtää väyläopiskelijan kokonaistilanne ja kyetä tunnistamaan ja tunnustamaan opinnot oikein. Soini (henkilökohtainen tiedonanto 25.11.2021) korostaa myös yhteistyön merkitystä:

”Käytännössä tämä vaatii vielä tarkempaa käytännön tason sopimista ja suunnittelua Tredun ja AMKin kanssa. Nykyisessä mallissa Tamkin kanssa väyläopintojen arviointi painottuu kevätlukukauden loppuun, ja arvioinnin kanssa tulee Tredun suunnalla kiire. Mutta jos oma-opettaja on väyläopiskelijan tilanteesta koko ajan perillä, arviointikin on helpompi hoitaa kuntoon eikä loppumetreillä tule vastaan mitään suurempia yllätyksiä.”

Soini (henkilökohtainen tiedonanto 25.11.2021) mukaan laadittu ohjeistus palvelee hyvin aikuisopiskelijoiden väyläopintojen ohjausta ja esille nostetut kehittämiskohteet huomioidaan kokonaisuuden suunnittelussa jatkossa.

8 Johtopäätökset ja kehittämisedotukset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia väyläopintojen toteuttamista ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kesken liiketalouden koulutusalojen näkökulmasta ja kehittää ohjeistusta väyläopintojen suorittamisesta ja opiskelijan ohjaamisesta väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana ammatillisessa koulutuksessa liiketoiminnan aikuiskoulutuksen näkökulmasta. Tavoitetta lähestyttiin tutkimalla ensin teoriassa väyläopintojen taustalla olevaa jatkuvan oppimisen käsitettä sekä hahmoteltiin väyläopintojen tilannetta ja tehtyjä hankkeita sekä väyläopintojen sijoittumista nykyisen koulutuspolitiikan näkökulmasta.

Lähtökohtaisesti väyläopinnot aiheena ovat ajankohtainen ja hallitusten linjausten perusteella jatkuvan oppimisen korostaminen ja edesauttaminen ovat selkeästi keskiössä. Toiseksi tutkittiin kansallisesti millaista opintokokonaisuuksista väyläopinnot koostuvat eri koulutusten järjestäjien välillä, miten opintokokonaisuudet tunnustetaan ja tunnustetaan osaksi ammatillista perustutkintoa ja millaisella aikataululla opintoja toteutetaan. Tutkimuksen kautta väyläopintoja tarkasteltaessa voidaan todeta, että käytännöt väyläopintojen toteuttamisesta eri koulutusten järjestäjien välillä vaihtelevat suuresti. Tutkimus osoitti, että väyläopintojen toteuttaminen ja niihin liittyvät opintojaksot näyttävät olevan sovittu erikseen jokaisen ammatillisen oppilaitoksen ja yhteistyössä toimivan ammattikorkeakoulun välille. Kun ammatillinen oppilaitos toimii yhteistyössä useamman ammattikorkeakoulun kanssa, näyttäytyi se aineistossa sen kautta, että ammatillisen oppilaitoksen verkkosivuilla oli erikseen kerrottu toimintatavat jokaisen ammattikorkeakoulun kohdalla. Opiskelijalle tämä näyttäytyy sekavana kenttänä ja saattaa vaikuttaa negatiivisesti jo väyläopintoihin hakeutumisen vaiheessa.

Edellä mainittua huomiota väyläopintojen erilaisesta toteuttamisesta peilattiin myös kansallisesti väyläopintojen kehittämiseen liittyvän laajan Jatkoväylä-hankkeen tuloksiin. Hankkeen avulla on määritelty valtakunnalliset suoritukset väyläopintojen toteuttamiseen oppilaitosten välille ja voidaan myös todeta, että suosituksiin verrattaessa väyläopintojen toteuttaminen ei toteudu samankaltaisesti kaikkien koulutusten järjestäjien osalta. Tarkasteltaessa väyläopintojen sisältämiä opintojaksoja ammattikorkeakouluissa voitiin tutkimuksen perusteella todeta, että vaihtelua on suuri. Jokainen ammattikorkeakoulu tarjoaa oman opintojaksotarjonnan puitteissa sopiva kokonaisuuksia. Samoin väyläopintojen osaamispistemäärissä on eroavaisuuksia. Suurin osa ammattikorkeakouluista noudattaa valtakunnallisia suosituksia 30 opintopisteestä, mutta vaihteluväli osaamispisteiden suhteen on 15-60 opintopisteeseen. Sekä opintojaksojen sisällöt, että vaadittava osaamispistemäärä

herättävät kysymyksen opiskelijoiden tasavertaisesta kohtelusta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun siirtymisestä. Kokonaisuuden kannalta olisikin järkevää suunnitella väyläopintojen sisältöjä, osaamispistemääriä ja suoritustapoja valtakunnallisella tasolla yhdenvertaisiksi. Aineiston perusteella voitiin havaita, että useissa ammattikorkeakouluissa väyläopinnot muodostuivat kielten, viestinnän, matemaattisen aineiden ja tieto- ja viestintätekniiikan opinnoista. Väyläopinnot voisivat tulevaisuudessa muodostua kaikissa ammattikorkeakouluissa saman sisältöisiksi opintojaksoiksi sisältäen esimerkiksi ensimmäisen vuoden perusopintoja ammattikorkeakoulussa. Aineistosta nousi esille myös, että muutamissa kokonaisuuksissa oli sisällytetty väyläopintoihin myös ammattikorkeakoulussa tarvittaviin opiskelutaitoihin liittyviä ns. orientoivia opintoja. Usein hyppäys toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun on iso jo konkreettisen oppimis- ja opetusmenetelmien kautta. Ammatillisessa koulutuksessa painotetaan työssäoppimista ja tekemistä teoreettisen tiedon opiskelemisen sijaan, ammattikorkeakoulussa teoreettista tietoa opiskellaan selkeästi laajemmin käytännön työskentelyn lisäksi. Tästä syystä orientoivat opinnot olisi myös syytä liittää väyläopintojen kokonaisuuteen ja tätä kautta siirtymä toiselta asteelta korkea-asteelle saattaisi sujua joustavammin ja opiskelijalla olisi jo ammatillisen koulutuksen aikana käsitys ammattikorkeakouluopinnojen vaatimustasosta. Tämä saattaisi myös ehkäistä opintojen keskeyttämistä ammattikorkeakoulussa.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tietoa väyläopinnoista oli saatavilla hyvin hajanaisesti ja osin tieto oli vaikeasti löydettävissä koulutuksen järjestäjän verkkosivuilta ja usein ja hakijaa ohjattiin ottamaan yhteyttä oppilaitokseen. Tämä voi aiheuttaa haasteen etenkin ammatilliseen tutkintoon hakevalle aikuiselle opiskelijalle. Välttämättä hakija ei edes tiedä väyläopintojen mahdollisuudesta opintoihin hakeutuessaan ja sitä kautta ei välttämättä osaa kysyä väyläopintoihin liittyviä kysymyksiä eikä tiedon vähäisyyden vuoksi hahmota kokonaisuutta lainkaan. Etenkin aikuisten opiskelijoiden kohdalla opintojen

suunnittelu ja aikataulutus jo hakeutumisvaiheessa on tärkeää, koska opiskelu sovitetaan usein niin työ- kuin perhe-elämäänkin. Väyläopintoihin ohjaamisen merkitys siis korostui.

Toiseksi opinnäytetyön tavoitteena olikin tutkia väyläopintoihin liittyvää ohjausta. Miten opiskelijoita ohjataan hakeutuaan väyläopintoihin, kuinka ohjausta toteutetaan ja miten opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma laaditaan ammatillisessa perustutkinnossa opiskelijan valitessa väyläopintojen suorittamisen. Ohjaukseen liittyviin tutkimuskysymyksiin haettiin vastauksia sekä aikuisten opiskelijoiden ohjaukseen liittyvästä teoriasta, verkkosivujen aineistosta sekä sähköisellä kyselyllä. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, etenkin aikuisopiskelijoiden tiivis opintoaika huomioiden, että väyläopintoihin liittyvää ohjausta ja etenkin tiedottamista tulee lisätä jo hakuvaiheeseen ja aktiivisesti myös opintojen aloitusvaiheessa. Näin aikuinen opiskelija kykenee sekä suunnittelemaan opintojaan ja sovittamaan opintonsa paremmin muuhun elämäänsä. Aikuisten ohjauksen teoriassakin korostettiin mm. että ohjauksen näkökulmasta opiskelijalla tulisi olla käytössään opiskeluun liittyvä olennainen tieto opintojen suunnittelemiseksi ja toisaalta toimijuuden vahvistamisen näkökulmasta opiskelijan omat tavoitteet ja päämäärät sekä oman toiminnan suunnittelu vahvistavat toimijuutta. Em. peilaten voidaan todeta, että väyläopintoihin liittyvistä mahdollisuuksista tulisi kertoa selkeästi jo opintoihin hakeutumisen vaiheessa, etenkin aikuisille opiskelijoille opintojen kokonaisvaltaisen suunnittelun mahdollistamiseksi. Myös kyselyn tuloksissa esille nousseet väyläopintoihin liittyvät haasteet ajankäytön suhteen ja muun elämän yhteensovittamisesta opintojen kanssa tukevat tätä näkemystä.

Tiedottamisen ja informaation lisäämistä hakeutumisvaiheessa ja opintojen alussa tukee myös se, että väyläopintoihin hakeutuminen tulee myös päättää mahdollisimman pikaisesti opintojen alussa, jotta opiskelijan henkilökohtainen opintojen kehittämissuunnitelma kyetään alusta saakka laatimaan väyläopintoihin sopivaksi kokonaisuudeksi. Ohjausta tulee toteuttaa myös opintojen aikana säännöllisesti ja yhdessä opiskelijan kanssa seurata

opintojen etenemistä. Tämä edellyttää opiskelijaa ohjaavalta opettajalta tuntemusta väyläopinnoista ja aktiivisuutta myös HOKS:n päivittämiseen opintojen aikana suoritusten kertyessä. Näin vältetään opinto-ohjaajankin mainitsema kiire opintojen suorittamisen loppuvaiheessa.

Kehitetyssä ohjeistuksessa liiketoiminnan aikuisten opiskelijoin väyläopintoihin liittyen pyrittiin huomioimaan tutkimuksen kautta nousseita keskeisiä tekijöitä. Ohjeistukseen lisättiin selkeästi tiedotuksen ja informaation määrää sekä opettajille, opinto-ohjaajille että aikuisille opiskelijoille. Näin varmistetaan sekä opettajien että opinto-ohjaajien osaamisen taso väyläopintojen suhteen ja ennen kaikkea osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen suhteen. Tällä pyritään varmistamaan opiskelijan valmistuminen liiketoiminnan perustutkinnosta ja sujuva siirtyminen ammattikorkeakoulu opintoihin oikea-aikaisesti.

Tiedottamiseen liittyen kehittämissuhteena on, että case organisaation ja yhteistyöammattikorkeakoulun tulisi luoda selkeät väyläopintokokonaisuudet ja esitellä ne yhteneväisesti omilla verkkosivuillaan. Pohjana voitaisiin käyttää esimerkiksi Hämeen ammattikorkeakoulua, jossa on luotu kaksi väylää: nopea väylä- ja taloushallinnon väyläkokonaisuudet väyläopintoihin. Kokonaisuudet pitävät sisällään selkeästi väyläopinnoissa suoritettavat opintojaksot, opintojen keston ja opintojen ajoittumisajankohdan. Em. lisäksi yhdessä A4-kokoisessa esitteessä kerrotaan, kenelle väyläopinnot on suunniteltu, miten opintoihin voi hakeutua sekä miten väyläopinnot vaikuttavat ammattikorkeakouluun hakeutumisessa.

Ohjeistuksessa korostettiin säännöllistä opiskelijan ohjausta. Ohjauksella myös varmistetaan opintojen eteneminen aikataulussa ja tutkinnon valmistuminen, mutta ennen kaikkea tuetaan aikuista opiskelijaa mahdollisten haasteiden eteen noustessa. Kehitetyssä ohjeistuksessa tulee esille myös yhteistyön tarve ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun kanssa. Yhteisellä suunnittelulla niin sisältöjen, aikataulujen kuin

suorittamisen suhteen ja samankaltaisella informoimisella luodaan kaikkien toimijoiden kesken selkeät prosessit, joita voidaan edelleen kehittää yhteisesti saatujen kokemusten kautta eteenpäin. Yhteisessä suunnittelussa ja väyläopintojen toteuttamisessa koulutusten järjestäjien välillä tulisi nostaa esille myös valtakunnalliset suositukset väyläopintojen suorittamisesta. Nyt eroavaisuuksia on mm. vaadituissa osaamispistemäärissä, suosituksen 30 opintopisteen sijaan, yhteistyöammattikorkeakoulu edellyttää 55-60 opintopisteen suorituksia väyläopiskelijoilta. Lisäksi väyläopintojen alkaminen ammattikorkeakoulussa tulisi huomioida liiketoiminnan perustutkinnon alkamisajankohdissa niin, että aikuisopiskelijalla olisi mahdollisuus suorittaa väyläopinnot annetussa aikataulussa.

Laadittua ohjeistusta voidaan pitää hyvänä lähtökohtana väyläopintojen kehittämiseen ja toteuttamiseen aikuisopiskeluun case organisaatiossa. Esille nostettuja kehittämiskohteita voidaan laajemminkin soveltaa koskemaan koko oppilaitoksen väyläopintoja koulutusalaan riippumatta. Ohjeistuksen pohjalta myös yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa voidaan viedä eteenpäin ja perustella toimintatapojen muutosehdotuksia ammatillisen koulutuksen näkökulmasta.

8.1 Pohdinta

Joustavaa siirtymistä toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluihin tullaan varmasti kehittämään edelleen. Hallitusohjelman jatkuvan oppimisen linjauksien mukaisesti pyritään kouluttamaan elinkeinoelämän tarpeita vastaavia ammattilaisia yhä nopeammalla syklillä ja se edellyttää toimintatapojen, ohjauksen ja rahoituksen kehittämistä etenkin työssäkäyvien ja aikuisopiskelijoiden näkökulmasta. Linjauksien tavoitteena on vahvistamaan jatkuvan oppimisen polkua. Väyläopinnot ovat yksi tapa viedä eteenpäin jatkuvaa oppimista ja vastata hallituksen linjauksiin. Hankkeita, tutkimusta ja kokemuksia väyläopinnoista on jo melko laajasti ja valtakunnalliset suosituksetkin väyläopinnoista

laadittu. Tätä taustaa vasten on helppo edelleen joustavoittaa siirtymistä toiselta asteelta korkea-asteelle.

Joustava siirtyminen edellyttää kuitenkin tiivistä yhteistyötä koulutusten järjestäjien kanssa ja väyläopintojen kautta tulevat opiskelijat ovat kuitenkin ammattikorkeakoulun näkökulmasta vielä hyvin pieni marginaaliryhmä. Ammattikorkeakoulut eivät siis välttämättä ole vielä kiinnostuneet panostamaan väyläopintojen kehittämiseen laajemmin ja satsaamaan esimerkiksi aikaa ja resursseja opintojaksojen sisältöjen tai erillisten väyläopintokokonaisuuksien luomiseen. Tämä vaikeuttaa osaltaan ammatillisen koulutuksen toimimista väyläopintojen suhteen. Etenkin aikuiskoulutuksen näkökulmasta ammatillisella oppilaitoksella olisi esimerkiksi mahdollisuus profiloitua jatkuvan oppimisen edellä kävijäksi ja edesauttaa korkea-asteen tutkinnon suorittamista mahdollisimman lyhyellä opintoajalla niille aikuisille, joilta puuttuu korkeakouluopintojen edellyttämä toisen asteen tutkinto. Ilman yhteistyötä ja ammattikorkeakoulun joustavuutta tämä ei kuitenkaan onnistuisi.

Koulutuksen ja jatkuvan oppimisen teemat sitovat opinnäytetyön kestävän kehityksen ideologiaan. Vuonna 2015 YK:n jäsenmaat, Suomi mukaan lukien, ovat sopineet kestävän kehityksen toimintaohjelmasta vuosille 2016-2030. Toimintaohjelma on Agenda 2030 ja sen yhtenä sosiaalisen kestävän kehityksen osa-alueen tavoitteena on taata sekä maailman laajuisesti, että kansallisilla tasoilla avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus kaikille ihmisille ja mahdollistaa elinikäinen oppiminen. Lisäksi tavoitteena on edistää mm. tuottavaa työllisyyttä ja kestävää talouskasvua. (UM, n.d.)

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Peilattaessa kehittämistutkimuksen toteuttamista opinnäytetyönä voidaan sanoa, että kehittämistutkimukselle tyypillinen syklisyys toteutui pienessä mittakaavassa sekä aineiston keräämisen, että laaditun ohjeistuksen osalta. Aineistojen osalta syklisyyttä voitiin havaita

alkuperäisiin aineistoihin palaamisen yhteydessä tiedon tarkistamiseksi ja laadittu ohjeistus lähetettiin opinto-ohjaajalle kommentoitavaksi ja arvioitavaksi. Opinnäytetyössä on tarkkaan dokumentoitu eri vaiheet ja esitetty perustelut valituille ratkaisuille. Tutkimuksen lopputuloksena saatiin aikaan myös konkreettinen ohjeistus kehittämistutkimuksen mukaisesti.

Opinnäytetyön luotettavuutta arvioitaessa todetaan, että luotettavuutta paransivat sekä käytettävät tutkimusmenetelmät että aineistonhankintatavat. Tutkimusmenetelmänä oli kehittämistutkimus ja aineistoja analysoitiin dokumenttianalyysin ja sisällönanalyysin kautta. Aineistoa hankittiin myös usealle eri tavalla. Sekä tutkimusmenetelmä että aineiston hankintatavat ja analysoinnit on dokumentoitu ja avattu työssä. Tehdyt valinnat ja rajaukset on perusteltu työssä. Ensimmäisen vaiheen tutkimusaineisto on jäljitettävissä, koska aineistona käytettiin vapaasti verkosta saatavaa tietoa, koulutuksen järjestäjien verkkosivuja. Lisäksi käytetystä aineistosta saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Lähteet

- Aine, R., Mäntykangas, U. & Pokela, A., (6.9.2021). *Yhteistyöllä sujuvia väyliä toiselta asteelta korkeakouluun*. Oamk Journal. Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja.
<https://oamk.fi/oamkjournal/2021/yhteistyolla-sujuvia-vaylia-toiselta-asteelta-korkeakouluun/>
- Alho-Malmelin, M. (2010). *Avointa väylää maisteriksi. Tutkimus avoimessa yliopistossa opiskelleista ja väylän kautta korkeakouluun tulleista opiskelijoista*. (Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, Scripta lingua Fennica edita) [väitöskirja, Turun yliopisto].
<http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4245-9>
- Anttila, P. (2014). Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Metodix -metoditietämystä kaikille.
<https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/>
- Barab, S. & Squire, K. (2004). *Design-based research: Putting a Stake in the Ground*. The Journal of the Learning sciences, 13, 1-14.
https://www.researchgate.net/publication/213801788_Design-Based_Research_Putting_a_Stake_in_the_Ground
- Bowen, G.A. (2009) Document analysis as a Qualitative Research Method. Qualitative Research Journal, Vol. 9, No.2, pp. 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Borodavkin, M. (2018). *Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishanke 2017-2019. Ammattikorkeakoulujen uudistuvat valinnat. Opintopolku ja muut oppijan palvelut – infotilaisuus 9.11.2018*. Haettu 31.10.2021 osoitteesta
https://opintopolku.fi/wp/wp-content/uploads/2018/11/AMK_ovh_AVI__091118.pdf
- ePerusteet. (n.d.) *Liiketoiminnan perustutkinto. Tutkinnon muodostuminen*.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/rakenne>
- Grönfors, M.& Vilkka, H. (2011). *Laadullisen tutkimuksen kenttätyömenetelmät*.
http://vilkka.fi/books/Laadullisen_tutkimuksen.pdf

Hamk. (n.d.) *NOPSA – Nopea ammatillinen väylä työelämään.*

<https://www.hamk.fi/projektit/nopsa-nopea-ammattillinen-vayla-tyoelamaan/#perustiedot>

Hamk. (2019). *NOPSA - Nopea ammatillinen väylä työelämään -opas.*

https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2019/10/Nopsa_opas_laajennettu_2019.pdf.

Hintsanen, V., Juntunen, K., Kukkonen, A., Lamppu, V-M., Lempinen, P., Niinistö-Sivuranta, S., Nordlund-Spiby, R., Paloniemi, J., Rode, J-P., Goman, J., Hietala, R., Pirinen, T. & Seppälä, H. (2016) *Liikettä niveliin. Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus.* Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

https://karvi.fi/app/uploads/2016/02/KARVI_0216.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2010). *Tutki ja kirjoita.* Tammi

Hämäläinen, K. (2009). Hallinnollisia linjauksia aikuiskoulutuksesta ja haasteita aikuisten ohjaamiseen. M. Lätti & P. Putkuri (toim.), *Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan. Kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista.* (ss. 177-185). Pohjois-Karjana ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18

Ikonen, P-E. & Vuotila, K. (2018). Jatkoväylää yhteiskehittämässä. Teoksessa P-E. Ikonen & K. Vuotila (toim.), *Jatkoväylällä. Yhteistyöllä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun.* (s. 3). Tekijät ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/155042/URNISBN9789523441101.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Jokinen, L. (2013). Valmiit vai paikoillamme? Tulevaisuussuuntautunut ohjaus apuna tulevaisuuden työelämään valmistautumisessa. M. Niemi-Pynttari & A. Ryhänen (toim.), *Yhteisellä matkalla - aikuisten ohjauksen vaikuttavuutta etsimässä.* (ss. 54-64) Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 142.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54022/JAMKJULKAISUJA1422013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Juutilainen, P-K., Lätti, M., Paldan, E. & Ikonen P-E. (2018). *Jatkoväyläopinnot ja – ohjaus. Valtakunnalliset suositukset jatkoväyläopintojen ja -ohjauksen järjestämiseen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä.*
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/155032/URNISBN9789523441125.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Järvensivu, A. (2006). *Oppiminen työnä ja työpaikkapelinä.* [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-6800-7>
- Kallonen, T. & Kuhmonen, A. (2021). *Jatkuva oppiminen - työelämän tärkein taito.* Kauppakamari
- Kananen, J. (2012). *Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas.* Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Kananen, J. (2017). *Kehittämistutkimus interventiotutkimuksen muotona. Opas opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittajalle.* Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Laurila, H. (2018). Jatkoväylältä parasta osaamista. Teoksessa P-E. Ikonen & K. Vuotila (toim.), *Jatkoväylällä. Yhteistyöllä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun.* (ss. 9 - 10). Tekijät ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/155042/URNISBN9789523441101.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Leppäaho, H. (2007). *Matemaattisen ongelmaratkaisutaidon opettaminen peruskoulussa. Ongelmanratkaisukurssin kehittäminen ja arviointi.* (Jyväskylä studies in education, psychology and social research)[väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX Digital Repository. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-2732-5>
- Lähteenmäki, M-L. (2006). Koulutuksen ja työelämän vuoropuhelusta arkipäivän oppimiseen - esimerkkinä fysioterapeuttikoulutus. J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne & A. Suikkanen (toim.), *Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen.* (ss. 283-298). PS-Kustannus
- Manninen, J. (5.2.2021). *Onko jatkuva oppiminen elinikäisen oppimisen pahin uhka?* EPALE - Electronic Platform for Adult Learning in Europe.

- <https://epale.ec.europa.eu/fi/blog/jyri-manninen-onko-jatkuva-oppiminen-elinikaisen-oppimisen-pahin-uhka>
- Miettinen, R., Pehkonen, L., Lang, T. ja Pihlainen, K. (2021). Euroopan Unionin elinikäisen oppimisen avaintaidot, Eurooppalainen tutkintoviitekehys ja oppilaitosten opetussuunnitelmien kehittäminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 23 (2), 13-31. <https://journal.fi/akakk/article/view/109875/65014>
- Niemi-Pynttari, M. & Ryhänen, A. (2013). *Yhteisellä matkalla - aikuisten ohjauksen vaikuttavuutta etsimässä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 142. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54022/JAMKJULKAISUJA1422013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nori, H. (2010). Keille yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenoiloille valikoitumisesta 2000-luvun alussa. (Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, Scripta lingua Fennica edita) [väitöskirja, Turun yliopisto]. <https://www.utupub.fi/handle/10024/67040>
- OAMK. (n.d.) *Siirry luontevasti toiselta asteelta ammattikorkeakouluun*. Oulun ammattikorkeakoulu. <https://www.oamk.fi/fi/tutkimus-ja-kehitys/tki-ja-hanketoiminta/silta>
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. (2015). *Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Sanoma Pro, 2015.
- OKM. (n.da.) *Ammatillisen koulutuksen reformi*. Opetus- ja kulttuuriministeriö, <https://minedu.fi/amisreformi>
- OKM. (n.db.) *Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030*. Opetus- ja kulttuuriministeriö, <https://minedu.fi/korkeakoulutuksen-ja-tutkimuksen-visio-2030>
- OKM. (n.dc.) *Suomen koulutusjärjestelmä*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://okm.fi/koulutusjarjestelma>
- OKM. (n.dd.) *Jatkuva oppiminen*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://okm.fi/jatkuva-oppiminen>

- OKM. (2018). *Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi. Loppuraportti*. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161050/okm32.pdf>
- OKM. (2019). *Katse korkealle ja horisontti laajaksi. Näkökulmia ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen yhteistyöhön*. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161648/OKM_2019_26_Katse_korkealle_ja_horisontti_laajaksi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- OPH. (1.8.2021). *Ammatillinen koulutus - osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen ohje*. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2021:5a.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Ohje%20osaamisen%20tunnistamisesta%20ja%20tunnustamisesta.pdf>
- OPH. (n.d.). *Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen*. Opetushallitus.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osaamisen-tunnistaminen-ja-tunnustaminen>
- Pasanen, H. (2002). Oppimisen ohjauksen tarve ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) *Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2*. (ss. 104 - 130). PS-kustannus
- Pernaa, J. (n.d.) Kehittämistutkimus tutkimusmenetelmänä.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/317958/2013_Pernaa_KT_tutkimusmenetelmana_KT_kirja.pdf?sequence=1
- Putkuri, P. (2013). Aikuisena opiskelemaan. M. Lätti & P. Putkuri (toim.), *Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan. Kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista*. (ss. 21-22). Pohjois-Karjanaan ammattikorkeakoulun julkaisu B:18
- Salonen, K. (2013). *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

- Siirilä, J., Mäki, K. ja Kinnari, H. (2021). Jatkuva oppiminen oppilaitosten ulkopuolella – yhteisiä tulkintoja ja merkityksiä rakentamassa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 23 (2), 65-82. <https://journal.fi/akakk/article/view/109879>
- Tredu. (n.d.). *Korkeakouluopinnot*.
<https://www.tredu.fi/opiskelijalle/korkeakouluopinnot.html>
- Tredu. (9.12.2020). *Korkeakouluysteistyö laajenee Tredussa*.
<https://www.tredu.fi/ajankohtaista/2020/VlvPOXVvP.html>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi
- UM. (n.d.) *Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet*. Ulkoministeriö. [Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet - Ulkoministeriö \(um.fi\)](https://um.fi/kestavan-kehityksen-tavoitteet)
- Valli, R. (2018). Aineiston keruu kyselylomakkeella. R.Valli (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. (92-116). PS-Kustannus
- Valtioneuvosto. (2020). *Osaaminen turvaa tulevaisuuden. Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset*. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:38.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162614/VN_2020_38.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Vehviläinen, J. (2020). *Selvitys parasta osaamista-verkostohankkeesta*. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2020:2a.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/selvitys-parasta-osaamista-verkostohankkeesta.pdf>
- Vehviläinen, S. (2014). *Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta*. Gaudeamus
- Viitanen, K. (18.11.2019). Mitä tarkoitetaan jatkuvan oppimisen ohjauksella ja tuella? *Kohti jatkuvaa oppimista* <https://blogs.tuni.fi/joe/jatkuva-oppiminen/mita-tarkoitetaan-jatkuvan-oppimisen-ohjauksella-ja-tuella/>.

Liite 1: Aineistohallintasuunnitelma

Aineiston keräys ja kuvaus

Tutkimuksen aineistona kerätään ensimmäiseen tutkimuskysymykseen aineistoa muiden ammatillisten ja ammattikorkeakoulujen välisestä yhteistyöstä väyläopinnoissa ja niiden toteuttamisesta oppilaitosten verkkosivuilta. Verkkosivuja tarkastellaan laajasti koskien väyläopintoja. Toiseen tutkimuskysymykseen haetaan tutkimusaineistoa kolmella tavalla. Ensinnäkin huomioita opiskelijoiden ohjauksesta haetaan myös edellä kuvatussa tutkimusaineiston keräämisen ensimmäisessä vaiheessa. Toiseksi haetaan tarkennuksia väyläopintojen ohjaamisesta sähköisen kyselyn avulla, joka kohdennetaan rajatulle joukolle ammatillisen oppilaitosten opinto-ohjaajia. Kolmanneksi kohteena olevan ammatillisen oppilaitoksen olemassa olevaa ohjeistusta väyläopintojen ohjaamisesta tarkastellaan. Tarvittaessa haastatellaan kohteena olevan ammatillisen oppilaitoksen väyläopintoja koordinoivaa kehittämisspäällikköä.

Hyvä tieteellinen käytäntö

Tutkimuksen tekijä on tutustunut sekä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiin suosituksiin, että Tutkimuseettinen neuvottelukunnan ohjeeseen ja sitoutunut toimimaan tutkimuksen toteuttamisessa annettuihin ohjeisiin. Tutkimuslupa opinnäytetyölle on haettu Tampereen kaupungilta ja kaupungin ohjeiden ja prosessien mukaisesti ja haastatteluissa ja sähköisissä kyselyissä huolehditaan tarvittavista suostumuksista. Haastateltavilta/kyselyyn vastaajilta pyydetään suostumus osallistua tutkimukseen ennen aineistonkeruun aloittamista. Heille myös kerrotaan etukäteen mihin tutkimukseen aineistoa kerätään, miten aineistoa käsitellään, kenen toimesta, kuinka aineistoa säilytetään ja ettei aineistoa luovuteta eteenpäin sekä pyydän suostumusta. Huolehditaan myös, että sekä haastatteluista/kyselyistä tai verkkosivuilta ja hankkeista keräämästäni aineistosta ei tule julki tunnistetietoja: oppilaitoksien nimiä, kyselyyn vastanneiden nimiä tai muita tunnistetietoja. Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena kehittämistutkimuksen ja aineistoa ei jaeta ulkopuolella.

Aineistojen säilytys opinnäytetyöprosessin aikana ja opinnäytetyön valmistuttua

Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto käsitellään ja säilytetään kohde oppilaitoksen tallennustilassa ja tallennetaan oppilaitoksen omaan verkkoon. Varmuuskopiointi tapahtuu tutkimuksen tekijän henkilökohtaiselle ulkoiselle tallennusasemalle. Tietoturvallisuus on taattu oppilaitoksen ja Tampereen kaupungin kautta, ulkoinen tallennusasema on suojattu salasanalla. Aineistoa pääsee käsittelemään ainoastaan opinnäytetyön tekijä eikä aineistoa luovuteta ulkopuolisille. Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistaa tilaaja eli Tampereen seudun ammattiopisto. Aineiston analysoinnin ja tutkimuksen julkaisemisen jälkeen, aineistoa säilytetään vaadittu 1 vuosi. ja sen jälkeen se poistetaan sekä OneDrivestä, että tutkimuksen tekijän henkilökohtaiselta tallennusasemalta. Valmistunut opinnäytetyö toimitetaan Tampereen kaupungin tutkimuslupaohjeen mukaan tutkimusluvan myöntäneelle kaupungin kehitysjohtajalle. Lisäksi tieto valmistuneesta tutkimuksesta sekä linkki digitaalisesti saatavaan tutkimukseen tulee lähettää kaupungin tietojohdamisen yksikköön sähköpostilla.

Liite 2: Sähköinen kysely opinto-ohjaajille: Opiskelijan ohjaus väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana (liiketoiminnan perustutkinto)

Opiskelijan ohjaus väyläopintoihin ja väyläopintojen aikana (liiketoiminnan perustutkinto)

Vastaathan mahdollisimman pikaisesti kyselyyn, viimeistään 24.11.2021 mennessä. Vastaukset käsitellään anonyymisti.

Kiitos vastauksista!

1. Ohjaan liiketoiminnan perustutkinnon opiskelijoita väyläopintoihin liittyen

Kyllä

En

2. Ohjaan liiketoiminnan perustutkinnon aikuisopiskelijoita (jatkuvan haun opiskelijoita) väyläopintoihin liittyen

Kyllä

En

3. Miten aikuisopiskelijoita ohjataan hakeutumaan väyläopintoihin?

4. Kuka laatii henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelman väyläopintoihin hakeutuvalle aikuisopiskelijalle

Opinto-ohjaaja

Omaopettaja tai vastuopettaja

Joku muu

5. Miten aikuisopiskelijoita ohjataan ammatillisessa tutkinnossa väyläopintojen aikana?

6. Kuinka pitkä opiskeluaika väyläopinnot valinneilla aikuisopiskelijoilla on liiketoiminnan perustutkinnossa?

7. Missä vaiheessa opintoja väyläopinnot alkavat aikuisopiskelijoilla?

8. Missä vaiheessa aikuisopiskelijat suorittavat liiketoiminnan perustutkinnon näytöt?

Ensimmäisen opiskeluvuotena

Toisena opiskeluvuotena

Joku muu

9. Muita aikuisopiskelijoiden väyläopintojen ohjaamiseen liittyviä tekijöitä?